

**YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON
VALVONTASUUNNITELMA**

2020 - 2024

KOUVOLAN KAUPUNKI

Päivitys vuodelle 2023

SISÄLLYSLUETTELO

sivu

1	JOHDANTO	3
2	KOUVOLAN KAUPUNGIN YMPÄRISTÖPALVELUT	4
2.1	Toimialue.....	4
2.2	Valvonnan voimavarat ja niiden jakautuminen ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueille	5
2.3	Koulutus	9
2.4	Tietojärjestelmät.....	10
2.4.1	VATI - Ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä	10
2.4.2	Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmä VYHA.....	10
2.5	Viestintä	10
2.6	Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu.....	11
2.7	Ulkopuoliset asiantuntijat.....	11
2.8	Laatujärjestelmä ja auditoinnit.....	12
3	VALVONNAN TOIMIALAT	12
3.1	Yleistä	12
3.1.1	Riskinarviointi.....	13
3.1.2	Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen keskimäärin käytettävä aika .	13
3.1.3	Valvontakohteiden / valvontakohdetyyppien tarkastustiheydet	14
3.2	Elintarvikevalvonta	14
3.3	Terveystensuojeluvalvonta.....	14
3.4	Tupakkalain valvonta.....	15
3.4.1	Nikotiinivalmisteiden valvonta	15
3.5	Eläinlääkintähuolto	16
3.6	Valvonnan maksullisuus.....	16
4	HÄIRIÖTILANTEISIIN VARAUTUMINEN.....	18
4.1	Toiminta häiriötilanteissa.....	18
4.2	Epidemioiden selvittäminen.....	19
4.2.1	Kunnan ruokamyrkytysten selvitystyöryhmä	19
5	SUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI	19

Liite 1 Kuntien valvontaa ohjaavaa keskeistä lainsäädäntöä

Liite 2 Elintarvikevalvontasuunnitelma

Liite 3 Terveystensuojelun valvontasuunnitelma

Liite 4 Tupakkalain valvontasuunnitelma

Liite 5 Eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelma

1 JOHDANTO

Ympäristöterveydenhuollolla tarkoitetaan yksilön ja hänen elinympäristönsä terveydensuojelua. Terveydenhuoltolain (1326/2010) 21 §:n mukaan ympäristöterveydenhuollon lakeja ovat seuraavat lait: terveydensuojelulaki (763/1994), tupakkalaki (549/2016), elintarvikelaki (297/2021) ja eläinlääkintähuoltolaki (765/2009).

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön tavoitteena on varmistaa kuntalaisille turvallinen elinympäristö, jossa ei ole terveyshaittaa aiheuttavia tekijöitä. Lainsäädännössä korostetaan toiminnanharjoittajien omaa vastuuta, mutta viranomaisvalvontaa tarvitaan toiminnan ja tuotteiden määräystenmukaisuuden varmistamiseksi, toimijoiden tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi sekä toimijoiden tuotantoedellytysten varmistamiseksi. Kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva suunnitelma siten, että valvonta on laadukasta ja terveyshaittoja ehkäisevää. Kunnan suunnitelmassa otetaan huomioon valtakunnallinen valvontaohjelma.

Ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisessa valvontaohjelmassa ohjelmakauden 2020–2024 teemana on yhdenmukainen valvonta ja yhteistyö.

Ympäristöterveydenhuollon valvontaohjelman teemaa yhdenmukaisesta valvonnasta ja yhteistyöstä voidaan edistää seuraavia tavoitteita toteuttamalla:

- arviointi- ja ohjauskäynnit
- viranomaisyhteistyö
- yhteistyö toimijoiden kanssa
- varautuminen

Keskusviranomaisilla Ruokavirastolla ja Valviralla on myös toimialakohtaisia painopisteitä valvontaohjelmakauden eri vuosille. Kouvolan valvontayksikön elintarvike-, terveydensuojelu-, tupakka- ja eläinlääkintähuollon valvontaohjelmissa on tarkemmin kuvattu, miten toimialakohtaiset painopistealueet ja valvontakauden teemoina oleva yhdenmukainen valvonta ja yhteistyö huomioidaan käytännön valvontatyössä.

Ympäristöterveydenhuollon tehtävänä on yksilöön, väestöön ja elinympäristöön kohdistuva terveyden edistäminen sekä sairauksien ja tapaturmien ehkäisy. Hyvin toimivalla ympäristöterveydenhuollolla voidaan välttää/minimoida epidemioita ja vähentää huomattavasti terveydenhuollon kuormitusta ja sairauksien aiheuttamia poissaoloja työstä. Ympäristöterveydenhuollolla voidaan ehkäistä myös epidemioiden lisäksi monia kroonisia sairauksia, jos ongelmiin puututaan ajoissa (esim. sisäilmaongelmat).

Suunnitelmaan on koottu valvontayksikön alueella suunnitelmakaudella painottuva valvonta, painopisteet ja projektit.

Ympäristöterveydenhuollon erityislainsäädäntö (terveydensuojelulaki 6 §, elintarvikelaki 39 §, tupakkalaki 84 § ja eläinlääkintähuoltolaki 10 §) edellyttää kuntia laatimaan valvontasuunnitelmat. Lisäksi suunnitelmassa on huomioitu valvontaa ohjaavien keskusvirastojen toimialakohtaiset valvontaohjelmat. Valvontaviranomaisena toimivan Kouvolan teknisen lautakunnan lupajaoston on hyväksyttävä suunnitelma ja se toimitetaan Etelä-Suomen aluehallintovirastoon.

Hyvinvointialueet ja ympäristöterveydenhuolto

Hallitus on valmistellut ja päättänyt sote-uudistuksen toteuttamisesta hyvinvointialueisiin perustuen. Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksen koskien hyvinvointialueiden perustamista sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisen uudistamista 23.6.2021. Tasavallan presidentti vahvisti lait 29.6.2021. Hyvinvointialueet aloittavat toiminnan 1.1.2023.

Valtiovarainministeriö käynnisti heinäkuussa 2021 valmistelun hyvinvointialueiden mahdollisista uusista tehtävistä, niiden rahoituksesta ja maakuntaverosta. Ensimmäisessä väliraportissaan 31.1.2022 työryhmä esitti uusia tehtäviä hyvinvointialueille. Niihin lukeutuivat myös kuntien ympäristöterveydenhuollon tehtävät. Hallituksen on tarkoitus myöhemmin tehdä päätös uusista tehtävistä ja linjata työn jatkosta. Siirrettäväksi ehdotettuja tehtäviä hoidetaan tällä hetkellä kunnissa. Työryhmä ehdottaa, että lainsäädännön muutokset valmistellaan ja tehtäväsiirrot toteutetaan omina erillisinä hankkeinaan vuosina 2022–2025. Tehtävät siirtyisivät hyvinvointialueille eri aikoina, viimeisinä kuntien ympäristöterveydenhuollon tehtävät vuoden 2026 alusta.

2 KOUVOLAN KAUPUNGIN YMPÄRISTÖPALVELUT

Ympäristöpalvelut toimii Kouvolan kaupungin teknisen lautakunnan lupajaoston alaisena. Valvonnan johtajana toimii ympäristöjohtaja. Toiminta jakautuu terveystalvontaan, eläinlääkintähuoltoon ja ympäristönsuojeluun.

Terveysvalvonta huolehtii elintarvikelain, terveydensuojelulain, tupakkalain ja lääkelain mukaisesta valvonnasta. Terveystalvonta myös myöntää tupakkatuotteiden ja nikotiinivalmisteiden myyntiluvat.

Eläinlääkintähuolto vastaa eläinlääkintähuoltolain mukaisesta toiminnasta ja sen tehtävänä on peruseläinlääkäripalveluiden järjestäminen hyöty- ja muille kotieläimille, eläintautien vastustaminen, eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta- ja tarkastustehtävät sekä eläinsuojeluvalvonta.

Ympäristönsuojelun tehtävänä on ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaisesti vähentää ympäristöön kohdistuvaa kuormitusta ja estää ympäristön pilaantumista. Tavoitteena on vaikuttaa positiivisesti kaupungin ympäristön tilaan toimimalla lupa- ja ympäristöviranomaisena eri lakien määräämissä tehtävissä, kaupunkia ja seutukuntaa koskevaan suunnitteluun osallistumalla, erillisprojekteilla ja ympäristöasioista tiedottamalla sekä edistämällä kestävän kehityksen toteuttamista.

Ympäristöterveydenhuollon toimintaa ohjaavat ja valvovat maa- ja metsätalousministeriö sekä sosiaali- ja terveystalvontaministeriö, Ruokavirasto, Sosiaali- ja terveystalvontalan lupa- ja valvontavirasto Valvira sekä paikallistasolla Etelä-Suomen aluehallintovirasto.

2.1 Toimialue

Taulukko 1. Valvontayksikön toimialueen asukasluku (Tilastokeskus).

Kunta	Asukasluku (10/2022)
Kouvola	79 576

2.2 Valvonnan voimavarat ja niiden jakautuminen ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueille

Ympäristöterveydenhuollon toimintaa johtaa ympäristöterveyspäällikkö. Terveystarkastaja suunni-
telija suunnittelee ja koordinoi terveystarkastajan toimintaa ja osallistuu valvontaan. Vastaava terveystarkastaja ja 8 terveystarkastajaa hoitavat eri painotuksin ympäristöterveydenhuollon toimialaan kuuluvia tehtäviä. Eläinlääkintähuollossa on 6 kaupungineläinlääkärin virkaa, 2 valvontaeläinlääkärin virkaa ja 2 vastaanottoavustajan tointa. Loma-aikajärjestelyillä huolehditaan, että henkilöstö pystyy lomittamaan toisiaan välttämättömissä ja kiireellisissä tehtävissä.

Taulukko 2. Ympäristöterveydenhuollon henkilöstö

Nimi	Virkanimike	Valvonta-alue
Veera Varo	Ympäristöterveyspäällikkö	Hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen valvonta
avoin	Terveystarkastaja	Terveystarkastaja
Saija Lassila	Vastaava terveystarkastaja	Elintarvikevalvonta: mm. leipomot tupakkalain valvonta, kontaktimateriaalit
Anita Hanski	Terveystarkastaja	Elintarvikevalvonta, tupakkalain valvonta, elintarviketuholaiset
Mari Järvinen	Terveystarkastaja	Terveystarkastaja, uimavesi, tuholaiset
Vuokko Karjalainen	Terveystarkastaja	Elintarvikevalvonta, tupakkalain valvonta
Piritta Lehtonen	Terveystarkastaja	Terveystarkastaja, uimavesi, talousvesi
Minna Lindholm	Terveystarkastaja	Talovesi
Reija Lukkari	Terveystarkastaja	Terveystarkastaja, asumisterveys
Taina Mäkelä	Terveystarkastaja	Elintarvikevalvonta, tupakkalain valvonta, kontaktimateriaalit, asumisterveys
Saara Söderlund	Terveystarkastaja	Elintarvikevalvonta, tupakkalain valvonta
Hanna-Mari Luukkonen	Kaupungineläinlääkäri	Eläinlääkintähuollosta vastaava eläinlääkäri
Marko Finne	Kaupungineläinlääkäri	Praktikko- ja valmiuseläinlääkäri
Matti Ollilainen	Kaupungineläinlääkäri	Praktikkoeläinlääkäri
Heidi Rämä (virkavapaalla)	Kaupungineläinlääkäri	Praktikkoeläinlääkäri
Miina Ripatti	Vs. kaupungineläinlääkäri	Praktikkoeläinlääkäri
Laura Ölander (virkavapaalla)	Valvontaeläinlääkäri	Eläinsuojelu, eläintaudit
Essi Pietilä	Valvontaeläinlääkäri	Eläinsuojelu,

		eläntaudit
Anni Pohjanvuori	Vastaanottoavustaja	Avustajan tehtävät yhteisvastaanotolla
Mappe Mettälä	Vastaanottoavustaja	Avustajan tehtävät yhteisvastaanotolla

Kaikki valvontasuunnitelmat on laadittu ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisten valvontaohjelmien mukaan.

Vuoden 2023 ympäristöterveydenhuollon resurssit

Elintarvikevalvonta

Vuonna 2023 elintarvikevalvontasuunnitelmassa on 635 valvontakohtetta. Ruokaviraston riskiluokituksen mukaan niihin tulisi tehdä 326 suunnitelmallista tarkastusta. Lisäksi yksikön omaan arvioon perustuen, uusintatarkastuksia tehtäisiin n. 49 kpl (15 %). Näin ollen arvioitu kokonaistarkastusmäärä on 375.

Alkutuotantotiloja on Kouvolan alueella 934, mm. maidontuotantotiloja, hunajantiloja ja munantuottajia, kasvihuoneviljelijöitä ja lihantuottajia. Maidontuotantotiloista 10 tilalle on tarkoitus tehdä maitohygieniatarkastus vuonna 2023. Muihin alkutuotantoryhmiin tehdään yksittäisiä tarkastuksia.

Elintarvikevalvontaan on vuodelle 2023 käytettävissä n. 5 htv. Elintarvikevalvonnan suunnitelman pitäisi laskennallisesti toteutua täysimääräisesti. Riskinarvioinnin mukaan kohteissa käydään aiempaa harvemmin ja tarkastettavia Oiva-rivejä on näin ollen yhdellä kertaa enemmän. Uusintatarkastuksia joudutaan tekemään myös enemmän.

Terveydensuojelu

Terveydensuojelun valvontasuunnitelmassa on 487 valvontakohtetta, joihin on suunniteltu tehtäväksi 162 suunnitelmallista tarkastusta vuonna 2023.

Terveydensuojeluvalvontaan on valvonta-alueella käytettävissä n. 4,5 henkilötyövuotta, josta asumisterveysvalvontaresurssit ovat 1,5 htv. Loput resursseista käytetään talousvesi- ja terveydensuojelulain 13 §:n mukaisten kohteiden valvontaan sekä muuhun suunnittelemattoon terveydensuojeluvalvontaan (valitukset).

Vuodelle 2023 on suunniteltu yhteensä 282 näytteenottoa, joista noin puolet suorittaa viranhaltija ja loput ulkopuolinen asiantuntija. Myös ulkopuolisen asiantuntijan ottamat näytteet kuluttavat valvontaresurssia näytetulosten tarkastamisen, analysoinnin ja kirjaamisen takia. Näytteenottokerroilla otetaan joko yksi tai useampi näyte.

Allasveden näytteenottotiheyksissä on hyödynnetty asetuksen mahdollistamaa näytemäärän vähentämistä enintään puoleen siltä osin kuin kohteen allasveden laatu sen mahdollistaa. Mikäli suunnitelmakaudella allasveden laadussa tapahtuu heikkenemistä, on näytemääriä vastaavasti lisättävä. Laskennallisesti resursien pitäisi riittää suunnitelmalliseen valvontaan. Terveydensuojeluvalvonnassa on paljon suunnittelematonta työtä, jonka määrää on vaikea arvioida etukäteen. On todennäköistä, että terveydensuojeluvalvonnan suunnitelma toteutuu 80-90 %.

Elintarvikevalvonnan ja terveydensuojelun projektityöntekijä vuonna 2023

Vuoden 2022 alusta lähtien alettiin toimijoilta periä elintarvikelain 72 §:n ja terveydensuojelulain 50 §:n mukainen 150 €:n suuruinen vuosittainen perusmaksu. Perusmaksusta saatavia tuloja kohdennetaan Kouvolan terveystalossa toimijoille suunnattuun ohjaukseen ja neuvontaan. Perusmaksusta lisää kohdassa 3.6.

Osa perusmaksun terveystalolle tuomista lisätuloista käytettiin vuonna 2022 määräaikaisen projektityöntekijän palkkaamiseen (4 kk). Projektityöntekijän määräaikaisuutta on tavoitteena jatkaa myös vuonna 2023. Talousarvio ei kuitenkaan ollut vielä valvontasuunnitelman tekohetkellä varmistunut. Projektityöntekijän toimenkuva muodostuu mm. viestinnän ja koulutuksen kehittämisestä, erilaisten asiakkaille jaettavien ohjemateriaalien laatimisesta sekä kuva- ja videomateriaalin tuottamisesta.

Projektityöntekijän työpanosta ei ole huomioitu yksikön kokonaisresurssilaskelmissa (htv).

Tupakkalain valvonta

Tupakkalain valvontaan on käytettävissä n. 0,3 henkilötyövuotta. Valtakunnalliseen valvontaohjelmaan perustuvassa Kouvolan kaupungin valvontasuunnitelmassa on vuonna 2023 valvontakohteita 132, joista 120 on tupakkatuotteiden vähittäismyyntipaikkoja (sis. tukkumyynti) ja 12 ravintoloiden tupakointitiloja. Myyntipaikkoihin on suunniteltu tehtäväksi 60 vähittäismyyntitarkastusta. Vähittäismyyntipaikat tarkastetaan joka toinen vuosi ja tupakointitilat joka kolmas vuosi. Lisäksi valvottavana on 58 lääkelain mukaisten nikotiinivalmisteiden myyntipaikkaa, joita tarkastetaan tupakkatuotteiden vähittäismyyntitarkastusten yhteydessä. Nikotiinivalmisteiden myyntipaikat tulee Valviran antaman ohjeistuksen mukaan tarkastaa neljän vuoden välein. Käytännössä nikotiinivalmisteiden myyntipaikat tarkastetaan pääsääntöisesti aina tupakanmyyntipaikkojen tarkastuksien yhteydessä kahden vuoden välein. Yhteen tupakka- ja lääkelain mukaiseen myyntipaikan tarkastukseen arvioidaan kuluvan aikaa kaksi tuntia, joten niihin tulee varata n. 0,1 htv:tta.

Tupakkalain säännöllistä valvontaa tehdään osana kohteessa tehtävää elintarvike- ja terveydensuojeluvälvontaa silloin kuin se on mahdollista. Elintarvikemyymälöihin ja kioskeihin tehdyn elintarvikelain mukaisen tarkastuksen yhteydessä valvotaan myös tupakkalain perusteella tupakan myyntiä ja mainontakieltoa sekä lääkelakiin perustuen nikotiinikorvaushoitovalmisteiden myyntiä. Terveystalolain mukaisten kohteiden tarkastusten yhteydessä voidaan tehdä samalla myös tupakkalain mukaista valvontaa. Resurssit tupakkalain mukaiseen valvontaan ovat riittävät.

Tartuntatautilain mukaiset tarkastukset

Koronapandemian myötä terveystalvontaa on tehnyt viime vuosina myös tartuntatautilain mukaista valvontaa. Valvontaa on tehty suunnitelmallisen valvonnan yhteydessä sekä aluehallintoviraston pyynnöstä. Tällä hetkellä vaikuttaa siltä, ettei koronapandemian vuoksi valvontaa ole tarpeen enää tehdä.

Eläinlääkintähuolto

Eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelman liitteessä 2 on laskettu valvonta-alueen resurssit ja ne on tarkemmin selvitetty eläinlääkinnän valvontasuunnitel-

massa. Eläinlääkäripalvelujen resurssitarve on laskennallisesti 5,5 htv, josta terveydenhuoltotyön 0,5 htv. Eläinten terveyden- ja sivutuotevalvonnan resurssitarve 0,25 htv ja eläinsuojeluvalvonnan 2 htv.

Eläinlääkintähuollon resurssit ovat virkojen määrän osalta olleet riittävät eläinlääkäripalvelujen hoitamiseen. Resurssitilanne heikkeni vuoden 2021 aikana litin eläinlääkärin siirtyessä Päijät-Hämeen alueelle ja kahden muunkin viran tyhjenyttyä. Käytännössä resurssivaje on ollut vuodesta 2020 alkaen jatkuva, mikä on kuormittanut praktiikkaa tekeviä eläinlääkäreitä selvästi.

Eläinsuojeluvalvonnassa ollutta resurssivajetta on saatu pienennettyä toisen valvontaeläinlääkärin viran perustamisen myötä. Tämä on myös parantanut resurssseja terveysvalvonnan osalta, koska terveystarkastajien ei ole ollut tarpeen olla mukana eläinsuojelutarkastuksilla.

Yhteenveto resursseista

Elintarvikevalvonnan osalta suunnitelman arvioidaan toteutuvan täysimääräisesti. Terveysuojelun osalta suunnitelman arvioidaan toteutuvan n. 80-90 %. Elintarvikevalvonnan yhteydessä tehtävän tupakkalain mukaisen valvonnan arvioidaan toteutuvan suunnitelman mukaisesti. Tarkastusaikoihin ei kuitenkaan ole laskettu matkoihin kuluvaan aikaa, jonka on Kouvolassa arvioitu olevan keskimäärin puolesta tunnista tuntiin tarkastusta kohti.

Suunnitelmissa on huomioitu vain suunnitelmallinen valvonta. Niihin ei ole laskettu mukaan suunnittelematonta työtä. Valtakunnallisen ympäristöterveydenhuollon valvontaohjelman mukaan kokonaistyöpanostarve (suunniteltu ja suunnittelematon työ) on tavallisesti 1,5-2 kertaa alueella sijaitsevien kohteiden tarkastuksiin tarvittava aika. Kokonaistyöpanos on siis 1,5-2 kertaa suurempi kuin suunnitelmalliseen valvontaan käytetty aika. Suunnitelman toteuma riippuu suurelta osin suunnittelematon työn määrästä, jota ei voi tarkkaan arvioida etukäteen.

Koronapandemialla ei enää uskota olevan merkitystä suunnitelman toteutumiseen.

Ympäristöterveydenhuollon painopistealueet vuonna 2023:

Elintarvikevalvonta

- Ruokaviraston monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman painopisteiden toteuttaminen mahdollisuuksien mukaan.
  - Valvontatulokset ohjaamaan valvontaa
    - Yhteenveto kunnossapidosta (Oiva-rivit 2.2. ja 2.3) ja puhtaanapidosta (Oiva-rivit 3.1 ja 3.2)
    - Lämpötilavalvonta (Oiva-asiakokonaisuus 6)
    - Jäljitettävyyden (Oiva-rivit 16.1 ja 16.9)
  - Valvojan työkalupakki
    - Koulutukseen osallistuminen, työkalujen hyödyntäminen valvontakäytännöissä
  - Kohteet valvonnan piiriin
    - Kunnat jatkavat selvitystyötä, kuuluko toimijan olla elintarvikevalvonnan piirissä. Ruokaviraston työpaja.
  - Elintarvikeketjun rikollisuuden torjunnan kehittäminen
    - Toteuttaa painotettua valvontaa

- Pandemiavalmiuden kehittäminen – koronapandemian opit ympäristöterveydenhuollossa
  - Sovittujen toimintatapojen käyttöön ottaminen

Terveydensuojelu

- Omavalvonnan tukeminen
- Elinympäristöterveyden edistäminen
  - Yhteistyöpalaverit
  - Lausunnot ja muu yhteistyö

Tupakkalaki

- Tuotevalvonta ja markkinoinnin valvonta
- Omavalvonnan tukeminen ja yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa
  - Yhteistyön jatkaminen Kouvolan ehkäisevän päihdetyön kanssa.

Eläinlääkintähuolto

- AVI-kohtainen painopiste
  - AVI valitsee aiempien vuosien suunnitelmien raportoinnin perusteella painopisteen, johon valvontaa suunnataan. Kaupungineläinlääkärit osallistuvat valvontaan AVI:n ohjeistuksen mukaan.
- ELSU-tietojärjestelmä (epäilyyn perustuva ja ilmoituksen- ja luvanvaraisien kohteiden valvonta)
  - Käyttöönotto (epäilyvalvonnat)
- ILMO-tietojärjestelmä (Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin toimijoiden luvan-, hyväksynnän- ja ilmoituksenvaraiset toiminnot ja rekisteröinnit)
  - Vaiheittainen käyttöönotto
- Pandemiavalmiuden kehittäminen - koronaepidemian opit ympäristöterveydenhuollossa
  - Sovittujen toimintatapojen käyttöönottaminen
- EU:n eläinterveys sääntöjen 2019/429 (AHL) ja muun eläintautilainsäädännön sekä muun eläinten merkinnän ja rekisteröinnin lainsäädännön toimeenpano
  - Uusien vaatimusten käytännön toteutus ja vakiinnuttaminen
- EU:n eläinlääkeasetuksen soveltaminen tammikuun lopusta 2022 alkaen
  - Uuden lainsäädännön mukaisen valvonnan vakiinnuttaminen
- Eläinten hyvinvointilain toimeenpano
  - Uusien vaatimusten toteutus alkaa
- Eläinlääkintähuoltolain toimeenpano
  - Ohjeistus, koulutus, käyttöönotto (aikataulu epävarma)
- Salmonella- ja tilarehustamopainopisteiden jatkaminen
  - Toteutus kunnissa AVI:n ohjeistuksen mukaan
- Kuolleiden tuotantoeläinten hautaamisen valvonta
  - Valvonnan toteuttaminen AVI:n ja Ruokaviraston ohjeistuksen mukaan

2.3 Koulutus

Kaupunki on varautunut kouluttamaan henkilökuntaa erilaisissa koulutustilaisuuksissa. Henkilöstön jatkuvalla ja monipuolisella koulutautumisella on keskeinen merkitys osaamisen kehittämisen kannalta. Vuosittain laaditaan koulutuskaupunki sekä terveysvalvontaan että eläinlääkintähuoltoon. Koulutusten toteuttamista seurataan ja tavoitteena on, että jokainen henkilö saa riittävästi ammatillista

täydennyskoulutusta. Työnjaosta johtuen koulutusta on pystytty paremmin suuntaamaan erikoistumisen mukaan. Etänä järjestettävät koulutukset ovat lisääntyneet paljon viime vuosien aikana. Etenkin lyhyempien koulutusten osalta on etäyhteydellä koulutukseen osallistuminen ajankäytöllisesti tehokkaampaa.

2.4 Tietojärjestelmät

2.4.1 VATI - Ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä

Ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä VATI otettiin käyttöön tammikuussa 2019. VATI on tietovarasto ja käyttöliittymä, joka kattaa ympäristöterveydenhuoltoon kuuluvat terveydensuojelulain, elintarvikelain ja tupakkalain mukaiset tehtävät. VATI:ssa hallinnoidaan mm. valvontakohteita, -toimenpiteitä ja -suunnitelmia sekä tehdään näihin liittyvää seuranta- ja raportointia.

Valtakunnallinen ympäristöterveydenhuollon sähköinen ilmoituspalvelu (ILPPA, ilppa.fi) aloitti toimintansa marraskuussa 2020. Ilpassa toiminnanharjoittaja voi ilmoittaa mm. elintarvikelain ja terveydensuojelulain mukaisen toiminnan aloittamisesta, olennaisesta muuttamisesta ja lopettamisesta. Ilpasta tiedot tulevat sähköisesti VATI:in viranomaisen käsiteltäväksi.

Ilppa-palvelun lisäksi uudet valvontakohteet tulevat ympäristöterveydenhuollon tietoon pääosin yrittäjien ottaessa yhteyttä joko puhelimitse, sähköpostitse tai asioiden henkilökohtaisesti ympäristöpalvelujen toimistossa. Tietoja saadaan myös rakennusvalvontaviranomaiselta ja poliisilta. Uusien yritysten perustamista tarkkaillaan myös aktiivisesti lehti-ilmoituksia seuraamalla. Valvontakohteita koskevat asiakirjat arkistoidaan terveystietojärjestelmän toimitiloissa.

Kouvolan kaupungineläinlääkäreillä on potilasohjelmana käytössä KliniQ-praktiikkaohjelma, joka pitää sisällään myös yhteisen ajanvarausjärjestelmän. Muista eläinlääkintähuollon käyttämisestä tietojärjestelmistä on kerrottu tarkemmin eläinlääkintähuollon valvontaohjelmassa.

2.4.2 Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmä VYHA

VYHAn avulla hallinnoidaan ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietoja. Järjestelmää käytetään valvontaa ja valvontayksikköä koskevien tietojen keräämiseen (mm. henkilöresurssit, valvontasuunnitelma ja sen toteuman sanallinen arviointi). VYHA-järjestelmää kehitetään kattamaan myös arviointi- ja ohjauskäyntien dokumentointia ja raportointia. Valvontayksiköiden on pidettävä yksikön tiedot ajan tasalla VYHA-järjestelmässä.

2.5 Viestintä

Julkisuuslaki (621/1999) painottaa viranomaisen velvollisuutta tiedottaa toiminnastaan. Kunnan velvollisuudesta tiedottaa säädetään terveydensuojelulain 6 §:ssä ja elintarvikelain 27 §:ssä. Ympäristöterveydenhuolto tiedottaa valvontatoiminnastaan sekä ohjaa ja neuvoo paikallisia yrityksiä ja muita yhteistyötahoja lainsäädännössä annettujen vaatimusten noudattamisessa sekä elinympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden turvaamisessa. Viestinnän osa-alueita ovat asia-

kaspalvelu, kohderyhmien opastus ja kouluttaminen sekä tiedottaminen eri keinoin ja eri tilanteissa. Viestinnän kohderyhmiä ovat kuntalaiset, elinkeinonharjoittajat, toiset viranomaiset ja muut asiakkaat.

Perusmaksun käyttöönoton myötä toimijoille pyritään antamaan entistä enemmän ohjausta ja neuvontaa. Toiminnanharjoittajille ja valvontakohteille jaetaan jatkuvasti tietoa mm. lainsäädännön muutoksia ja tuotteiden vaatimustenmukaisuutta koskevista asioista joko tarkastuskäynneillä tai erikseen toimitettavilla tiedotteilla. Normaaliajan häiriötilanteita ja poikkeusoloja koskevat tiedotusohjeet ovat valmiussuunnitelmassa.

Elintarvikkeiden tai talousveden aiheuttamista ja muista vaaratilanteista ja toimenpiteistä niiden torjumiseksi on varauduttu tiedottamaan tiedotusvälineiden kautta kuntalaisille.

Kaupungin ympäristöterveydenhuollon [verkkosivuilta](#) on saatavissa yleistä tietoa sekä ohjeita ja lomakkeita. Verkkosivuilla on omat alisivut elintarvikevalvonnalle, terveydensuojelulle ja eläinlääkäripalveluille.

Kuntalaisilla ja yhteistyötahoilla on ollut vuodesta 2015 lähtien mahdollisuus antaa palautetta terveystarkastuksesta. Linkki kyselyyn on avoin kaikille ja siihen pääsee kaupungin ympäristöterveydenhuollon nettisivujen kautta. Palautekyselyä jatketaan edelleen vuonna 2023. Palautteet käydään läpi säännöllisin väliajoin ja niihin reagoidaan mahdollisuuksien mukaan. Vuonna 2023 tullaan tekemään kohdennettuja asiakastytyväisyyskyselyjä valvontakohteille.

Eläinlääkintähuollon nettisivuilla on ollut palautekysely eläinlääkäripalveluista vuodesta 2017. Palaute on käyty läpi esimiesten ja eläinlääkäreiden kanssa ja se on otettu huomioon palveluja kehittäessä.

2.6 Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

Elintarvikelaki ja terveydensuojelulaki edellyttävät, että valvontasuunnitelmassa on esitettävä hyväksytyt laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu.

Viranomaisvalvontaa varten otetut näytteet toimitetaan pääsääntöisesti Kuusankoskella sijaitsevaan Kymen Ympäristölaboratorio Oy:hyn, joka on Ruokaviraston viranomaisnäytteitä tutkimaan hyväksymä laboratorio. Tarvittaessa näytteitä lähetetään edelleen tutkittavaksi toisiin laboratorioihin. Myös valvontakohteiden itse ottamat näytteet tutkitaan yleensä em. laboratoriossa.

Kouvolan kaupungin ympäristöpalveluilla ja Kymen Ympäristölaboratorio Oy:llä on palvelusopimus laboratoriopalveluiden saatavuudesta myös iltaisin ja viikonloppuisin erityistilanteiden varalta.

2.7 Ulkopuoliset asiantuntijat

Ulkopuolisia asiantuntijoita käytetään vähän, pääasiassa uimavesinäytteenottoon, sisäilmaselvityksiin ja ilmanlaadunseurantaan.

2.8 Laatu järjestelmä ja auditoinnit

Kouvolan ympäristöterveydenhuollossa otettiin marraskuussa 2018 käyttöön EnviroVetin ympäristöterveydenhuollon laadunhallintajärjestelmä LaatuNet. LaatuNetin tarkoitus on yhdenmukaistaa valvontakäytäntöjä ja parantaa laadunhallintaa. Kouvolan ympäristöterveydenhuollolle on laadittu LaatuNet laatukäsikirja.

Laadunhallinta koostuu pääosin poikkeamahallinnasta ja auditoinneista. Poikkeamille on koontitaulukko, johon kirjataan vuosittain poikkeamat. Eläinlääkintähuollolle ja terveysvalvonnalle on erilliset poikkeamataulukot.

Sisäisille auditoinneille laaditaan vuosittain auditointiohjelma. Ympäristöterveydenhuollon henkilöstö toteuttaa itse sisäiset auditoinnit. Henkilöstöstä neljä on käynyt sisäisen auditoijan koulutuksen. Auditointien tulokset käydään läpi henkilöstön kanssa ja ne tallennetaan myös LaatuNetiin.

LaatuNet toteuttaa vuosittain interkalibrointeja, joihin osallistutaan. Interkalibrointien perusteella saadaan tietoa, kuinka yhdenmukaisesta valvonta on henkilöstön välillä sekä valtakunnallisesti.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto teki Kouvolan ympäristöterveydenhuoltoon arviointi- ja ohjauskäynnin vuoden 2015 lopussa. Käynnistä saadun palautteen jälkeen tarkennettiin mm. tupakkavalvontaa ja päivitettiin maksutaksaa. Myös muut arviointi- ja ohjauskäynnin raportissa olevat poikkeamat ja kehityskohteet korjattiin. 2019 keväällä Etelä-Suomen aluehallintovirasto teki Kouvolan elintarvikevalvontaan arviointi- ja ohjauskäynnin. Käynnillä havaitut kehittämisehdotukset otetaan huomioon elintarvikevalvontasuunnitelmassa ja käytännön työssä.

EnviroVet / LaatuNet tekee ulkoisen auditoinnin vuoden 2022 joulukuussa ja se koskee koko ympäristöterveydenhuollon toimintaa. Auditointi ei ollut toteutunut vielä tämän valvontasuunnitelman laatimisen aikaan.

3 VALVONNAN TOIMIALAT

3.1 Yleistä

Tämän suunnitelman mukainen valvonta perustuu terveydenhuoltolain 21 §:ssä mainittujen ympäristöterveydenhuollon lakien mukaan kunnille säädettyyn valvontaan. Keskeisin valvottava lainsäädäntö on listattu tämän suunnitelman liitteeseen 1.

Kaupungin ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma sisältää toimialakohtaiset valvontasuunnitelmat, ja niihin sisältyvät painopistealueet paikalliset olosuhteet ja elinkeinorakenne huomioiden. Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma vaikuttaa kunnan valvontasuunnitelman kautta.

Toimialakohtainen valvonta esitellään valvontasuunnitelmissa. Tähän suunnitelmaan on koottu lyhyesti erityisesti suunnitelmakaudella painottuva valvonta, painopisteet ja projektit.

3.1.1 Riskinarviointi

Valvontakohteiden valvonnan tarve määräytyy kohteisiin tehtävän riskinarvioinnin perusteella. Toimialakohtaisissa ohjelmissa on annettu ohjeet valvontakohteiden riskinarviointiin. Riskinarviointi ja luokitus ovat jokaisella toimialalla erilaisia.

3.1.2 Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen keskimäärin käytettävä aika

Ympäristöterveydenhuoltoon liittyvän valvonnan toimeenpanossa tarkastustoiminta on oleellinen osa selvitettäessä valvottavan kohteen tai toiminnan vaatimustenmukaisuutta.

Suunnitelman tulee sisältää tarkastuksen sisällön määrittely sekä tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika. Tarkastus voi kohdistua tiloihin, toimintatapoihin, olosuhteisiin, asiakirjoihin ja tuotteisiin.

Yksittäinen tarkastus voi pitää sisällään koko kohteen tarkastuksen tai vain jonkin osa-alueen tarkastuksen. Tarkastukset voivat sisältää näytteiden ottoa ja mitauksia kohteen, kohteessa harjoitettavan toiminnan tai siellä valmistettavien tuotteiden tai tarjottavien palvelujen terveyshaittojen, turvallisuuden ja määräystenmukaisuuden arvioimiseksi. Pelkkää näytteenottokäyntiä ei voida pitää tarkastuksena.

Tarkastuksesta tehdään tarkastuskertomus, joka toimitetaan tiedoksi asianosaisille. Suunnitelmallisen valvonnan tarkastuskertomukset toimitetaan valtakunnallisen VATI-ohjelman kautta sähköisesti toimijalle. Tarkastuskertomus voidaan tarvittaessa lähettää tiedoksi myös muille asianomaisille tai toisille viranomaisille.

Valvontakohteen tarkastukseen keskimääräisesti käytettävän ajan määrittelyssä otetaan huomioon ainakin tarkastuksen peruste, tarkastuksen valmistelu ja sisältö, tarkastuskertomuksen laatiminen, kirjaaminen VATI:in, laskutus sekä arkistointi. Yhteen tarkastukseen varataan aikaa vähintään kaksi tuntia, mutta vaativimpiin kohteisiin enemmän.

Valvontasuunnitelmaan on kirjattu tarkastukset joko valvontakohteiden tai valvontakohdetyyppien mukaan. Valvontasuunnitelmaan kirjatut tarkastukset ovat valvontayksikön normaalia tarkastustoimintaa. Tarkastajat tekevät niiden perusteella henkilökohtaiset työsuunnitelmat. Kaikkia tarkastuksia ei voi etukäteen suunnitella ja niitä tehdään myös muista syistä, kuten toiminnanharjoittajan tai kuluttajan tekemän ilmoituksen perusteella tai erityistilanteisiin liittyen. Myös näihin tarkastuksiin on varauduttu valvontaa suunnitellessa.

Tarkastus voi sisältää useiden ympäristöterveydenhuollon lakien mukaisia toimenpiteitä. Tarkastuksen sisältö määräytyy sen mukaan, minkä lain perusteella se tehdään. Ympäristöterveydenhuollossa saattaa olla tarkoituksenmukaista tehdä tarkastus samanaikaisesti useamman lain perusteella. Tarkastuksen lakiperusteet on käytävä ilmi tarkastuksen jälkeen laadittavassa tarkastuskertomuksessa.

Taulukko 3. Tarkastuksen yleinen sisältö eri toimialoilla.

	Tarkastuksen yleinen sisältö
Elintarvikevalvonta	Ennaltaehkäistä terveysvaaran syntyminen. Tarkastetaan riskiperusteisesti eri Oiva-rivejä, kuitenkin niin, että 3 vuoden aikana kaikki yrityksen toiminnot ja ”Oiva-tarkastusrivit” tulevat tarkastetuiksi. Pääsääntöisesti ilman ennakkoilmoitusta.
Terveydensuojelun valvonta	Ennaltaehkäistä terveyshaitan syntyminen. Tarkastetaan pääasiassa kohdetyyppikohtaisen riskiluokituksen mukaisella tiheydellä VATI-tarkastuslomakkeita käyttäen. Selvittää terveyshaitan esiintyminen (aistinvaraista tarkastelua ja arviointia, usein mittauksia ja näytteenottoa). Tarkastuksista ilmoitetaan pääsääntöisesti ennakoon.
Tupakkalain valvonta	Tarkastaa tupakan vähittäismyynnin, kohteen toiminnan ja tilojen vaatimustenmukaisuus.

3.1.3 Valvontakohteiden / valvontakohdetyyppien tarkastustiheydet

Toimialakohtaisissa valvontaohjelmissa on annettu ohjeelliset tarkastustiheydet ja tarkastuksiin käytettävät ajat. Tarkastustiheydet on määritelty kohdetyyppikohtaisen riskiluokituksen perusteella.

3.2 Elintarvikevalvonta

Elintarvikevalvonnan tavoitteena on toteuttaa valvonta-asetuksessa (EU 2017/625) ja elintarvikelainsäädännössä asetettuja päämääriä. Elintarvikelaissa nämä päämäärät on kirjattu lain tarkoitusta kuvaavaan 1 §:ään.

Elintarvikelain tarkoituksena on:

1) suojella kuluttajan terveyttä ja taloudellisia etuja varmistamalla elintarvikkeiden ja elintarvikekontaktimateriaalien turvallisuus, elintarvikkeiden hyvä terveydellinen ja muu elintarvikesäännösten mukainen laatu ja elintarvikkeista ja elintarvikekontaktimateriaaleista annettavien tietojen riittävyys ja oikeellisuus;

2) edistää lain soveltamisalan osalta elintarvikealan ja kontaktimateriaalialan toimijoiden toimintaedellytyksiä.

Elintarvikevalvontasuunnitelma on [liitteenä 2](#).

3.3 Terveydensuojeluvalvonta

Terveydensuojelulain tarkoituksena on ylläpitää ja edistää väestön ja yksilön terveyttä. Lain tavoitteena on myös ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka saattavat aiheuttaa terveyshaittaa. Terveydensuojelulain mukaan päävastuu terveydensuojelulain toteuttamisesta on yleisesti ollut kunnilla. Lakimuutoksessa 1.1.2017 valvonnan periaatteita muutettiin siten, että painopiste siirtyi yksityiskohdiltaan tarkasti säännellystä viranomaisvalvonnasta riskiperusteiseen viranomaisvalvontaan ja toiminnanharjoittajien oma-valvontaan. Toiminnanharjoittajan omaa vastuuta toimintansa terveysvaikutuksista korostettiin säätämällä yleinen velvollisuus tunnistaa riskit ja seurata niihin

vaikuttavia tekijöitä sekä estää terveyshaittojen syntymistä mahdollisuuksien mukaan.

Kunnilla on velvollisuus tiedottaa terveydensuojelusta ja järjestää terveydensuojelua koskevaa neuvontaa ja ohjausta. Tarkoituksena on, että terveydensuojeluviranomaisten informaation avulla kansalaiset tietäisivät valintoja tehdessään toimenpiteiden terveysvaikutukset ja näin ollen he pyrkisivät toiminnassaan terveyden kannalta edullisiin ratkaisuihin.

Lain tarkoituksen mukaan kunnan tulee oma-aloitteisesti huolehtia siitä, että terveysnäkökohdat otetaan riittävästi huomioon kaikessa elinympäristöä koskevassa päätöksenteossa. Tämä tarkoittaa sitä, että yhdyskuntarakenteeseen vaikuttavia päätöksiä tehtäessä on huomioitava terveydensuojelun asettamat vaatimukset niin yhdyskunta- ja liikennesuunnittelussa kuin suunniteltaessa sairaaloiden, hoito- ja huoltolaitosten, koulujen, tuotantolaitosten ja asuntoalueiden sijoittamista.

Terveydensuojelulain 6 § mukaan kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva terveydensuojelun valvontasuunnitelma, jota on tarkistettava tarvittaessa. Valvonnan on oltava laadukasta, riskiperusteista ja terveyshaittoja ehkäisevää. Valvontasuunnitelmassa on huomioitava valtakunnallinen valvontaohjelma paikallisten tarpeiden mukaisesti.

Valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma ohjaa kuntien terveydensuojelun valvontaa, edistää valvonnan suunnitelmallisuutta ja laatua ja yhtenäistää valvontaa.

Terveydensuojelun valvontasuunnitelma on liitteenä 3.

3.4 Tupakkalain valvonta

Tupakkalain (549/2016) tavoitteena on ihmisille myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppuminen.

Laissa säädetään toimenpiteistä, joilla ehkäistään tupakkatuotteiden käytön aloittamista ja nikotiiniriippuvuuden syntymistä sekä edistetään tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden käytön lopettamista ja suojellaan väestöä altistumiselta niiden savulle.

Tupakkalain 84 §:n mukaan kunta laatii ja hyväksyy lain noudattamisen säännöllistä valvontaa koskevan tupakkalain valvontasuunnitelman. Valvonnan tulee olla laadukasta, riskiperusteista ja terveyshaittoja ehkäisevää.

3.4.1 Nikotiinivalmisteiden valvonta

Lääkelain (395/1987) 54 a § mukaan nikotiinivalmisteita saa myydä tupakkaa myyvissä vähittäiskaupoissa, kioskeissa ja huoltoasemilla myyntipaikan sijaintikunnan myöntämän luvan perusteella.

Kunnan on myönnettävä kirjallisesta hakemuksesta lupa nikotiinivalmisteiden myyntiin, jos hakijalla on edellytykset säilyttää ja myydä nikotiinivalmisteita tämän lain mukaisesti. 54 c § mukaan kunnan tulee omasta aloitteestaan ja tehtyjen

ilmoitusten perusteella tarkastaa nikotiinivalmisteiden varastointi- ja myyntipaikkoja sekä valvoa nikotiinivalmisteiden myyntiä.

Tupakkalain valvontasuunnitelma on liitteenä 4.

3.5 Eläinlääkintähuolto

Eläinlääkintähuoltolain tarkoituksena on varmistaa kuntien järjestämien eläinlääkäripalveluiden saatavuus ja laatu sekä muiden eläinlääkäripalveluiden valvonta. Lisäksi lain tarkoituksena on varmistaa elintarvikkeiden turvallisuuden sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta.

Eläinlääkintähuoltolain 10 §:n perusteella kunnan on laadittava suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista sekä tässä laissa tarkoitettu eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksesta sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä.

Eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelma on liitteenä 5.

3.6 Valvonnan maksullisuus

Ympäristöterveydenhuollon laeissa säädetään, että kunnan valvontaviranomaisen tulee periä toiminnanharjoittajalta maksu kunnan valvontasuunnitelmaan sisältyvästä tarkastuksesta, näytteenotosta ja tutkimisesta. Maksullisia ovat myös valvontasuunnitelmaan sisältyvien tarkastusten perusteella annettujen määräysten valvonta, silloin kuin määräysten antaminen perustuu säännösten noudattamatta jättämiseen. Muusta maksullisuudesta kuten ilmoituksenkäsittelystä on säädetty erikseen.

Valvontamaksuja peritään siten, että ne kattavat valvonnasta aiheutuneet kustannukset ja maksuja peritään Kouvolan kaupungin teknisen lautakunnan lupajoston hyväksymän taksan mukaisesti. Valvontasuunnitelman perusteella voidaan ennakoita valvontamaksun suuruus. Maksujen suuruus ilmenee ympäristöterveydenhuollon maksutaksasta.

Ympäristöterveydenhuollon päivitetty maksutaksa tuli voimaan 1.3.2022. Maksutaksaan lisättiin elintarvikekohteiden lopettamisilmoituksen maksullisuus sekä vuosittainen perusmaksu.

Perusmaksu

Tarkastuskohtaisten maksujen lisäksi elintarvike- ja terveydensuojelulaissa määritetyiltä toimijoilta peritään 1.1.2022 alkaen vuosittainen 150 euron suuruinen perusmaksu. Mikäli toiminnanharjoittajan yhdessä toimipaikassa harjoittama toiminta sisältää useita elintarvikelain tai terveydensuojelulain mukaisia toimintoja, valvonnan perusmaksu peritään vuosittain vain yhden kerran. Mikäli samassa toimipisteessä on sekä elintarvikelain että terveydensuojelulain mukaista perusmaksun piiriin kuuluvaa toimintaa, peritään perusmaksu molemmista toiminoista.

Valvonnan perusmaksu peritään kalenterivuoden alussa. Valvontakohteelta, jonka toiminnan aloittamisesta tehdään ilmoitus kesken kalenterivuoden, ei peritä valvonnan perusmaksua kyseiseltä kalenterivuodelta. Mikäli toiminnanharjoittaja

tekee kunnan terveydensuojeluviranomaiselle ilmoituksen toiminnan lopettamisesta, valvonnan perusmaksun periminen päättyy seuraavan kalenterivuoden alusta.

Elintarvikevalvonta

Perusmaksu peritään elintarvikevalvonnan piirissä olevalta valvontakohteelta, joka harjoittaa:

- 1) itujen alkutuotantoa 9 §:ssä tarkoitetussa hyväksytyssä itujen alkutuotantopai-kassa;
- 2) 10 §:ssä tarkoitettua rekisteröityä elintarviketoimintaa;
- 3) elintarviketoimintaa 11 §:ssä tarkoitetussa hyväksytyssä elintarvikehuoneis-tossa;
- 4) 13 §:ssä tarkoitettua rekisteröityä elintarvikekontaktimateriaalitoimintaa.

Elintarvikevalvontasuunnitelman mukaisesta näytteenotosta ja tutkimuksista pe-ritään maksu toiminnanharjoittajalta. Kuluttajavalituksen perusteella tai ruoka-myrkytys epäilyn selvittämiseksi tehtävät tutkimukset ja muut valvontatoimet teh-dään viranomaisen kustannuksella.

Mikäli viranomaisnäytteistä saadaan huono tulos, jatkotoimet mietitään tapaus-kohtaisesti. Jatkotoimia ovat mm. uusintanäytteenotto ja tarkastuskäynti, kirjalli-nen kehoitus tai kirjallinen selvitys toimijalta. Viranomaisnäytteenotot ja näyttei-den tutkimukset ovat toiminnanharjoittajalle maksullisia.

Elintarvikemääräysten noudattamatta jättämiseen perustuvien toimenpiteiden valvontaan liittyvistä tarkastuksista, näytteenotosta ja tutkimuksista peritään maksu toimijalta.

Mikäli valvontakohteessa toteutetaan samanaikaisesti useita viralliseen elintarvi-kevalvontaan liittyviä toimia, niitä pidetään yhtenä toimintana ja niistä peritään yksi maksu. Se määräytyy pääasiallisen tarkastuksen perusteella ja siihen lisä-tään lisämaksuna 50 prosenttia muiden samanaikaisesti tehtävien tarkastusten maksuista.

Rekisteröidyt elintarvikehuoneistot ja laitokseksi hyväksyttävät elintarvikehuo-neistot

Rekisteröidyn elintarvikehuoneiston ilmoituksen käsittelystä peritään elintarvike-lain 73 §:n 1 kohdan mukaisesti maksu. Laitoshyväksyntää edellyttävien elintar-vikehuoneistojen hyväksymispäätös on maksullinen. Elintarvikevalvontasuunni-telman mukaisista tarkastuksista peritään maksu. Tarkastustiheydet määritetään riskitekijöiden arviointiin perustuen.

Terveydensuojelun valvonta

Perusmaksuja peritään terveydensuojelulain liitteessä olevan taulukon mukaisilta toimijoilta. Terveydensuojelulain 50 §:n mukaan kunnan on myös perittävä toi-minnanharjoittajalta hyväksymänsä taksan mukainen maksu kunnan valvonta-suunnitelmaan sisältyvistä tarkastuksista, näytteenotosta ja tutkimuksista. Mak-sullisia ovat myös valvontasuunnitelmaan sisältyvän tarkastuksen perusteella an-nettujen määräysten valvonta, kun määräysten antaminen perustuu terveyden-suojelulain säännösten noudattamatta jättämiseen.

Tupakkalain valvonta

Tupakkalain 90 §:n mukaan kunnan on perittävä hyväksymänsä taksan mukai-nen maksu elinkeinonharjoittajalta vähittäismyyntilupaa koskevan hakemuksen käsittelystä, nikotiininesteen vähittäismyyntiä koskevan ilmoituksen käsittelystä,

tukkumyynti-ilmoituksen käsittelystä ja asuntoyhteisön tupakointikieltoa koskevan hakemuksen käsittelystä.

Tupakkalain 91.1 §:n mukaan kunta perii vuosittain hyväksymänsä taksan mukaisen, myyntipistekohtaisen valvontamaksun siltä, jolla on tupakkalain nojalla myönnetty vähittäismyyntilupa, sekä siltä, joka on tehnyt tupakkatuotteiden tukkumyynti-ilmoituksen. Valvontamaksu on 2 momentin mukaan enintään 500 euroa myyntipistettä kohden (Kouvolassa 450 €). Jos toimija on kuitenkin ilmoittanut sekä tupakkatuotteiden että nikotiininesteiden vähittäis- tai tukkumyyntistä, valvontamaksu peritään enintään kaksinkertaisena.

Lääkelain valvonta

Lääkelain 54 d §:n mukaan kunta voi periä vähittäismyyntiluvan haltijalta valvontaan liittyvistä toimenpiteistä vuosittaista valvontamaksua.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan ja kunnallisiin eläinlääkäripalveluihin liittyvistä maksuista ja korvauksista on säädetty eläinlääkintähuoltolain 5. luvussa ja eläinlääkintähuollosta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:ssä.

Kunnan valvontaviranomaisen (monijäseninen lautakunta tai vastaava toimielin) on vahvistettava kunnalle mahdollisesti perittävien klinikkamaksujen ja keskitystä yhteydenottopalvelusta perittävien maksujen suuruudet. Yhteisvastaanotolla on käytössä kolmiportainen klinikkamaksu, jonka korotus on hyväksytty rakennus- ja ympäristölautakunnassa syyskuussa 2020 ja otettiin käyttöön marraskuun alussa. Klinikkamaksu on rokotuksista 5 €, muista peruskäynneistä 15 € ja aikaa vievästä toimenpiteistä (esim. leikkaus, hammashoito) 30 €, lisäksi röntgenin käytöstä peritään 30 € maksu.

Eläinlääkintähuoltolain 22 §:n mukaan kunta voi osallistua peruseläinlääkäripalvelusta ja kiireellisestä eläinlääkäriavusta kotieläimen omistajalle tai haltijalle aiheutuneisiin kustannuksiin. Kouvolassa ei ole käytössä subventioita. Keskitetyn yhteydenottopalvelun hinta on päivystysaikana 1,71 €/min.

4 HÄIRIÖTILANTEISIIN VARAUTUMINEN

4.1 Toiminta häiriötilanteissa

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännössä (EU:n valvonta-asetus art 115, eläintautilaki 43 §, terveydensuojelulaki 8 §) veloitetaan viranomaisia laatimaan suunnitelma varautumisesta häiriötilanteisiin. Kaupungin ympäristöterveydenhuollon erityistilanteisiin varautuminen perustuu valmiussuunnitelmaan, joka sisältää muun muassa suunnitelmat biologisten ja kemiallisten tekijöiden sekä säteilyn että luonnononnettomuuksien aiheuttamiin tilanteisiin.

Ympäristöterveydenhuollon vuonna 2022 päivitetystä valmiussuunnitelmassa on varauduttu myös terveysvaaratilanteisiin. Suunnitelmassa on käsitelty poikkeusolojen lisäksi myös ympäristöterveydenhuollon normaaliolojen häiriötilanteita ja niissä tapahtuvaa toimintaa. Suunnitelmassa on mm. kartoitettu kaupungin alueella sijaitsevat merkittävimmät riskeille alttiit kohteet.

Kaupunki on varautunut normaaliajan toiminnassa elintarvikkeista aiheutuviin terveysvaaratilanteisiin arvioimalla valvontakohteiden toiminnan tasoa, omavalvonnan toimivuutta, tuotteiden laatua ym. ja tältä pohjalta toiminnan riskejä. Nämä otetaan huomioon viranomaisvalvonnan tarvetta arvioitaessa ja valvontaa toteutettaessa niin, ettei vaaratilanteita pääsisi syntymään.

Ympäristöterveydenhuollon valvontaa tekee useampi henkilö ja tämän takia aina on mahdollista hoitaa erityistilanteissa tarvittavat tarkastukset, näytteenotto ym. toimenpiteet. Varautumisessa on huomioitu lisäksi vaaratilanteissa tarvittava tutkimusvalmius sekä yhteydet asiantuntijaorganisaatioihin ja sidosryhmiin.

Ympäristöterveydenhuolto pyrkii osallistumaan valmiusharjoituksiin aina kun niitä järjestetään. Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson alueella järjestettiin vuonna KAAKKO 22-valmiusharjoitus, johon Kouvolan kaupunki osallistui. Terveysvalvonta oli mukana harjoituksessa. Harjoituksen tavoitteina oli yhteisen tilannekuvaprosessin kehittäminen, väestönsuojavalmiuden edistäminen, ihmisten evakuointi- ja vastaanottokyvyn parantaminen eri tilanteissa sekä liikenne- ja polttonestologistiikan turvaaminen häiriötilanteissa.

4.2 Epidemioiden selvittäminen

Saatuun ilmoituksen ruokamyrkytyksestä tai ruokamyrkytyspäilystä tai vesivälitteisestä epidemiasta alueellaan kunnan terveydensuojeluviranomaisen tai elintarvikevalvontaviranomaisen on viipymättä toimitettava tapausa koskeva tutkimus (elintarvikelaki 47 § ja terveydensuojelulaki 20a §).

Epidemian selvityksen keskeinen tavoite on sairastumisen aiheuttajan ja lähteen etsiminen. Epidemiaa epäiltäessä viranomaisten tulee toimia nopeasti, jotta on mahdollista estää epidemian mahdollinen leviäminen ja saada ehkäisevät toimenpiteet käyntiin.

4.2.1 Kunnan ruokamyrkytysten selvitystyöryhmä

Kouvolassa on nimetty ruoka- ja vesivälitteisten epidemioiden selvitystyötä varten Valtioneuvoston antaman asetuksen (1365/2011) mukainen selvitystyöryhmä, johon kuuluu tartuntataudeista vastaava lääkäri, hygieniakoordinaattori, ympäristöterveyspäällikkö ja kolme terveystarkastajaa. Lisäksi ryhmään on nimetty vesilaitosten edustajat. Kouvolassa työryhmä kokoontuu säännöllisesti 2 kertaa vuodessa ja epidemioiden yhteydessä tarvittaessa.

Varsinaisesta selvitystyöstä työryhmä on laatinut toimintaohjeen, josta käy tarkemmin ilmi tehtäväjako ja tarvittavat toimenpiteet epidemiatilanteessa sekä yhteystiedot. Toimintaohje on osa terveysvalvonnan valmiussuunnitelmaa. Epäilyilmoitukset laatii tartuntatautilääkäri ja selvitys ilmoituksesta vastaa ympäristöterveyspäällikkö.

5 SUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Teknisen lautakunnan lupajaosto arvioi vuosittain valvontasuunnitelman toteutumista. Toteutumisen arvioinnissa kuvataan tarkastusten määrä ja kattavuus, tarkastusten ja näytteiden määrä valvontakohdetyypeittäin sekä valvonnasta saatujen tulosten kohdentuminen.

Oheiseen taulukkoon 4. on kerätty ympäristöterveydenhuollon suoritteita ja tunnuslukuja. Taulukkoa on tarkoitus jatkoissa päivittää vuosittain.

Taulukko 4. Toiminnan volyymi (kpl). Lähteet Ruokaviraston ja Valviran ylläpitämät tietokannat ja yksikön oma kirjanpito. Tilanne 22.11.2022. Vuoden 2023 luvut ovat arvioita.

Vuosi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lausunnot						
ympäristölupa	16	15	9	15	12	15
rakennuslupa	32	30	27	17	8	15
muut (mm. kaavat)	6	5	3	19	15	15
Ilmoitukset						
elintarvikevalvonta	52	53	86	68	99	120
terveydensuojelu	36	41	45	38	23	30
Hakemukset						
elintarvikevalvonta	1	1	0	1	1	1
terveydensuojelu	0	1	0	1	1	1
tupakkalaki	23	9	23	5	4	5
lääkelaki	9	4	13	3	1	3
Valvottavien toimipaikkojen lukumäärä						
elintarvikevalvonta	764	755	816	694	634	630
alkutuotanto	110	975	1215	734	934	930
terveydensuojelu	557	581	555	494	487	470
tupakkalaki	161	158	157	124	132	130
lääkelaki	70	69	68	61	58	60
Suunnitelmalliset tarkastukset						
elintarvikevalvonta	541	459	285	359	357	326
terveydensuojelu	204	144	142	148	133	161
tupakkalaki	80	65	56	70	57	60
lääkelaki	22	17	32	29	30	15
Muut tarkastukset						
elintarvikevalvonta	25	17	40	18	21	20
terveydensuojelu yleisesti	135	49	35	64	88	70
terveyshaitta (mm. sisäilma, melu)	210	123	126	100	134	120
eläinsuojelu	n. 400	290	294	340	191	350
tupakkalaki	0	2	1	0	1	1
lääkelaki	0	0	0	0	0	0
Hallinnolliset pakkokeinot	8	3	4	7	6	5
Tutkintapyynnöt	3	0	0	3	0	0
Näytteenotto ja mittaus						
elintarvike	119	41	31	30	90	40
terveydensuojelu						
uimavesi	168	269*	140*	132*	169*	142
talousvesi	95	163	185	126	128	140
asumisterveysmittaukset (mm. melu, radon, sisäilman laatu)	84	9	50	41	19	15
Eläinlääkintähuollon potilaskäynnit	10066	10442	10144	8000**	8000	8000

*VATI-järjestelmän myötä raportointi muuttunut **arvio

Elintarvikevalvonnan lainsäädäntöä

- 1) Elintarvikelaki (297/2021)
- 2) EU:n valvonta-asetus (625/2017)
- 3) Maa- ja metsätalousministeriön asetus elintarvikehygieniasta 318/2021
- 4) Elintarvikehygienia-asetus (EY) N:o 852/2004
- 5) Eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieni-asetus (EY) N:o 853/2004
- 6) Maa- ja metsätalousministeriön asetus elintarvikevalvonnasta 315/2021
- 7) Valtioneuvoston asetus elintarvikkeiden tai veden välityksellä leviävien epidemioiden selvittämisestä (1365/2011)
- 8) Yleinen elintarvikevalvonta-asetus (EY) N:o 178/2002
- 9) Valtioneuvoston asetus elintarvikelain, rehulain ja terveydensuojelulain nojalla tutkimuksia tekevästä laboratorioista (152/2015)
- 10) Valtioneuvoston asetus eräistä elintarvikevalvonnan maksuista (1040/2007)
- 11) Sosiaali- ja terveysministeriön asetus suurten yleisötilaisuuksien hygieenisistä järjestelyistä ja jätehuollosta 405/2009
- 12) Tartuntatautilaki (1227/2016)
- 13) Maa- ja metsätalousministeriön asetus zoonooseista (316/2021)
- 14) Komission täytäntöönpanoasetus eläinperäisille elintarvikkeille asetetuista jäljitettävyyksivaatimuksista (EU) N:o 931/2011
- 15) Komission asetus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 853/2004 täytäntöönpanemisesta Suomeen ja Ruotsiin tarkoitetuilta tietynt lihan ja munien lähetyksiltä vaadittavien salmonellaa koskevien erityistakuiden osalta (EY) N:o 1688/2005
- 16) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus elintarviketietojen antamisesta kuluttajille (EU) N:o 1169/2011
- 17) Maa- ja metsätalousministeriön asetus elintarviketietojen antamisesta kuluttajille 834/2014
- 18) Komission asetus (EY) N:o 2073/2005 elintarvikkeiden mikrobiologisista vaatimuksista
- 19) Komission asetus (EU) 2017/2158 toimenpiteistä elintarvikkeiden akryyliamidipitoisuuden vähentämiseksi ja vertailuarvojen vahvistamiseksi

Terveydensuojelun lainsäädäntöä

- 1) Terveydensuojelulaki (763/1994)
- 2) Terveydensuojeluasetus (1280/1994)
- 3) Sosiaali- ja terveysministeriön asetus asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista (545/2015)
- 4) Talousveden osalta laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä:
  - STM:n asetus talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista 1352/2015
  - STM:n asetus (401/2001) pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista
- 5) Uimavesien osalta laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä:
  - Allasvedet
    - STM:n asetus (315/2002) uimahallien ja kylpylöiden allasveden valvontatutkimuksista ja laatuvaatimuksista
  - Uimarantavedet
    - STM:n asetus (177/2008) yleisten uimarantojen uimaveden

- laatuvaatimuksista ja valvonnasta
- STM:n asetus (354/2008) pienten yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta

Tupakkavalvonnan lainsäädäntöä

- 1) Tupakkalaki (549/2016)
- 2) STM:n asetus tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden vähittäismyynnistä (593/2016)
- 3) STM:n asetus tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkausten merkinnöistä sekä haitta-aineiden määrästä ja mittausmenetelmistä sekä testauslaboratorioista (641/2002)
- 4) STM:n päätös tupakointivälineistä (1158/1999)
- 5) STM:n omavalvontasuunnitelmamääräys: STM:n määräyskokoelma (dnro 1999:53)

Eläinlääkintähuollon lainsäädäntöä

- 1) Eläinlääkintähuoltolaki (765/2009)
- 2) Valtioneuvoston asetus eläinlääkintähuollosta (1031/2009)
- 3) Eläintautilaki (76/2021)
- 4) Eläinsuojelulaki (247/1996)
- 5) Eläinsuojeluasetus (396/1996)

Muuta

- 1) Hallintolaki (434/2003)
- 2) Kuntalaki (410/2015)
- 3) Lääkelaki (395/1987)
- 4) Säteilylaki (859/2018)

ELINTARVIKEVALVONTASUUNNITELMA

2020 - 2024

KOUVOLAN KAUPUNKI

Päivitys vuodelle 2023

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO.....	1
2	KUNNAN ELINTARVIKEVALVONTASUUNNITELMA	1
3	VALVONTAKOhteET.....	2
3.1	Valvontakohteiden hyväksyminen	2
3.2	Valvontakohteesta ilmoittaminen.....	2
3.3	Valvontakohteiden tietojärjestelmä.....	3
3.4	Tarkastuskertomus ja muu valvontakirjanpito	4
4	VALVONTAKOhteIDEN RISKILUOKITUS, TARKASTUSTIHEYS JA TARKASTUKSEEN KÄYTETTÄVÄ AIKA	4
5	VALVONTAMENETELMÄT	6
5.1	Oiva-tarkastus	7
5.2	Alkutuotannon tarkastus.....	9
5.3	Viranomaisnäytteenotto vuonna 2023.....	9
5.4	Projektit vuonna 2023.....	10
5.5	Valtakunnalliset valvonnan painopistealueet vuonna 2023	10
6	HENKILÖSTÖRESURSSIT	11
7	KOULUTUS	12
8	ELINTARVIKKEIDEN VAARATILANTEET	12
8.1	Varautuminen elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden selvittämiseen	13
8.2	Varautuminen muihin elintarvikkeista aiheutuviin vaaratilanteisiin	13
9	VIESTINTÄ.....	14
10	VALVONNAN KEHITTÄMINEN.....	14
11	VALVONTASUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI JA RAPORTOINTI	15

Liite E1

Säännöllisen valvonnan piiriin kuuluvat elintarvikevalvontakohteet, tarkastusten ohjeelliset määrät ja ajat sekä suunnitelmalliset tarkastukset vuodelle 2023

Liite E2

Elintarvikevalvonnan viranomaisnäytteenotto- ja tutkimussuunnitelma

Liite E3

Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma 2021-2024.
Osa II: Toimenpiteet päämäärien saavuttamiseksi – valvonnan painopisteet

1 JOHDANTO

Elintarvikevalvonnan tavoitteena on toteuttaa elintarvikelaissa (297/2021, § 1) asetettuja päämääriä. Elintarvikelain tarkoituksena on varmistaa elintarvikkeiden ja niiden käsittelyn turvallisuus sekä elintarvikemääräysten mukainen laatu sekä varmistaa elintarvikkeiden jäljitettävyyden. Elintarvikelain tarkoituksena on myös varmistaa, että elintarvikkeista annettava tieto on totuudenmukaista ja riittävää eikä johda kuluttajaa harhaan. Tarkoituksena on suojata kuluttajaa elintarvikemääräysten vastaisten elintarvikkeiden aiheuttamilta terveysvaaroilta sekä taloudellisilta tappioilta.

Valvonnassa keskitytään entistä enemmän valvomaan elintarvikeyritysten toimintaa elintarvikehuoneistojen sijaan. Myös verkkokauppojen valvontaa tehostetaan. Kontaktimateriaalien valmistus ja käsittely on tuotu laissa entistä selkeämmin esille sekä toimijoiden velvollisuuksien että valvontatarpeen osalta.

Vuonna 2022 perittiin ensimmäisen kerran vuosittainen valvonnan perusmaksu (150 €), jolla on tarkoitus mahdollistaa neuvovaa valvontatyötä. Valvonnan perusmaksua ei peritä rekisteröidyiltä alkutuotantopaikoilta, kyläkaupoilta, yleishyödyllisiltä yhteisöiltä eikä toimijoilta, jotka harjoittavat pienimuotoista toimintaa.

2 KUNNAN ELINTARVIKEVALVONTASUUNNITELMA

Tämä valvontasuunnitelma on laadittu EU:n valvonta-asetuksen mukaisesti (EU 2017/625) Tavoitteena on ehkäistä terveysvaaroja ja suojata kuluttajia taloudellisilta tappioilta. Valvontasuunnitelma perustuu valvonta-asetuksen (art 9, art 10) mukaisesti valvontakohteiden kartoitukseen, niiden riskiluokitukseen Ruokaviraston ohjeiden 16044/1 ja 1028/04.02.00.01/2022/5 mukaisesti ja valvonta-asetuksen asettamiin muihin vaatimuksiin.

Valvontasuunnitelma on osa elintarvikelain 39 § ja valvonta-asetuksen (art 12) edellyttämää ympäristöterveydenhuollon laatujärjestelmää.

Elintarvikevalvonta toteutetaan laatujärjestelmän, elintarvikelain ja muiden voimassa olevien elintarvikevalvontaa koskevien kansallisten ja Euroopan unionin säännösten mukaisesti. Lisäksi noudatetaan soveltuvin osin monivuotista Ruokaviraston kansallista elintarvikeketjun valvontasuunnitelmaa (VASU) 2020-2024.

Tämä suunnitelma on laadittu valvonta-asetuksen ja elintarvikelain 39 §:n mukaisesti Kouvolan kaupungin elintarvikevalvontasuunnitelmaksi ja se koskee vuotta 2023 sisältäen seuraavat tiedot:

- tarkastuksen sisällön määrittely
- valvontakohteiden tarkastustiheys
- kunnan viranomaisnäytteenotto ja näytteen tutkiminen
- valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi
- hyväksytyt laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu.
- henkilöstön koulutus

Ruokaviraston suosituksen mukaisesti valvontasuunnitelma sisältää tiedot tarkastukseen käytettävästä ajasta, käytettävissä olevista voimavaroista sekä osion viestinnästä ja tiedotuksesta.

Suunnitelma on taltioitu kaupungin tietojärjestelmään terveysturvallisuuden K-asetelmalle ja arkistointisuunnitelman mukaisesti paperitulosteena terveysturvallisuuden toimitiloihin.

Elintarvikevalvonnasta vastaa Kouvolan kaupungin teknisen lautakunnan lupajasto. Käytännön valvonnan hoitaa kaupungin ympäristöterveydenhuolto.

3 VALVONTAKOHEET

Valvontaviranomaisella tulee olla ajan tasalla olevat tiedot kaikista alueensa elintarvikevalvontakohteista (valvonta-asetus art 10, elintarvikelaki 79 §). Näitä ovat:

- ilmoittamista tai hyväksyntää edellyttävät elintarvikehuoneistot mukaan lukien ns. virtuaalihuoneistot, liikkuvat elintarvikehuoneistot, kuljetustointiminta, elintarvikkeiden alkutuotantopaikat, mukaan lukien hyönteisten kasvattajat.
- toimijat, jotka valmistavat tai saattavat markkinoille elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvia materiaaleja ja tarvikkeita (kontaktimateriaalialan toimijat); sekä
- liikkuvat elintarvikehuoneistot, jotka saapuvat myymään elintarvikkeita Kouvolan alueelle tulee tiedottaa valvontayksikköä tulostaan 4 vrk ennen myyntitapahtumaa.
- tukkumyyjien ns. verolliset alkoholijuomavarastot, samoin kuin alkoholijuomien valmistuspaikan tai tilaviinimyymlän yhteydessä toimivat muut elintarvikehuoneistot.

3.1 Valvontakohteiden hyväksyminen

Elintarvikealan toimijan, joka käsittelee eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä tai varastointi edellyttää lämpötilasäätelyä varastointiolosuhteita, on haettava elintarvikehuoneiston hyväksymistä valvontaviranomaiselta ennen toiminnan aloittamista tai toiminnan olennaista muuttamista. Valvontaviranomaisen on ratkaistava asia 60 vuorokauden kuluessa asian vireille tulosta, ellei asian laajuus, hakemuksen puutteellisuus tai muu erityinen syy edellytä asian pidempää käsittelyä. Hyväksytyn elintarvikehuoneiston vaatimustenmukaisuuden selvittäminen edellyttää tarkastuskäyntiä. Elintarvikehuoneiston hyväksymisestä tai ehdollisesta hyväksymisestä tehdään päätös (elintarvikelaki 11§). Toiminnan hyväksytyssä elintarvikehuoneistossa saa aloittaa, jos elintarvikehuoneisto täyttää lainsäädännön sille asettamat vaatimukset ja elintarvikehuoneisto on hyväksytty.

3.2 Valvontakohteesta ilmoittaminen

Rekisteröidyt elintarvikehuoneistot

Elintarvikealan toimijan on tehtävä ilmoitus elintarviketoiminnasta toiminnan rekisteröintiä varten 10 §:ssä säädetyn toimivaltaisen valvontaviranomaisen tarjoamaan sähköiseen palveluun tai toimitettava tiedot muulla tavoin toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle viimeistään neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista (rekisteröity elintarvikehuoneisto).

Toiminnan saa aloittaa, jos elintarvikehuoneisto täyttää lainsäädännön sille asettamat vaatimukset. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös sellaisia toimijoita, joilla ei ole varsinaista huoneistoa elintarvikkeiden käsittelyä varten, mutta jotka toimivat elintarvikeketjun osana (ns. virtuaalihuoneistot). Tällaisia voivat olla esimerkiksi

maahantuontiytykset. Ilmoituksen käsittelystä annetaan toimijalle todistus. Toiminnan keskeyttämisestä, toiminnan lopettamisesta tai toimijan vaihtumisesta tulee ilmoittaa viivytyksettä valvontaviranomaiselle.

Elintarvikkeiden alkutuotantopaikat

Elintarvikelain 8 §:n mukaan alkutuotannon toimijan on tehtävä ilmoitus elintarvikkeiden alkutuotannosta toiminnan rekisteröintiä varten toimivaltaisen valvontaviranomaisen tarjoamaan sähköiseen palveluun tai toimitettava tiedot muulla tavoin toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle viimeistään neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista. Lisäksi toiminnan keskeyttämisestä ja lopettamisesta on viivytyksettä tehtävä ilmoitus valvontaviranomaiselle. Alkutuottajan, joka jalostaa tuotteitaan elintarvikkeiksi, tulee tehdä toiminnasta myös elintarvikehuoneistoilmoitus.

Alkutuottajatiedot on käytettävissä valtakunnallisessa tiedonkeruujärjestelmässä (=VATI). Liitteeseen E1 on kirjattu järjestelmään päivitettyjen, tiedossa olevien alkutuottajien määrät. VATI-järjestelmä ei päivyty Ruokaviraston muista järjestelmistä, joten sen ylläpito on hankalaa alkutuottajien osalta ja siten liitteeseen E1 kirjatut määrät ovat osittain arvioita.

Tiedottaminen liikkuvasta elintarvikehuoneistosta

Elintarvikelain 12 §:n mukaan liikkuvasta elintarvikehuoneistosta tehtävän rekisteröinnin tai hyväksynnän lisäksi elintarvikealan toimijan on tiedotettava liikkuvasta elintarvikehuoneistosta sille valvontayksikölle, jonka alueella toimintaa harjoitetaan. Tiedottaminen tulee tehdä viimeistään neljä arkipäivää ennen rekisteröidyn liikkuvan elintarvikehuoneiston toiminnan aloittamista kyseisessä valvontayksikössä ja viimeistään kaksi viikkoa ennen hyväksytyin toiminnan aloittamista. Tiedottamista ei tarvitse tehdä, kun toimija liikkuu sen valvontayksikön alueella, jonka elintarvikevalvontaviranomaiselle on alun perin rekisteröinyt liikkuvan elintarvikehuoneiston.

Jos toiminta toistuu esimerkiksi viikoittain tiettyinä päivinä, voi toimija tehdä tiedottamisen pidemmälle ajalle tai toistaiseksi voimassa olevana. Toimija voi myös tiedottaa valvontayksikköä liikkuvasta elintarvikehuoneistosta jo hyvissä ajoin, esimerkiksi vuoden alussa, jos tietää jo ennalta tulevan vuoden myyntitahtumat.

Kontaktimateriaalialan toimijoita koskeva rekisteri

Elintarvikelain 13 §:n mukaan kontaktimateriaalialan toimijan on tehtävä ilmoitus toimipaikastaan ja siellä harjoitettavasta kontaktimateriaalitoiminnasta toiminnan rekisteröintiä varten toimivaltaisen valvontaviranomaisen tarjoamaan sähköiseen palveluun tai toimitettava tiedot muulla tavoin viimeistään neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista.

Kunnan viranomaisen merkitsee toimijat valvontakohterekisteriinsä. Toiminnasta tallennetaan rekisteriin Ruokaviraston määrittelemät tiedot.

3.3 Valvontakohteiden tietojärjestelmä

Valvontakohteiden tietojärjestelmänä käytetään Ruokaviraston hallinnoimaa VATI-tiedonkeruujärjestelmää. VATI-järjestelmä on selainpohjainen sovellus. VATI:in kirjataan myös kohteissa tehdyt suoritteet kuten tarkastukset, näytteenotot ja neuvottelut sekä tehdyt valitukset. Laskutus tehdään VATI-järjestelmän kautta.

Uudet valvontakohteet lisätään rekisteriin sitä mukaan, kun huoneistoa koskevat ilmoituskäsittelytoimenpiteet on tehty. Uudet valvontakohteet tulevat ympäristöterveydenhuollon tietoon pääosin yrittäjien ottaessa yhteyttä joko puhelimitse tai asioimalla henkilökohtaisesti terveystarkastajan luona. Tietoja uusista kohteista saadaan myös rakennusvalvontaviranomaisilta ja pelastuslaitokselta. Uusien yritysten perustamista tarkkaillaan myös aktiivisesti lehti-ilmoituksia seuraamalla. Valvontakohteita koskevat asiakirjat arkistoidaan lukituissa ja palonkestävissä lokerikoissa terveysvalvonnan käytävällä. Hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen valvonta-asiakirjat säilytetään ympäristöterveyspäällikön huoneessa.

3.4 Tarkastuskertomus ja muu valvontakirjanpito

Valvontakirjanpito sisältää huoneiston hyväksyntään tai ilmoituksen käsittelyyn liittyvät asiakirjat, tarkastuksista laaditut tarkastuskertomukset, neuvotteluista syntyneet muistiot, viranomaisnäytteiden tutkimustulokset, arviointiraportit sekä viranomaisen muut kirjaamat asiat valvonta-asetuksen art 13 mukaisesti.

Alkutuotantotilojen ja elintarvikehuoneistojen suunnitelmallisilla tarkastuksilla tehdyt havainnot kirjataan VATI:in, josta tarkastuskertomukset ja Oiva-hymy–raportit lähtevät sähköpostitse toimijoille. Oiva-hymy–raportti menee myös postitse toimijalle. Tarkastuskertomuksesta käy aina ilmi tarkastuksella tehdyt havainnot. Jos toimijalta edellytetään korjaavia toimenpiteitä, kirjataan ne tarkastuskertomukselle. Epäkohdat käydään tarkastuksella toimijan kanssa läpi ja sovitaan määräajasta niiden korjaamiseksi. Tarvittaessa kohteessa otetaan valokuvia, jotka liitetään tarkastuskertomukseen selkeyttämään tilannetta tarkastuksella ja osoittamaan korjausta vaativaa kohtaa. Valvontakirjanpitoon merkitään, kun toimija on toteuttanut korjaukset.

Kontaktimateriaalitoimijoiden tarkastuksista tehdään tarkastuskertomus VATI:in, josta käy ilmi tarkastuksella havaitut puutteet ja vaaditut korjaustoimenpiteet. Havaitut puutteet käydään toimijoiden/toimijan edustajan kanssa tarkastuksen lopuksi yhdessä läpi. Tarkastuskertomus menee toimijalle sähköpostitse VATI:n kautta.

Tarkastuksia tehdään lisäksi riskiperusteisesti valvonta-alueellemme saapuville ulkopaikkakuntalaisille toimijoille (=liikkuva elintarvikehuoneisto). Tarkastuskertomus menee aina toimijalle. Jos tarkastuksella havaitaan huomautettavaa, laitetään tarkastuskertomus tiedoksi kohdetta valvovaan yksikköön, jotta mahdolliset havaitut puutteet tulisivat korjatuiksi.

Mikäli tehdään suunnitelman ulkopuolinen tarkastus, laaditaan siitä aina kirjallinen tarkastuskertomus ja tarkastetut asiat kirjataan, vaikka niissä ei tarkastuksen aikana havaitaisikaan epäkohtia.

Elintarvikevalvonnan yhteydessä tehtävät tupakka- ja lääkelain alaiset tarkastukset kirjataan vastaavasti VATI:in, jossa tehdään tarkastuskertomus. Se menee toimijalle VATI:sta sähköpostitse.

4 VALVONTAKOHTEDEN RISKILUOKITUS, TARKASTUSTIHEYS JA TARKASTUKSEEN KÄYTETTÄVÄ AIKA

Elintarvikevalvontakohteiden tarkastukset vuodelle 2023 pohjautuvat:

- Ruokaviraston laatimaan valtakunnalliseen elintarvikevalvontaohjelmaan vuosille 2021-2024
- Ruokaviraston ohjeeseen (ohje 16044/1) elintarvikehuoneistojen riskiperusteisesta valvonnasta
- Ruokaviraston ohjeeseen elintarvikehuoneiston ja kontaktimateriaalitoinnin riskiluokituksesta ja elintarvikelainsäädännön mukaisen valvontatarpeen määrittämisestä (1028/04.02.00.01/2022/5, myöhemmin riskiluokitusohje)
- Ruokaviraston ohjeeseen Alkutuotannon elintarvikevalvonta ja riskinarviointi (10507/1)

Elintarvikehuoneistojen tarkastustiheydet vuodelle 2023 (liite E1) on määritetty kohdekohtaisesti edellä mainittujen Ruokaviraston ohjeiden mukaisesti. Niissä huomioidaan kohteen harjoittama toiminta, sen laajuus ja siihen liittyvät riskit, valvontahistoria sekä ohjeellinen tarkastukseen käytettävä aika.

Riskiluokitusohjeen mukaista suunnitelmallista tarkastustiheyttä voidaan laskea 50 %, kun valvontakohteen riskiluokitusohjeen mukainen suunnitelmallinen tarkastustiheys on kaksi tarkastusta vuodessa tai enemmän ja kuudella perättäisellä tarkastuksella arvosana on oivallinen (A). Tarkastustiheyttä voidaan myös nostaa, jos valvontakohteen valvontahistoriassa esiintyy paljon epäkohtia tai samat epäkohdat toistuvat. Tällaisia epäkohtia voivat olla esimerkiksi määräysten noudattamisen laiminlyönnit, runsaasti asiakasvalituksia, takaisinvetoja tai valvontakohteella on yhteyksiä ruokamyrkytys-epidemioihin. Perustelut tarkastustiheyden muutokselle kirjataan VATI:in toimipaikan tietoihin.

Toiminta voi myös olla erittäin vähäriskistä (riskiluokka 0). 0-riskiluokan kohteet rekisteröidään ilmoitusvelvollisuuden perusteella valvontakohdejärjestelmään, jolloin ne ovat osana suunnitelmallista elintarvikevalvontaa. Tällaisiin toimijoihin ei ole tarpeen käyttää valvontaresursseja muutoin kuin suorittaa tarkastus toiminnan aloittamisen yhteydessä. Jos 0-riskiluokan kohteessa ilmenee toistuvasti epäkohtia, voidaan kohde siirtää säännöllisen valvonnan piiriin ja tällöin kohteen tarkastustiheys määritetään riskiluokitusohjeen liitteen 2 mukaisesti. Kun valvontaviranomainen on vakuuttunut siitä, että toiminta on vaatimustenmukaista, kohde voidaan taas jättää säännöllisen valvonnan ulkopuolelle. Esimerkkejä vähäriskisistä toimijoista Ruokaviraston riskiluokitusohjeessa (liite 1, taulukko 1). Tarkastusmääriä laadittaessa on huomioitu, onko toiminta ympärivuotista vai ei. Mikäli kohde on toiminnassa vain osan vuotta, sesonkiluontoisesti, esim. kesä- ja tilausravintolat ja jäätelökioskit, tarkastusten määrä suhteutetaan vuotuisen toiminta-aikaan.

Tarkastukseen käytettävä keskimääräinen aika on Ruokaviraston määrittelemä ja ohjeellinen. Siihen sisältyy tarkastuksen valmisteluun, itse tarkastukseen, tarkastuskertomuksen laadintaan, tarkastajaohjelmaan kirjaamiseen, laskutukseen, arkistointiin, asiakirjojen täydentämiseen ja muuhun valvontakirjanpitoon tarvittava keskimääräinen aika. Ohjeelliset tarkastusajat eri riskiluokille on esitetty Ruokaviraston riskiluokitusohjeessa. Tarkastettaviin asiakokonaisuuksiin perehtymistä ja matkoja ei Ruokaviraston mukaan lasketa tarkastukseen käytetyksi ajaksi.

5 VALVONTAMENETELMÄT

Valvonta-asetuksessa (EU 2017/625) säädetään valvontatoiminnasta. Valvonta-asetuksen art 14 määrittelee valvontamenetelmät ja tekniikat, joita käytetään viralliseen valvontaan liittyvissä tehtävissä tapauskohtaisesti. Näitä ovat mm. toimijan laadunhallintajärjestelmien arviointi, tilojen, laitteiden ja kuljetusvälineiden, raaka-aineiden, jäljitettävyyden, merkintöjen, esillepanon, mainonnan ja pakkausmateriaalien tarkastaminen, henkilöstön haastattelut sekä toimijan tekemien mittaustulosten todentaminen viranomaisen omin mittauksin, näytteenotto ja toimijoiden auditointi. Valvontamenettelyt jakautuvat ennako- ja jälkivalvontamenettelyihin. Ennakovalvonta tarkoittaa huoneiston hyväksymiseen liittyviä toimenpiteitä. Jälkivalvonta on kohteen ja sen toiminnan suunnitelmallista ja säännöllistä valvontaa (=uusintatarkastus).

Tarkastukset pyritään tekemään aina ennalta ilmoittamatta (valvonta-asetus art 10), kun valvontakohteessa on toimintaa, mutta tarkastus voidaan tarvittaessa toteuttaa myös muulloin, esim. aamulla ennen toiminnan aloittamista. Kohteisiin, joissa ei ole päivittäistä toimintaa esim. tilausravintolat, joudutaan tarkastukset sopimaan ennalta.

Tarkastus pyritään suorittamaan siten, että toimijan liiketoimintaa kohdistuva haitta olisi mahdollisimman vähäistä (valvonta-asetus art 10). Yleensä tarkastus tehdään valvontakohteessa, mutta valvoja voi joissain tapauksissa tarkastaa asiakirjoja myös virkapaikallaan, esim. vähittäiskauppojen omavalvontakirjauksia PTY-järjestelmän kautta.

Tarkastukset pyritään tekemään virka-aikana, mutta suunnitelmassa varaudutaan myös satunnaiseen viikonloppu- ja iltatyöhön sekä muuhun virka-ajan ulkopuoliseen työhön, mm. suuret yleisötapahtumat, markkinat ja ulkomyynti sekä ulkopaikkakuntalaisten liikkuvien elintarvikehuoneistojen tarkastaminen ja kuljetusyritysten kaluston tarkastaminen.

Elintarvikelain 40 § mahdollistaa tarkastukset myös valvontakohteessa, joka sijaitsee pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa. Tarkastus voidaan tehdä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/6259, 10 ja 14 artiklassa viralliselle valvonnalle asetettujen vaatimusten toteuttamiseksi, jos tarkastuksen tekeminen on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi. Tällaisen tarkastuksen saa tehdä ainoastaan toimivaltainen valvontaviranomainen.

Elintarvikelain 7 §:n mukaan elintarvikealan toimijan tulee olla luotettava. Toimivaltainen valvontaviranomainen voi toimijan luotettavuuden selvittämiseksi pyytää toimijasta Harmaan talouden selvitysyksiköltä Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 5 §:ssä tarkoitetun velvoitteidenhoitoselvityksen. Elintarvikealan tasapuolisen kilpailun ja harmaan talouden torjunnan tehostamiseksi on säädetty, että elintarvike- ja kontaktimateriaalitoimintaa koskevana vaatimuksena on toimijan luotettavuus. Valvontaviranomaisella on oikeus saada tietoja toimijan julkisoikeudellisten velvoitteiden, kuten verojen ja muiden lakisääteisten maksujen hoitamisesta. Viranomaisella on myös oikeus oma-aloitteisesti luovuttaa tietoja harmaan talouden torjuntaan osallistuvilla eri tahoille. Laissa on määritelty milloin toimijaa ei pidetä luotettavana. Viranomaisella on tähän lainkohtaan pohjautuen annettu mahdollisuus keskeyttää tai lopettaa ilmoitetun elintarvikehuoneiston tai alkutuotannon toiminta.

5.1 Oiva-tarkastus

VATI-tietokanta ehdottaa tarkastuksia tulevalle vuodelle. Järjestelmän kautta tarkastuskokonaisuuden hahmottaminen on koettu hankalaksi, joten varsinaiset suunnitelmat tehdään vielä vanhalla totutulla tavalla, joten kaikki valvontakohteet on listattu Excel-taulukkoon. Vuoden lopussa tehdään seuraavan vuoden vuosisuunnitelma, josta ilmenee, mitkä kohteet on tarkastettava. tarkastustiheys perustuu Ruokaviraston ohjeiden perusteella tehtyyn kohdekohtaiseen riskiluokitukseen. Näin varmistutaan, että kaikissa kohteissa käydään suunnitelman mukaisesti. Tarkastaja suunnittelee kuukausittain sähköiseen kalenteriin missä järjestyksessä kunkin kuukauden tarkastuskohteet tarkastetaan. Uusintatarkastukset merkitään myös sähköiseen kalenteriin, jotta ne tulee tehdyksi kahden viikon kuluessa määräajan umpeutumisesta. Terveystarkastajien sähköinen kalenteri ei ole julkinen valvontayksikön ulkopuolisille, jotta tarkastusten yllätyksellisyys ei vaarannu.

Tarkastusten sisältö määräytyy Ruokaviraston Oiva-tarkastusohjeista. Ruokavirasto päivittää ohjeita säännöllisesti. Jokaisen viranhaltijan vastuulla on tutustua uusiin ohjeisiin ja käyttää niitä tarkastuksilla.

- Rekisteröityjen elintarvikehuoneistojen (ravintolat, myymälät, pubit, kioskit, suurtalouskeittiöt, leipomot, makeistenvalmistus, kuljetusyrietykset, liikkuvat elintarvikehuoneistot, etämyynti, maahantuonti, maastavienti jne.) tarkastusohjeita on 69 kpl <https://www.ruokavirasto.fi/tietoa-meista/asiointi/oppaat-ja-lomakkeet/yritykset/elintarvikeala/oiva-arviointiohjeet/rekisteroity-elintarviketoiminta/>
- Kohdat tarkastetaan niin, että kaikki kohdat tulevat tarkastetuksi vähintään joka kolmas vuosi.
- Hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen tarkastusohjeita on 100 kpl <https://www.ruokavirasto.fi/tietoa-meista/asiointi/oppaat-ja-lomakkeet/yritykset/elintarvikeala/oiva-arviointiohjeet/hyvaksytyt-elintarvikehuoneistot/>
- Kohdat tarkastetaan, niin että kaikki kohdat tulevat tarkastetuksi vähintään joka kolmas vuosi.
- Ruokaviraston asettamina valvonnan painopisteinä voi olla määritettynä tietyt Oiva-rivit tietyille vuosille. Painopisteet pyritään huomioimaan tarkastuskohtia suunniteltaessa.

Ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen ensimmäisellä tarkastuskerralla, toiminnan aloittamisen jälkeen (=aloitustarkastus), käydään läpi elintarvikehuoneiston oma-valvonnan järjestelmä ja arvioidaan sen riittävyys. Lisäksi käydään läpi elintarvikehuoneiston tilat ja niiden kunto sekä arvioidaan niiden riittävyys ja soveltuvuus harjoitettavaan toimintaan nähden. Lisäksi arvioidaan, että toiminta ja toiminnan laajuus vastaavat elintarvikehuoneistoa koskevassa ilmoituksessa ilmoitettuja asioita. Myös hygieniapassien ja terveydentilan selvityksien kirjanpito tarkastetaan ensimmäisellä kerralla.

Ruokaviraston suosituksen (ohje 16044/1) mukaisesti jokaisella tarkastuskerralla pyritään tarkastamaan asioita vähintään neljästä eri asiakokonaisuudesta, jolloin muodostuvassa Oiva-raportissa on vähintään neljä arvosanaa. Omavalvonnan toimivuutta arvioidaan jokaisen asiakokonaisuuden osalta, kun kyseinen asiakokonaisuus tarkastetaan. Jos tarkastaja huomaa tarkastuksella epäkohdan, jota ei suunnitellut tarkastettavaksi, hän voi tarkastaa myös sen.

Arvioinnissa käytetään neliportaista asteikkoa. Jos elintarvikeyrityksessä kaikki tarkastetut asiat ovat kunnossa, saa yritys arvosanan ”A -oivallinen”, jos puutteet

ovat pieniä, tulee arvosanaksi "B -hyvä". Mikäli havaitut puutteet heikentävät/vaarantavat elintarviketurvallisuuden tai johtavat kuluttajaa harhaan, annetaan määräaika, johon mennessä epäkohdat on korjattava. Tällöin Oiva-arvosana on "C -korjattavaa" tai "D -huono". Jos tarkastettu yritys on saanut jostakin asiasta arvosanan "korjattavaa", tekee terveystarkastaja aina yritykseen uuden tarkastuksen viimeistään kahden viikon sisällä määräajan umpeutumisesta. Uusintatarkastuksella tarkastetaan kaikki arvosanan "korjattavaa" sisältämät asiakokonaisuudet. Uusintatarkastukset ovat maksullisia. Aiemmin saatu arvosana pysyy voimassa, kunnes tarkastaja uusintatarkastuksella toteaa epäkohdan korjatuksi. Tämän jälkeen julkaistaan uusi Oiva-raportti.

Mikäli elintarvikealan toimija ei ryhdy tarvittaviin toimenpiteisiin annettuun määräaikaan mennessä elintarvikemääräysten noudattamiseksi tai kun muut valvontatoimenpiteet elintarvikealan toimijan velvoittamiseksi noudattamaan elintarvikelain määräyksiä eivät ole riittäviä, annetaan arvosana "huono". Tällöin aloitetaan myös hallinnolliset pakkokeinot. Hallinnollisissa pakkokeinoissa noudatetaan elintarvikelain 9. luvun säännöksiä, jotka noudattelevat valvonta-asetuksen art 138:ssa määritellyjä toimia. Asiakirjalaadinnassa hyödynnetään Kouvolan kaupungin lakimiestä.

Elintarvikelain 61 §:n mukaan valvontaviranomainen voi keskeyttää tai lopettaa rekisteröidyn alkutuotannon, elintarviketoiminnan ja kontaktimateriaalitoiminnan, jos toiminta on olennaisesti elintarvikesäännösten vastaista eikä toimija ole noudattanut valvontaviranomaisen elintarvikelain nojalla antamaa määräystä tai kieltä. Lisäksi toiminta voidaan keskeyttää tai lopettaa, jos toimijaa ei enää pidetä luotettavana (kts. kohta 5).

Elintarvikelain 67 § mukaan toimivaltainen valvontaviranomainen voi määrätä toimijan maksamaan vähintään 300 € ja enintään 5 000 € elintarvikevalvonnan seuraamusmaksun. Maksun määräämisperusteet on lueteltu kyseisessä lain kohdassa. Seuraamusmaksu määrätään maksettavaksi valtiolle.

Uhkaavasti tai muuten asiattomasti käyttäytyvien toimijoiden elintarvikehuoneistoihin mennään aina pareittain. Äärimmäisenä keinona käytetään poliisin virkapua turvaamaan tarkastajia ja varmistamaan sisäänpääsy kohteeseen sekä kohteen kaikkien tilojen tarkastaminen. Maahantuontiyrityksiin, joissa on havaittu rikkeitä, voidaan pyytää Tullia yhteistarkastukselle. Petosepäilyissä ollaan yhteydessä kaupungin lakimieheen, Ruokavirastoon ja poliisiin.

Oiva-uusintatarkastusten osuus valvontakäyntien määrästä oli vuonna 2022 noin 15 %, 2021 9 %, vuonna 2020 13 % ja vuonna 2019 14 %.

Tarkastajat pyrkivät yhtenäiseen linjaan tarkastuksissa. Linjauksia läpikäydään säännöllisesti palaverissa. Oiva-arvosanojen jakaumassa pyritään pysymään valtakunnallisessa linjassa. LaatuNet-laatu järjestelmän kautta voidaan seurata valvontatuloksia valtakunnalliseen linjaan nähden. Maaliskuusta 2016 alkaen on valvontayksikkö voinut verrata omia Oiva-valvontatuloksiaan valtakunnallisiin tuloksiin. Myös muiden valvontayksiköiden tekemiin tarkastuskertomuksiin on mahdollista tutustua valtakunnallisessa Ruokaviraston ylläpitämässä Vati-sovelluksessa. Vati-sovellus antaa tarkastajille mahdollisuuden yhdenmukaistaa valvontaa entistä paremmin mahdollistaen toimijoiden tasavertaisen kohtelun.

Tarkastajat valvovat elintarvikevalvonnan yhteydessä tupakanmyynnin ja nikotiinikorvaustuotteiden laillisuutta myymälöissä ja anniskelupaikoissa. Baarien ja ravintoloiden yhteydessä olevia tupakointitiloja valvovat terveystarkastajat tehtävänjaoon mukaan.

5.2 Alkutuotannon tarkastus

Alkutuotantoa tarkastetaan Ruokaviraston laatimien ”Ohjeet alkutuotannon elintarvikevalvontaan” (Ruokaviraston ohje 10508/1) mukaisesti. Yhteistä linjaa haetaan valvontayksikön sisällä mm. tekemällä yhteistarkastuksia, joissa mukana on kaksi terveystarkastajaa. Alkutuotannon tarkastukset keskitetään muutamille tarkastajille, jotta yhtenäinen linja muodostuu. Alkutuotannon tarkastukset jakaantuvat terveystarkastajien ja eläinlääkäreiden kesken.

Arviointi on kolmiportainen:

- A) Toiminta on kokonaisuutena arvioituna vaatimusten mukaista
- C) Toiminnassa on epäkohtia, jotka tulee korjata määrääjassa.
- D) Toiminnassa on epäkohtia, jotka tulee korjata välittömästi.

Arvosana A voi sisältää pientä korjattavaa. Mikäli tuottajalle annetaan arvosana C tai D, tehdään uusintatarkastus epäkohdan korjaamisen toteamiseksi heti määräjän päättymisen jälkeen. Uusintatarkastuksesta tehdään tarkastuskertomus. Arvosanasta D aloitetaan elintarvikelain mukaiset hallinnolliset pakkokeinot.

Arviointiohjeet, joissa tarkastetaan täydentävien ehtojen vaatimuksia, on merkitty TE-koodilla. Näissä havaitut epäkohdat siirtyvät kuntajärjestelmästä C- ja D-arvosanoista tiedoksi aluehallintovirastoon tai ELY-keskukseen.

5.3 Viranomaisnäytteenotto vuonna 2023

Näytteenotto ja tutkiminen ovat valvontamenetelmiä, joilla voidaan selvittää omavalvonnan toimivuutta ja tuotteiden turvallisuutta ja määräystenmukaisuutta.

Viranomaisvalvontaa varten otetut näytteet toimitetaan pääsääntöisesti Kouvolassa sijaitsevaan Kymen Ympäristölaboratorio Oy, joka on Ruokaviraston viranomaisnäytteitä tutkimaan hyväksytty laboratorio. Valvontakohteet saavat itse valita, missä tutkituttavat ottamansa näytteet.

Mikäli viranomaisnäytteistä saadaan huono tulos, jatkotoimet mietitään tapauskohtaisesti. Jatkotoimia ovat mm. uusintanäytteenotto ja tarkastuskäynti, kirjallinen kehoitus tai kirjallinen selvitys toimijalta. Viranomaisnäytteenotot ja näytteiden tutkimukset ovat toiminnanharjoittajalle maksullisia.

Näytteenotto elintarvikevalvonnan kohteista toteutetaan seuraavin perustein:

- Mahdollisten ruokamyrkytysepäilyjen johdosta otettavat näytteet
  - Epäiltäessä elintarvikeväälitteistä epidemiaa, jossa sairastuneita on vähintään viisi, näytteiden tutkiminen on erityisen tarpeellista ja tärkeää. Yksittäisten ruokamyrkytysepäilyjen kohdalla näytteenoton tarpeellisuudesta päätetään tapauskohtaisesti. Päätöksen tekevät selvitystyöryhmän jäsenet.
- Kuluttajavalitusten johdosta otettavat näytteet
  - Kuluttajavalitusnäytteiden kohdalla tutkimukset kohdennetaan kulloisenkin valituksen mukaan.
- Omavalvonnan toimivuuden todentaminen

- Viranomaisnäytteitä voidaan ottaa sellaisista valvontakohteista, jotka eivät itse ole ottaneet riittävästi omavalvontanäytteitä ja/tai mikäli riskinarvioinnissa todetaan kohteessa olevan tavallista suurempi riski. Näytteistä tutkitaan pääsääntöisesti liitteen E2 taulukon 1 mukaisia mikrobiologisia tutkimuksia. Lisäksi voidaan tehdä kemiallisia määrittelyjä. Hyväksytyille elintarvikehuoneistoille on laadittu oma näytteenottosuunnitelma (liite E2 taulukko 2). Lisäksi voidaan ottaa myös pintapuhtausnäytteitä.
- Kansalliseen vierasainevalvontaan liittyvät näytteet
  - Ruokavirasto määrittelee, mitä näytteitä haetaan. Näytteet lähetetään Ruokaviraston määräämään laboratorioon tutkittavaksi. Yleisimmin on tutkittu raakamaitoa, viljaa, hunajaa, kananmunia ja kasviksia.
- EU-monitorointi/Kasvinsuojeluainejäämien valvontaohjelma
  - Ruokavirasto määrittelee, mitä näytteitä haetaan. Näytteet lähetetään Ruokaviraston määräämään laboratorioon tutkittavaksi.

5.4 Projektit vuonna 2023

Projektien yhteydessä tutkitaan esim. kemiallinen, mikrobiologinen tai aistinvarainen laatu ja tarvittaessa voidaan tehdä myös muita tutkimuksia. Projekteista laaditaan projektisuunnitelma, josta ilmenee tehtävät tutkimukset, mittaukset ja menettelyt. Lopuksi tehdään yhteenveto/tiedote, joka lähetetään paikallislehtiin ja julkaistaan terveysvalvonnan nettisivuilla *Ajankohtaista*-osiossa sekä *Projektit*-osiossa. Alkuperäiset näytteenottolomakkeet ja yhteenveto mapitetaan terveys-tarkastajien projektit-mappiin.

- Omat ohjaus- ja neuvontaprojektit sekä valvontaprojekti 2023:
  - Lihan alkuperämaan ilmoittaminen tarjoilupaikoissa – ohjaus- ja neuvontaprojekti
  - Elintarvikkeiden käsittelyssä käytettävien kertakäyttöhanskojen elintarviketurvallisuus – ohjaus- ja neuvontaprojekti
  - Esivalmistettujen energialisäkkeiden hygieeninen laatu - yhteinen valvontaprojekti Kotkan ja Haminan kanssa

Perusmaksun myötä valvontakäyntien lisäksi pyritään toimijoille järjestämään kohdennettua koulutusta ja lyhyitä maksuttomia ohjaus- ja neuvontakäyntejä kohteissa.

- Koulutukset toimijoille
  - Koulutusta järjestetään eri toimialoille ja ammatillista elintarvikekoulutusta antaville koulutusyksiköille.
- Ohjaus ja neuvonta
  - Ohjaus- ja neuvontakäyntien aiheet, sisältö ja kohteet suunnitellaan etukäteen.
  - Käynneillä hyödynnetään olemassa olevia mittareita ja muuta kalustoa.

5.5 Valtakunnalliset valvonnan painopistealueet vuonna 2023

- Ruokaviraston monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman painopisteiden toteuttaminen mahdollisuuksien mukaan.
  - Valvontatulokset ohjaamaan valvontaa
    - Yhteenveto kunnossapidosta (Oiva-rivit 2.2. ja 2.3) ja puhtaanapidosta (Oiva-rivit 3.1 ja 3.2)
    - Lämpötilavalvonta (Oiva-asiakokonaisuus 6)
    - Jäljitettävyyden (Oiva-rivit 16.1 ja 16.9)
  - Valvojan työkalupakki

- Koulutuksiin osallistuminen, työkalujen hyödyntäminen valvontakäytännöissä
- Kohteet valvonnan piiriin
  - Kunnat jatkavat selvitystyötä, kuuluko toimijan olla elintarvikevalvonnan piirissä. Ruokaviraston työpaja.
- Elintarvikeketjun rikollisuuden torjunnan kehittäminen
  - Toteuttaa painotettua valvontaa
- Pandemiavalmiuden kehittäminen – koronapandemian opit ympäristöterveydenhuollossa
  - Sovittujen toimintatapojen käyttöön ottaminen

6 HENKILÖSTÖRESURSSIT

Valvontaviranomaisella on oltava palveluksessaan tai sopimuksen perusteella käytettävissään tarpeellinen määrä pätevää ja riittävän kokemuksen omaavaa henkilöstöä, jotta virallinen valvonta ja muut viralliset toimet voidaan suorittaa tehokkaasti ja vaikuttavasti (valvonta-asetus art 5, elintarvikelaki 32 §).

Kouvolassa elintarvikelain mukaista valvontaa tekevät ympäristöterveyspäällikkö, vastaava terveystarkastaja, neljä terveystarkastajaa ja kaksi kaupungin-eläinlääkärinä. Ympäristöterveyspäällikkö tekee elintarvikelain mukaista hyväksyttyjen elintarvikehuoneistojen valvontaa. Terveystarkastajat ja vastaava terveystarkastaja tekevät muuta elintarvikevalvontaa ja neuvontaa. Vastaava terveystarkastaja koordinoi, kehittää ja vetää elintarviketiimiä. Elintarviketarkastajat hoitavat myös muita ympäristöterveydenhuollon toimialaan kuuluvia tehtäviä, kuten mm. tupakka- ja lääkelain sekä alkutuotannon ml. hyönteistuotannon valvontaa. Kaksi terveystarkastajaa on erikoistunut kontaktimateriaalien maahantuojien ja valmistajien valvontaan. Kaupungineläinlääkärit tekevät maidon- ja kananmuna- tuotannon tarkastukset. Yhden terveystarkastajan työnkuvaan sisältyy elintarviketuholaisiin liittyvää neuvontaa. Työaikaa kuluu myös mm. uusintatarkastuksiin, palavereihin, hallinnollisiin pakkokeinoihin ja projekteihin.

Loma-aikajärjestelyillä huolehditaan, että henkilöstö pystyy lomittamaan toisiaan välttämättömissä ja kiireellisissä tehtävissä.

Vuonna 2023 elintarvikevalvontasuunnitelmassa on 635 elintarvikehuoneistoa. Ruokaviraston riskiluokituksen mukaan niihin tulisi tehdä 326 suunnitelmallista tarkastusta. Lisäksi yksikön omaan arvioon perustuen uusintatarkastuksia tehtäisiin noin 15 % suunnitelmallisten tarkastusten määrästä. Tarkastuksien lopulliseen kokonaismäärään vaikuttaa vuoden aikana tulevien ruokamyrkytys-epidemioiden, pakkokeinoprosessien ja muun suunnittelemattoman työn määrä. Tapah- tumiin saapuvien elintarvikemyyjien määrää ja niihin kuluva työaika on ennakkoon mahdoton arvioida.

Alkutuotantotiloja Kouvolassa on 934, mm. maidontuotantotiloja, hunajan- ja muna- tuottajia, kasvihuoneviljelijöitä ja lihantuottajia. Maidontuotantotiloista 10 tilalle on tarkoitus tehdä maitohygieniatarkastus vuonna 2023. Muihin alkutuotantoryhmiin tehdään yksittäisiä tarkastuksia.

Suunnitelmallisten tarkastusten lisäksi työaika käytetään mm. toimijoiden ohjaukseen, ilmoitusten vastaanottamiseen ja käsittelyyn, lausuntoihin, pakkokeinoprosessien ja tutkintapyyntöjen eteenpäin viemiseen (yleinen osa, taulukko 4).

Valviran ohjeen mukaisesti tulee tupakanmyyntipaikat tarkastaa joka toinen vuosi. Vuonna 2023 on elintarvikevalvonnan yhteydessä tarkoitus tehdä 60 tupakanmyyntitarkastusta. Tupakalle on oma erillinen valvontasuunnitelma. Tupakanmyyntitarkastusten yhteydessä tehdään myös 15 nikotiinikorvaustuotteiden (lääkelaki) myyntitarkastusta.

7 KOULUTUS

Valvonta-asetuksen art 5. mukaan virallista valvontaa suorittavien henkilöiden tulee saada toimivaltaansa kuuluvalla alalla asianmukaista koulutusta, jonka ansiosta se voi hoitaa tehtävänsä pätevästi ja suorittaa virallista valvontaa ja muita virallisia toimia johdonmukaisella tavalla. Lisäksi on pysyttävä ajan tasalla toimivaltaansa kuuluvalla alalla ja saatava tarvittaessa lisäkoulutusta. Valvonta-asetus määrittelee liitteessä II, luku I aihealueet, joista virallista valvontaa suorittavan henkilöstön tulee saada koulutusta.

Kaupunki on varautunut elintarvikevalvonnan koulutustilaisuuksiin ja kouluttamaan henkilökuntaa. Koulutuksen toteutumista seurataan palaverissa niin, että jokainen terveystarkastaja saa riittävästi ammatillista täydennyskoulutusta. Ruokaviraston ohjeistuksen mukaan jokaisen tarkastajan tulisi osallistua kahdeksaan koulutuspäivään vuodessa. Ensisijaisesti koulutustilaisuudet tulevat olemaan Ruokaviraston järjestämiä koulutuksia. Koulutuksiin osallistutaan pääosin etäyhteyden kautta omalta koneelta. Enää hyvin harvoin koulutuksiin osallistutaan etäyhteyden kautta Etelä-Suomen aluehallintoviraston tiloissa Kouvolassa tai koulutuspaikassa. Elintarvikevalvontaan osallistuvat henkilöt pääsevät osallistumaan pääsääntöisesti haluamiinsa koulutuksiin. Ruokaviraston valvontaverkostoihin liittymällä saamme tiettyihin osa-alueisiin kohdennettua lisäkoulutusta. Terveystarkastajat ovat liittyneet useisiin omaa työtään koskettaviin valvontaverkostoihin. Vuodesta 2020 lähtien on ollut paljon lyhyitä verkkokoulutuksia. Saman trendin uskotaan jatkuvan myös tulevaisuudessa.

8 ELINTARVIKKEIDEN VAARATILANTEET

Elintarvikealan toimijan on huolehdittava toiminnassaan siitä, että elintarvikkeet ovat kemiallisilta, fysikaalisilta, mikrobiologisilta ja terveydellisiltä ominaisuuksiltaan sellaisia, että ne ovat ihmisravinnoksi soveltuvia eivätkä aiheuta vaaraa ihmisen terveydelle (elintarvikelaki 6 §). Kunnan on selvitettävä alueellaan ilmenevät elintarvikkeisiin liittyvät vaaratilanteet. Tällaisia ovat mm. ruokamyrkytykset, takaisinvedot ja muut elintarvikevälikkeiset vaaratilanteet. Elintarvikkeiden vaaratilanteissa on toimittava välittömästi vaaratilanteen rajoittamiseksi. Viranomaisen on käytettävä tapauskohtaista harkintaa päättäessään tilanteen vaatimista toimenpiteistä, kuten näytteenotosta ja tarvittavista tutkimuksista. Todetuista vaaroista sekä tarvittaessa sellaisista valvonnassa esille tulleista seikoista, joilla voi olla vaikutusta elintarvikkeiden turvallisuuteen, on ilmoitettava Etelä-Suomen aluehallintovirastolle ja Ruokavirastolle (elintarvikelaki 45 §).

Mikäli terveysvaara edellyttää tuotteiden takaisinvetoa, voi viranomaisen tiedottaa toimijan kustannuksella elintarvikkeiden turvallisuutta koskevien vaatimusten vastaisista elintarvikkeista, jos elintarvikealan toimija ei noudata ilmoitusveloitetta.

8.1 Varautuminen elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden selvittämiseen

Saatuun ilmoituksen joko puhelimitse tai netin kautta elintarvike- tai vesivälitteisestä epidemiaepäilystä alueellaan kunnan terveydensuojeluviranomaisen tai elintarvikevalvontaviranomaisen on viipymättä aloitettava tapauksen selvittäminen (elintarvikelaki 47 § ja terveydensuojelulaki 20 a §).

Epidemiaselvitystyön keskeinen tavoite on sairastumisen aiheuttajan ja lähteen etsiminen. Epidemiaepäilytilanteessa viranomaisen tulee toimia nopeasti, jotta on mahdollista estää epidemian mahdollinen leviäminen ja saada ehkäisevät toimenpiteet käyntiin. Näytteenotto on tapauskohtaista ja epidemiaan liittyvien näytteiden kustannuksista vastaa kaupunki.

Kouvolassa toimii elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden selvitystyötä varten valtioneuvoston antaman asetuksen (1365/2011) mukainen selvitystyöryhmä, johon kuuluu tartuntataudeista vastaava lääkäri, kaksi hygieniakoordinaattoria, ympäristöterveyspäällikkö ja kolme terveystarkastajaa. Lisäksi ryhmään on nimetty isompien vesilaitosten edustajat. Työryhmä kokoontuu 2 kertaa vuodessa ja epidemioiden yhteydessä tarvittavassa määrin. Varsinaisesta selvitystyöstä työryhmä on laatinut toimintaohjeen, josta käy tarkemmin ilmi tehtäväjako ja tarvittavat toimenpiteet epidemiatilanteessa sekä yhteystiedot. Toimintaohje on osa terveysvalvonnan valmiussuunnitelmaa. Jokaisesta epidemiaepäilystä tulee työryhmän ilmoittaa sähköisesti Ruokaviraston ja THL:n yhteiseen RYMY-raportointijärjestelmään. Epidemiaepäilyilmoitukset järjestelmään laatii tapauskohtaisesti joko tartuntatautilääkäri tai ympäristöterveyspäällikkö. Epidemian jälkeen tehtävästä selvitysilmoituksesta RYMY-järjestelmään vastaa ympäristöterveyspäällikkö.

8.2 Varautuminen muihin elintarvikkeista aiheutuviin vaaratilanteisiin

Elintarvikevalvonta on varautunut normaaliajan toiminnassa elintarvikkeista aiheutuviin terveysvaaratilanteisiin arvioimalla valvontakohteiden toiminnan tasoa, omavalvonnan toimivuutta, tuotteiden laatua ym. ja tältä pohjalta toiminnan riskejä. Nämä otetaan huomioon viranomaisvalvonnan tarvetta arvioitaessa ja valvontaa toteutettaessa niin, ettei vaaratilanteita pääsisi syntymään.

Elintarvikevalvontaa tekevät useat henkilöt ja tästä johtuen aina on mahdollista hoitaa vaaratilanteissa tarvittavat tarkastus-, näytteenotto- ym. toimenpiteet. Varautumisessa on huomioitu lisäksi vaaratilanteissa tarvittava tutkimusvalmius sekä yhteydet asiantuntijaorganisaatioihin ja sidosryhmiin.

Elintarvikkeista aiheutuviin terveysvaaratilanteisiin on varauduttu myös huomioimalla asia kaupungin ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelmassa, joka on tehty STM:n Ympäristöterveyden erityistilanteet –oppaan mukaan (2010). Suunnitelmassa on käsitelty normaaliolojen lisäksi myös ympäristöterveydenhuollon häiriötilanteita ja niissä tapahtuvaa toimintaa. Suunnitelmassa on mm. kartoitettu Kouvolan kaupungin alueella sijaitsevat merkittävimmät riskeille alttiit kohteet, joissa valmistetaan, varastoidaan tai käsitellään elintarvikkeita. Samoin suunnitelmassa on käsitelty mm. säteilyn elintarvikkeille aiheuttamat vaikutukset sekä toiminta näissä tilanteissa. Suunnitelma on päivitetty vuonna 2022.

9 VIESTINTÄ

Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999) painottaa viranomaisen velvollisuutta tiedottaa toiminnastaan. Elintarvikelain 27 §:n mukaan kunnan tulee tiedottaa ja neuvoa paikallisia yrityksiä ja muita yhteistyötahoja lainsäädännössä annettujen vaatimusten noudattamiseksi ja elintarviketurvallisuuden toteuttamiseksi koko elintarvikeketjussa. Kaupungin ympäristöterveydenhuollon tiedottamisvastuu on ympäristöterveyspäälliköllä tai hänen erikseen määräämällään viranhaltijalla.

Toiminnanharjoittajille ja valvontakohteille jaetaan jatkuvasti tietoa mm. omavalvontaa, elintarvikehygieniaa, lainsäädännön muutoksia ja tuotteiden vaatimustenmukaisuutta koskevista asioista tarkastuskäyntien yhteydessä. Ajankohtaisista asioista, lakimuutoksista tai koulutuksista lähetetään tietoa kohdennetusti myös sähköpostilla. Normaaliajan erityistilanteita ja poikkeusoloja koskevat tiedotusohjeet ovat valmiussuunnitelmassa, jonka liitteenä on elintarvikevalvonnan viestintäsuunnitelma.

Kaupungin elintarvikevalvonnan verkkosivuilla tiedotetaan toiminnasta. Sieltä on saatavissa yleistä tietoa sekä ohjeita ja lomakkeita. Ajankohtaisista asioista julkaistaan tiedotteita sekä kaupungin verkkosivujen pääsivulla että elintarvikevalvonnan ajankohtaista otsikon alla. Ympäristöpalveluiden yhteisillä Facebook-sivuilla pyritään tiedottamaan ajankohtaisista asioista. Lisäksi tiedotetaan paikallisten tiedotusvälineiden välityksellä, lähinnä valvontaprojektien tuloksista. Kaupungin asukkaille jaettavaa ilmaislehteä hyödynnetään tiedotusasioissa. Toiminnasta jaetaan tietoa lisäksi erilaisissa tapahtumissa yhdessä muiden viranomaisten kanssa.

Elintarvikevalvontatulokset julkistetaan sitä mukaa Oivahymy-sivustolla (www.oivahymy.fi), kun kuntien valvojat tekevät tarkastuksia (valvonta-asetus art 11). Oivassa arvioidaan hymynaamoin yrityksen elintarviketurvallisuutta, kuten elintarvikehygieniaa ja tuoteturvallisuutta. Parhaimman hymyn saamiseen edellytetään lain noudattamista. Valvontatietojen julkaisemisella pyritään lisäämään valvonnan läpinäkyvyyttä sekä tuomaan elintarvikevalvonnan tarkastustulokset kuluttajan käyttöön. Tavoitteena on myös lisätä elintarvikevalvonnan tunnettavuutta ja vaikuttavuutta. Oiva kannustaa yrityksiä pitämään huolta elintarvikehygieniasta ja tuotteiden turvallisuudesta. Yrityksille avautuu myös mahdollisuus kertoa kuluttajalle omasta toiminnastaan. Alkutuotanto ja kontaktimateriaalitoimijat eivät ole Oivan piirissä. Niihin tehdään ”tavallisia” tarkastuksia.

Tiedottamisen kohderyhmiä on paljon ja ne valitaan sen hetkisen tilanteen mukaan. Elintarvikkeiden tai talousveden aiheuttamista vaaratilanteista ja toimenpiteistä niiden torjumiseksi on varauduttu tiedottamaan tiedotusvälineiden kautta kuntalaisille. Viestinnän toimintaohjeet tiedottamisesta erityis- ja kriisitilanteissa sekä valmiussuunnitelma ovat terveysvalvonnan toimitiloissa ja tietojärjestelmän K-aseamalla.

10 VALVONNAN KEHITTÄMINEN

Pääosa asiakaskontakteista tehdään suomen kielellä. On kuitenkin yrityksiä, joissa keskustelu tarkastuksilla tapahtuu englanniksi. Myös joidenkin Oiva-rivien (esim. lisäaineet) ja kontaktimateriaalivalmistajien ja –maahantuojien tarkastami-

nen edellyttää hyvää englannin kielen ymmärtämistä. Niiden tarkastukseen käytettävä lainsäädäntö, tietokannat ja raaka-aineiden tuotespesifikaatit ovat usein englanninkielisiä. Tämä on tuonut lisää vaativuutta valvontatyöhön. Tarkastajien kielitaitoa tulisi pystyä ylläpitämään ja kehittämään kielikurssein.

Projektityöntekijän työpanosta on hyödynnetty tekemällä ohjevideoita eri valvonnan osa-alueista, joissa on koettu tarvetta toimijoiden ohjaukselle ja neuvonnalle. Ohjevideot on julkaistu yksikön nettisivuilla ja toimijoita ohjataan videoiden katseluun omalla ajalla. Videoissa on tekstitys suomeksi ja englanniksi. Videoiden tavoitteena on antaa toimijoille mahdollisuus koulutukseen sellaisena ajankohdantana, mikä sopii heille parhaiten. Videoiden katselukertoja seurataan ja mikäli näin toteutettu koulutus tavoittaa hyvin toimijat, voidaan koulutusvideoiden tekoa kehittää edelleen.

Yhteistyötä haastavien kohteiden osalta jatketaan rakennusvalvonnan kanssa säännöllisin palaveroin. Elintarvikealan toimijoiden on havaittu aloittavan toiminnan tiloissa, jotka eivät täytä niille asetettuja vaatimuksia tai niitä on remontoitu ilman asianmukaisia lupia aiheuttaen ylimääräistä jälkivalvontaa, joka työllistää sekä terveysvalvontaa että rakennusvalvontaa. Puolivuositteiset palaverit ruoka-palveluiden ja varhaiskasvatuksen kanssa jatkunevat myös.

Vuonna 2022 aloitettiin yhteistyö Etelä-Kymenlaakson valvontayksiköiden Haminan ja Kotkan kanssa mm. sopimalla yhteisistä linjoista saman toimijan valvontakohteissa eri valvontayksiköiden alueella. Vuonna 2023 yhteistyötä jatketaan toteuttamalla koko Kymenlaakson yhteinen valvontaprojekti. Tätä varten on perustettu valvontayksiköiden kesken yhteinen tiimi Teams-sovellukseen, jonka kautta voidaan kommunikoida ja jakaa materiaalia projektiin liittyen.

Elintarvikevalvonnan yhteistyötä tulee lisätä tullin, poliisin ja pelastuslaitoksen kanssa. Elintarvikelain 44 § mahdollistaa yhteistyön eri viranomaisten kesken. Valvontaviranomainen saa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetyn salassapitovelvoitteen estämättä luovuttaa oma-aloitteisesti tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä suorittaessa saatuja tietoja myös yksityisen tai yhteisön taloudellisesta asemasta ja liikesalaisuudesta toiselle viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle, jos tiedot ovat välttämättömiä kyseiselle viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle säädetyn tehtävän hoitamiseksi.

Kuntalaisilla ja yhteistyötahoilla on mahdollisuus antaa elintarvikevalvonnasta palautetta 24/7 elintarvikevalvonnan nettisivuilla olevan sähköisen palautelomakkeen kautta. Palautteet käydään läpi ja palautetta käytetään mahdollisuuksien mukaan toiminnan parantamiseksi. Palautetta voi antaa myös kaupungin yleisen palautekanavan kautta. Omasta palautekanavasta mahdollisesti luovutaan, koska toiminnot ovat osittain päällekkäisiä kaupungin yleisen palautekanavan kanssa.

11 VALVONTASUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI JA RAPORTOINTI

Suunnitelman toteutumista seuraa vastaava terveystarkastaja useita kertoja vuodessa ja raportoi ympäristöterveyspäällikölle, joka reagoi siihen tarvittaessa. Toteumaa seurataan myös neljännesvuosittain terveysvalvonnan palaverissa. Ympäristöterveyspäällikkö seuraa myös laatujärjestelmän mittareita. Toteutu-

nutta elintarvikevalvontaa verrataan elintarvikevalvontasuunnitelmaan ja arvioidaan elintarvikevalvonnan voimavarojen riittävyttä sekä kohdentumista. Lisäksi arvioidaan saatujen elintarvikelain mukaisten maksujen määrää ja niiden kohdentumista.

Seuranta hyödynnetään paikallisen valvonnan kehittämisessä, valvonnan jatkuvuuden varmistamisessa ja uusien suunnitelmien laadinnassa. Valvontasuunnitelman toteutumisesta raportoidaan teknisen lautakunnan lupajaostolle ja VYHA:n kautta Etelä-Suomen aluehallintovirastolle seuraavan vuoden alussa. Valvonta-asetuksen art 11 mukaan tulee toteuma julkaista vähintään vuosittain lisäksi internetissä.

Säännöllisen valvonnan piiriin kuuluvat elintarvikevalvontakohteet, tarkastusten ohjeelliset määrät ja ajat sekä suunnitelmalliset tarkastukset

Toiminnan luonteeseen ja laajuuteen perustuva riskiluokka (toimintatyyppi)	Valvontakohde- tyyppien riskiluokka 0-10	Riski- perusteinen tarkastus- tiheys (krt/vuosi)	Tarkastukseen käytettävä ohjeellinen aika (h)	Valvonta- kohteiden lukumäärä	Suunnitelmalliset tarkastukset 2023
Maitoala					
Raakamaidon käyttömäärä < 500 000 l/vuosi tai Tuotanto < 100 000 kg/vuosi	4	2	2 - 4	2	4
Raakamaidon käyttömäärä 500 001 - 2 milj. l/vuosi tai Tuotanto > 100 000 kg/vuosi	6	4	3 - 5	0	0
Raakamaidon käyttömäärä > 2 milj. l/vuosi	7	6	3 - 5	2	9
Liha-ala					
Tuotanto < 10 000 kg/vuosi	3 - 5	1 - 3	2 - 5	0	0
Tuotanto 10 001 - 100 000 kg/vuosi	4 - 7	2 - 6	2 - 5	0	0
Tuotanto 100 001 - 1 milj. kg/vuosi	4 - 8	2 - 8	2 - 5	1	6
Tuotanto 1 000 001- 10 milj. kg/vuosi	6 - 9	4 - 10	3 - 5	0	0
Tuotanto > 10 milj. kg/vuosi	6 - 10	4 - 12	3 - 5	0	0
Kala-ala					
Tuotanto < 10 000 kg/vuosi	3 - 5	1 - 3	2 - 5	0	0
Tuotanto 10 001 - 100 000 kg/vuosi	4 - 7	2 - 6	2 - 5	0	0
Tuotanto 100 001 - 1 milj. kg/vuosi	4 - 8	2 - 8	2 - 5	0	0
Tuotanto 1 000 001- 10 milj. kg/vuosi	6 - 9	4 - 10	3 - 5	0	0
Tuotanto > 10 milj. kg/vuosi	6 - 10	4 - 12	3 - 5	0	0
Muna-ala					
Tuotanto < 10 000 kg/vuosi	3	1	1 - 3	0	0
Tuotanto 10 001 - 1 milj. kg/vuosi	4	2	2 - 4	0	0
Tuotanto 1 000 001- 10 milj. kg/vuosi	4 - 5	2 - 3	2 - 5	1	2
Tuotanto > 10 milj. kg/vuosi	4 - 6	2 - 4	2 - 5	0	0
Vähäriskinen toiminta elintarvikehuoneistossa					
Lihan käsittely (lahtivajat)	2	0,5	2 - 4	3	1
Vilja- ja kasvisala					
Myllytoiminta	1 - 3	0,35 - 1	1 - 4	2	0
Leipomotuotteiden valmistus, helposti pilaantuvia tuotteita	2 - 5	0,5 - 3	2 - 5	17	17
Ruoka- ja kahveleipien valmistus	1 - 5	0,35 - 3	1 - 5	8	5
Muiden viljatuotteiden valmistus	1 - 3	0,35 - 1	1 - 4	0	0
Kasvis-, marja- ja hedelmätuotteiden valmistus	1 - 5	0,35 - 3	1 - 5	6	6
Pakkaamotoiminta, vähäistä kauppakunnostusta	1 - 3	0,35 - 1	1 - 4	2	1
Elintarvikkeiden valmistus					
Yhdistelmätuotteiden valmistus	2 - 6	0,5 - 4	2 - 5	4	5
Makeisten valmistus	2 - 5	0,5 - 3	2 - 5	3	4
Juomien valmistus	1 - 5	0,35 - 3	1 - 5	0	0
Muu valmistus (esim. kahvinpaahdo)	1 - 3	0,35 - 1	1 - 4	3	0
Elintarvikkeiden myynti					
Elintarvikkeiden tukkumyynti	1 - 4	0,35 - 2	1 - 4	1	1
Elintarvikkeiden vähittäismyynti	1 - 4	0,35 - 2	1 - 4	139	60
Muut tapahtumat				2	0
Kuluttajan tuotteiden käsittely, eläimistä saatavat elintarvikkeet	2	0,5	2-4	0	0
Elintarvikkeiden tarjoilu					
Ravintolatoiminta	2 - 4	0,5 - 2	2 - 4	111	87
Grilli- ja pikaruokatoiminta	1 - 3	0,35 - 1	1 - 4	27	6
Kahvilatoiminta	1 - 3	0,35 - 1	1 - 4	64	19
Pubitoiminta	0	0 - 0,35	1 - 2	26	4
Suurtalous, laitoskeittiö	2 - 5	0,5 - 3	1 - 5	39	29
Suurtalous, keskuskeittiö	2 - 5	0,5 - 3	1 - 5	17	26
Suurtalous, tarjoilukeittiö	1 - 3	0,35 - 1	1 - 4	102	8
Pitopalvelu	2 - 4	0,5 - 2	2 - 4	11	8

Elintarvikkeiden kuljetukset						
Elintarvikkeiden kuljetus	1 - 2	0,35 - 0,5	1 - 4	6	2	
Elintarvikkeiden pakastekuljetus	1 - 2	0,35 - 0,5	1 - 4	3	2	
Elintarvikkeiden kuljetus jäähdytettynä	1 - 2	0,35 - 0,5	1 - 4	9	3	
Elintarvikkeiden kuljetus lämpimänä	1 - 2	0,35 - 0,5	1 - 4	1	0	
Elintarvikkeiden varastointi ja pakastaminen						
Eläimistä saatavien elintarvikkeiden varastointi	3 - 6	1 - 4	2 - 5	1	2	
Muiden kuin eläimistä saatavien elintarvikkeiden varastointi	1 - 3	0,35 - 1	1 - 4	11	2	
Elintarvikkeiden pakastaminen	1 - 3	0,35 - 1	1 - 4	0	0	
Elintarvikkeiden pakkaaminen	1 - 3	0,35 - 1	1 - 4	0	0	
Kontaktimateriaalitoimija						
Elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvia tarvikkeita valmistavat laitokset, markkinoijat ja maahantuojat	1 - 3	0,35 - 1	1 - 4	9	7	
Elintarvikkeiden tuonti						
Maahantuonti	1 - 5	0,35 - 3	1 - 5	2	0	
Elintarvikehuoneistot yhteensä				635	326	
Alkutuotanto						
Itujen tuotanto		1	1 - 3	0	0	
Maidontuotanto		0,2	1 - 3	47	10	
Hunajantuotanto		tarvittaessa	1 - 3	27	0	
Peltoviljely		tarvittaessa		725	0	
Puutarhaviljely, avomaa		0-0,3	1 - 3	30	0	
Puutarhaviljely, kasvihuone		0,2	1 - 3	3	2	
Sienimöt		tarvittaessa		0	0	
Vesiviljely		0,2	1 - 3	3	0	
Kalastus		0-0,03	1 - 3	1	0	
Lihantuotanto		tarvittaessa	1 - 3	55	0	
Munantuotanto		0,2	1 - 3	42	1	
Siitosmunantuotanto		0,2		1	0	
Alkutuotanto yhteensä				934	13	
Elintarvikehuoneistot ja alkutuotanto yhteensä				1569	339	

Liikkuva elintarvikehuoneisto -tyyppikohtainen tieto (ominaisuus) sisältyy jokaiseen toimintatyyppiin. Niiden valvontatarve ja -aika on 0,7 / 1.

Taulukko 1. Elintarvikkeista tehtävät mikrobiologiset tutkimukset vuosina 2020–2024

Analyysit

(elintarvikenäytteistä valitaan kaksi tutkittavaa analyysia taulukon 1 mukaan)

Lihavoiduilla kirjaimilla merkityt tarkoittavat perustutkimuksia ja muut ovat lisätutkimuksia.

ELINTARVIKE		MIKROBIOLOGISET TUTKIMUKSET	
Maito ja maitovalmisteet		Kokonaispesäkeluku	
		Koliformiset bakteerit	
		<i>Listeria monocytogenes</i>	
		<i>Salmonella spp.</i>	
		<i>Bacillus cereus</i>	
Juustot (tuore ja kypsytetyt)		Koagulaasipositiiviset stafylokokit	
		E.coli	
		Listeria monocytogenes	
Hapatetut maitovalmisteet		Koliformiset bakteerit	
		<i>Listeria monocytogenes</i>	
		<i>Salmonella spp.</i>	
Jäätelöt ja jälkiruoat		Kokonaispesäkeluku	
		Enterobacteriaceae	
		<i>Listeria monocytogenes</i>	
		<i>Salmonella spp.</i>	
Liha, lihavalmisteet	Raaka	Kokonaispesäkeluku	
		E.coli	
		<i>Staphylococcus aureus</i>	
		<i>Salmonella spp.</i>	
	Kypsä	Kokonaispesäkeluku	
		Enterobacteriaceae	
Siipikarja	Raaka	Kokonaispesäkeluku	
		E.coli	
		<i>Salmonella spp.</i>	
		<i>Kampylobakteerit</i>	
	Kypsä	Kokonaispesäkeluku	
		Enterobacteriaceae	
Kala, kalavalmisteet	Raaka	Aistinvarainen arvio	
		E.coli	
		<i>Listeria monocytogenes</i>	
	Kypsä ja kylmäsavu	Kokonaispesäkeluku	
		Enterobacteriaceae	
		Koagulaasipositiiviset stafylokokit	
	Tyhjiopakattu	Listeria monocytogenes	
	Leipomovalmisteet (konditoriatuotteet)		Kokonaispesäkeluku
			Enterobacteriaceae
Bacillus cereus			
<i>Staphylococcus aureus</i>			

Salaatit (tuore)		E.coli
		Koagulaasipositiiviset stafylokokit
		Bacillus cereus
	Sisältää porkkanaa	Listeria monocytogenes
Salaatit (majoneesi)		Enterobacteriaceae
		Bacillus cereus
		Koagulaasipositiiviset stafylokokit
	Sisältää kalaa	<i>Listeria monocytogenes</i>
	Sisältää lihaa	<i>Salmonella spp.</i>
Valmisruoat		Kokonaispesäkeluku
		Enterobacteriaceae
		<i>Bacillus cereus</i>
Keitot, liemet, kastikkeet		Kokonaispesäkeluku
		Enterobacteriaceae
		<i>Bacillus cereus</i>

Taulukko 2. Hyväksytyistä elintarvikehuoneistoista otettavat viranomaisnäytteet vuosina 2020–2024

Valvontakohte	Viranomaisnäytteet	Analyytit
Liha-ala Tuotanto < 100 000 - 1 milj.kg/vuosi	Pintapuhtausnäytteet: 0-1 näytteenottokertaa (1 kerta sis. 5 näytettä)	Kokonaisbakteerit
	Raakalihavalmistelaitos: elintarvikenäytteitä 0-1 kpl (sisältää 5 osanäytettä)	E. coli, (Salmonella)
	Jauhelihaa valmistava laitos: elintarvikenäytteitä 0-1 kpl (sisältää 5 osanäytettä)	Kokonaisbakteerit, E. coli, (Salmonella)
	Lihavalmistelaitos: elintarvikenäytteitä 0-1 kpl (sisältää 5 osanäytettä)	Listeria
	Pintapuhtausnäytteitä: 0-1 kpl	Listeria
Maitoala Vastaanotetun raakamaidon määrä < 500 000 kg/vuosi / Tuotanto < 100 000 kg/vuosi	Pintapuhtausnäytteet: 0-1 näytteenottokertaa	Kokonaisbakteerit
	Pintapuhtausnäyte: 0-1 kpl	Listeria monocytogenes
	Elintarvikenäytteet: 0-1 kpl	Listeria monocytogenes, Escherichia coli, Koagulaasipositiiviset stafylokokit
Maitoala Vastaanotetun raakamaidon määrä > 2 milj. kg/vuosi / Tuotanto > 100 000 kg/vuosi	Pintapuhtausnäytteet: 0-1 näytteenottokertaa	Kokonaisbakteerit
	Pintapuhtausnäytteet: 0-1kpl	Listeria monocytogenes

KEHITTÄMISTEEMA	PAINOISTE	2021	2022	2023	2024
Tiedolla johtaminen ja digitalisaatio	<p>Valvontatulokset ohjaamaan valvontaa</p> <p>Jatkuu vuodelta 2020:</p> <ol style="list-style-type: none"> Kunnossapito (Oiva-rivit 2.2. ja 2.3) Puhtaanapito (Oiva-rivit 3.1 ja 3.2) Markkinointi (Oiva-rivi 13.3) Valtakunnallinen suolan ja ravintoarvomerkitöjen valvontaprojektin valvontaprojekti (Oiva-rivit 13.1 ja 13.2) <p>Toteutus vuodesta 2022:</p> <ol style="list-style-type: none"> Lämpötilahallinta (Oiva-asiakokonaisuus 6 "Elintarvikkeiden lämpötilojen hallinta", jonka riveille siirretään lämpötilahallintaan liittyvät asiat myös muiden asiakokonaisuuksien alta) Jäljitettävyys (Oiva-rivit 16.1 ja 16.9) Takaisinvedot (Oiva-rivi 16.6) 	<p>Painopisteiden 1. – 4. toteutus</p> <ul style="list-style-type: none"> Koordinoi ja ohjaa: Ruokavirasto Arvioi ja ohjaa valvonnan järjestämistä ja toteutumista: avit Toteuttaa painotettua valvontaa: kunnat <p>Painopisteiden 5. - 6. suunnittelu</p> <ul style="list-style-type: none"> Suunnittelee: Ruokavirasto Osallistuu suunnitteluun: avit, kunnat <p>Painopiste 5.:</p> <ul style="list-style-type: none"> Suunnittelua jatketaan vielä 2022 <p>Painopiste 7.:</p> <ul style="list-style-type: none"> Siirtyi Ruokaviraston sisäiseksi kehityshankkeeksi 	<p>Painopisteiden 3. – 4. yhteenveto</p> <ul style="list-style-type: none"> Koordinoi seurannan ja jatkotoimet: Ruokavirasto Laatii yhteenvedon, viestii tuloksista, osallistuu jatkosuunnitteluun: Ruokavirasto, avit, kunnat <p>Painopisteen 5. suunnittelu</p> <ul style="list-style-type: none"> Suunnittelee: Ruokavirasto Osallistuu suunnitteluun: avit, kunnat <p>Painopisteen 6. toteutus</p> <ul style="list-style-type: none"> Koordinoi, ohjaa, kouluttaa: Ruokavirasto Osallistuu kouluttamiseen, Arvioi ja ohjaa valvonnan järjestämistä ja toteutumista: avit Osallistuu koulutuksiin: kunnat 	<p>Painopisteiden 1-2 yhteenveto</p> <p>Painopisteiden 5. -6. toteutus</p> <ul style="list-style-type: none"> Koordinoi ja ohjaa: Ruokavirasto Arvioi ja ohjaa valvonnan järjestämistä ja toteutumista: avit Toteuttaa painotettua valvontaa: kunnat 	<p>Painopisteen 5. toteutus</p> <ul style="list-style-type: none"> Koordinoi ja ohjaa: Ruokavirasto Arvioi ja ohjaa valvonnan järjestämistä ja toteutumista: avit Toteuttaa painotettua valvontaa: kunnat <p>Painopisteen 6. yhteenveto</p> <ul style="list-style-type: none"> Koordinoi seurannan ja jatkotoimet: Ruokavirasto Laatii yhteenvedon, viestii tuloksista, osallistuu jatkosuunnitteluun: Ruokavirasto, avit, kunnat

KEHITTÄMISTEEMA	PAINOISTE	2021	2022	2023	2024
	<p>Valvojan työkalupakki</p> <p>Valvonnassa tarvittavan osaamisen kokonainen valvojan työkalupakiksi, josta tieto on löydettävissä helposti ja ymmärrettävästi.</p> <p>Alustavia työkalupakin osia ovat virkamiehen vastuut ja velvollisuudet, pakkokeinojen käyttäminen, tiedon löytäminen ja hyödyntäminen, tarkastuksen toteuttaminen ml. etätarkastukset, vuorovaikutus ja valmentava ote sekä johtaminen – esimiehen vastuut ja velvollisuudet. Työkalupakkiin lisätään osa-alueita tarpeen mukaan ja eri vuosina painotetaan ja kehitetään eri asioita.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Suunnittelee painopisteen toteutuksen vuosille 2021-2024 ja aloittaa toteutuksen: Ruokavirasto Osallistuu suunnitteluun esim. työpajatyöskentelynä: avit, kunnat, Puolustusvoimat (soveltuvin osin), Valvira (soveltuvin osin) Hyödyntää työkaluja valvontakäytännöissään: kunnat, Puolustusvoimat (soveltuvin osin), Valvira (soveltuvin osin) 	<ul style="list-style-type: none"> Kokooa valvojan työkalupakkia, joka pilottina Ruokaviraston nettisivu-uudistuksessa Toteuttaa osin Ruokaviraston elintarvikealan nettisivujen uudistusta: Ruokavirasto Koordinoi koulutuksia alueellisesti, arvioi ja ohjaa valvonnan järjestämistä ja toteutumista: avit Osallistuu koulutuksiin, hyödyntää työkaluja valvontakäytännöissään: kunnat, Puolustusvoimat (soveltuvin osin), Valvira (soveltuvin osin) 	<ul style="list-style-type: none"> Kokooa valvojan työkalupakkia sekä kouluttaa ja ohjaa valtakunnallisesti. Suunnitelma tarkentuu vuoden 2022 aikana. Ruokavirasto Koordinoi koulutuksia alueellisesti, arvioi ja ohjaa valvonnan järjestämistä ja toteutumista: avit Osallistuu koulutuksiin, hyödyntää työkaluja valvontakäytännöissään: kunnat, Puolustusvoimat (soveltuvin osin), Valvira (soveltuvin osin) 	<ul style="list-style-type: none"> Kokooa valvojan työkalupakkia sekä kouluttaa ja ohjaa valtakunnallisesti. Suunnitelma tarkentuu vuoden 2023 aikana. Ruokavirasto Koordinoi koulutuksia alueellisesti, arvioi ja ohjaa valvonnan järjestämistä ja toteutumista: avit Osallistuu koulutuksiin, hyödyntää työkaluja valvontakäytännöissään: kunnat, Puolustusvoimat (soveltuvin osin), Valvira (soveltuvin osin)
	<p>Kohteet valvonnan piiriin</p> <p>Kehitetään toimintatapoja, jotta saadaan sellaiset toimijat valvonnan piiriin, jotka sinne lakisääteisesti ja Ruokaviraston ohjeistuksen mukaan kuuluvat.</p> <p>Aktiivisten kohteiden ja kohdetoimintojen saattaminen ajan tasalle.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Ruokavirasto kartoittaa <ul style="list-style-type: none"> toimija ja toimintatyyppiä, jotka jäävät helposti valvonnan ulkopuolelle mahdolliset vaikutuskohdat, jotta edellä olevat saadaan jatkossa paremmin 	<ul style="list-style-type: none"> Ruokavirasto selvittää priorisoitujen toimija-/toimintatyyppien osalta parhaat vaikutuskeinot, jotta puuttuvat saadaan paremmin valvonnan piiriin <ul style="list-style-type: none"> Ruokaviraston ja kuntien tiedonvälityskeinojen selvitys → keinovalikoimaehdotus ohjeistuksen selkeytys Ruokavirasto toteuttaa valvonnan ulkopuolella olevien toimijoiden etsintäkeinoja <ul style="list-style-type: none"> Viranomaisyhteistyö Verohallinnon kanssa → pyyntöjä kunnille selvittää 	<ul style="list-style-type: none"> Ruokavirasto päättää yhteistyössä kuntien ja avien kanssa, mitä keinovalikoimaehdotuksista otetaan jatkoon eli keinot, joita ryhdytään toteuttamaan ja tekee suunnitelman, miten niiden kanssa edetään <ul style="list-style-type: none"> työpaja kuntien ja avien kanssa yllä olevista Kunnat jatkavat selvitystyötä, kuuluko toimijan olla 	<ul style="list-style-type: none"> Ruokavirasto ja avit Raportoi, selvittää tulosten hyödyntämiskeinot ja viestii niistä Kunnat toteuttavat edellisuonna ohjeistettua suunnitelmaa omalla alueellaan Avit seuraa ja ohjeistaa

KEHITTÄMISTEEMA	PAINOPISTE	2021	2022	2023	2024
		<ul style="list-style-type: none"> valvonnan piiriin Ruokavirasto tekee ehdotuksen priorisoinnista (mitkä toimijat ja toimintatyytit otetaan), jota käsitellään tulevassa työpajassa kuntien ja avien kanssa 	<ul style="list-style-type: none"> kuuluuko toimijan olla elintarvikevalvonnan piirissä Kunnat pyytävät toimijalta tarvittavat lisätiedot ja tarvittaessa edellyttävät toimijoilta rekisteröinnin tekemistä/hyväksynnän hakemista Aveja on tiedotettu pyyntöjen lähettämisen alkamisesta 	<ul style="list-style-type: none"> elintarvikevalvonnan piirissä Avit seuraa ja ohjeistaa 	
	<p>Sähköisen asioinnin kehittäminen</p> <ol style="list-style-type: none"> Luonnonmukainen tuotanto: Sähköinen asiakaspalvelu 2020–2022 Rehuvalvonta 2021–2024: Qlik (kehittäminen valvonnan työkaluksi ja raportoinnin tarpeisiin, toimijoiden sähköisen asioinnin laajentaminen) Elintarvikevalvonta: VATIn jatkuva kehittäminen Alkoholivalvonta: Alkoholielinkeinorekisterin uudistaminen 	<ul style="list-style-type: none"> Kehittää sähköisiä asiointijärjestelmiä: Ruokavirasto, Valvira Osallistuu kehittämiseen: kunnat, ELY-keskukset, avit (soveltuvin osin) 	<ul style="list-style-type: none"> Kehittää sähköisiä asiointijärjestelmiä: Ruokavirasto, Valvira Osallistuu kehittämiseen: kunnat, ELY-keskukset, avit (soveltuvin osin) 		
Petoksellisen toiminnan torjunta viranomaisyhteistyönä	Elintarvikeketjun rikollisuuden torjunnan kehittäminen	<ul style="list-style-type: none"> Suunnittelee, koordinoi, toteuttaa painotettua valvontaa: Ruokavirasto, Tulli Osallistuu suunnitteluun ja yhteistyötapaamisiin: avit, kunnat, Valvira 	<ul style="list-style-type: none"> Suunnittelee, koordinoi, toteuttaa painotettua valvontaa: Ruokavirasto, Tulli Osallistuu suunnitteluun ja yhteistyötapaamisiin: avit, kunnat, Valvira 	<ul style="list-style-type: none"> Koordinoi seurannan ja jatkotoimet: Ruokavirasto, Tulli Laatii yhteenvetdon, viestii tuloksista, osallistuu jatkosuunnitteluun: 	

KEHITTÄMISTEEMA	PAINOPISTE	2021	2022	2023	2024
				Ruokavirasto, Tulli, avit, kunnat, Valvira	
	Kehitetään valmiutta torjua ja valvoa luomun liittyviä petoksia 2020 – 2023	<ul style="list-style-type: none"> Suunnittelee, koordinoi, ohjaa, kouluttaa: Ruokavirasto Ohjaa ja seuraa alueellisesti: ELY-keskukset Arvioi ja ohjaa (tarvittaessa): avit Suunnittelee, toteuttaa painotettua valvontaa: ELY-keskukset, valtuutetut tarkastajat, kunnat, Valvira, Tulli 	<ul style="list-style-type: none"> Koordinoi, ohjaa, kouluttaa: Ruokavirasto Ohjaa ja seuraa alueellisesti: ELY-keskukset Arvioi ja ohjaa (tarvittaessa): avit Toteuttaa painotettua valvontaa: ELY-keskukset, valtuutetut tarkastajat, kunnat, Valvira, Tulli 	<ul style="list-style-type: none"> Seuraavan vaiheen toteutus Ohjaus ja koulutus Toteuttaa painotettua valvontaa: ELY-keskukset, valtuutetut tarkastajat, kunnat, Valvira, Tulli 	<ul style="list-style-type: none"> Ruokavirasto Laatii yhteenvetdon ja viestii tuloksista,
Valmius ja kriisinhallinta	Pandemiavalmiuden kehittäminen - koronapandemian opit ympäristöterveydenhuollossa	<ul style="list-style-type: none"> Suunnittelee ja koordinoi: Ruokavirasto, Valvira Arvioi omaa toimintaansa, päivittää oman valmiussuunnitelmansa: MMM, Ruokavirasto, Tulli, Puolustusvoimat, avit, kunnat 	<ul style="list-style-type: none"> Koordinoi, kokoaa tiedon ja ohjaa: Ruokavirasto, Valvira <ul style="list-style-type: none"> sektorikohtaisten valmiussuunnitelmien ja niihin liittyvän ohjeistuksen ja toimintatapojen päivitys työpaja koronapandemian opeista Osallistuu työryhmiin, onnistumisen arviointiin ja valmiuden kehittämiseen: MMM, Ruokavirasto, Tulli, Puolustusvoimat, avit, kunnat 	<ul style="list-style-type: none"> Koordinoi ja ohjaa: Ruokavirasto, Valvira Ottaa käyttöön sovitut toimintatavat: MMM, Ruokavirasto, Tulli, avit, Puolustusvoimat, kunnat 	<ul style="list-style-type: none"> Arvioi painopistetyön onnistumista

TERVEYDENSUOJELUN VALVONTASUUNNITELMA

2020 - 2024

KOUVOLAN KAUPUNKI

Päivitys vuodelle 2023

1	JOHDANTO.....	3
2	KUNNAN TERVEYDENSUOJELUN VALVONTASUUNNITELMA.....	3
2.1	Valvontakohteet.....	3
2.2	Muu kuin suunnitelmallinen valvonta	5
2.3	Kotirauha	6
3	TERVEYDENSUOJELUN PAINOPISTEET	6
4	TARKASTUKSEN SISÄLTÖ	9
5	VALVONTAKOHTEIDEN RISKILUOKITUS, TARKASTUSTIHEYS, TARKASTUKSEEN KÄYTETÄVÄ AIKA JA RESURSSIT	10
6	NÄYTTEENOTTO JA LABORATORIOT	13
6.1	Näytteenotto	13
6.2	Laboratoriot	13
7	VALVONTASUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI JA RAPORTOINTI	14

Liite TS1

Valvontakohdetyypit ja tarkastusten sisältö.

Liite TS2

Valvontakohteiden lukumäärät sekä vuodelle 2023 suunnitellut tarkastustiheydet ja –määrät.

1 JOHDANTO

Terveydensuojelulain (763/1994) tavoitteena on ylläpitää ja edistää väestön ja yksilön terveyttä. Lain tavoitteena on myös ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka saattavat aiheuttaa terveyshaittaa. Terveydensuojelulain mukaan päävastuu terveydensuojelulain toteuttamisesta on kunnilla. Niiden on tiedotettava terveydensuojelusta ja järjestettävä terveydensuojelua koskevaa neuvontaa ja ohjausta.

Terveydensuojelulakia muutettiin ja muutokset astuivat voimaan 1.1.2022. Muutokset koskivat pääosin maksullisuutta ja kohteiden ilmoitusvelvollisuutta. Toiminnanharjoittajilta alettiin periä vuoden 2022 alusta valvonnan vuosimaksua eli perusmaksua (150 €), jolla on tarkoitus mahdollistaa neuvovaa ja ohjaavaa valvontatyötä. Perusmaksua peritään niistä toimipaikoista ja toimunnoista, joiden käyttöönotosta tai aloittamisesta toiminnanharjoittajalla on velvollisuus ilmoittaa tai jotka edellyttävät hyväksyntää. Eräät toiminnanharjoittajat, joiden toiminta on pienimuotoista, ovat kuitenkin maksuvelvollisuuden ulkopuolelle. Myös ilmoitusvelvollisten toimintojen määrittelyä täsmennettiin.

Terveydensuojelun valvontasuunnitelman laatimista ohjaavat sekä terveydensuojelulaki että valtakunnallinen valvontaohjelma. Terveydensuojelulain 6 § mukaan kunnan tulee laatia ja hyväksyä terveydensuojelun valvontasuunnitelma. Valvonnan on oltava laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää. Valvontasuunnitelmassa kohdennetaan valvontaresursseja paikallisesti tunnistettuihin riskikohteisiin ottaen huomioon valvonnan vaikuttavuus käytävissä olevilla valvontaresursseilla.

2 KUNNAN TERVEYDENSUOJELUN VALVONTASUUNNITELMA

2.1 Valvontakohteet

Ilmoitusvelvollisuus ja perusmaksu

Terveydensuojelulain liitteenä olevassa taulukossa on määritetty toimipaikat tai toiminnot, joista toiminnanharjoittajan tulee tehdä ilmoitus ennen toimipaikan käyttöönottoa tai toiminnon aloittamista. Samassa taulukossa on myös määritetty mitä toimipaikkoja tai toimintoja valvonnan perusmaksu koskee.

Toimipaikka tai toiminto	Velvollisuus ilmoittaa toimipaikan käyttöönotosta tai toiminnon aloittamisesta 13 §:n nojalla	Velvollisuus suorittaa valvonnan perusmaksu 50 §:n nojalla
1) majoitustoimintaan tarkoitettu tila		
Hotelli, hostelli (retkeilymaja, retkeilyhotelli, kesähotelli ja muut vastaavat), huoneistohotelli, motelli ja matkustajakoti	Kyllä	Kyllä
Lomakeskuksen ja leirintäalueen majoitusluoneisto	Kyllä	Kyllä
Majoituskasarmi	Kyllä	Kyllä

Majoittumiseen tarjottu kalustettu huoneisto, loma-asunto tai tila (aamiaismajoitus siihen tarkoitetuissa tiloissa sekä asuntola, yömaja, vastaanotto-keskus sekä muut vastaavat)	Kyllä	Ei
2) yleisölle avoin kuntosali, liikuntatila, sauna, kylpylä, uimahalli, maauimala ja uimaranta		
Urheiluhalli tai jäähalli	Kyllä	Kyllä
Yleisölle avoin kuntosali tai liikuntatila, jossa on enemmän kuin yksi liikuntatila	Kyllä	Kyllä
Yleisölle avoin liikuntatila, jossa on korkeintaan yksi liikuntasali	Kyllä	Ei
Yleisölle avoin sauna (pääasiallinen käyttötarkoitus)	Kyllä	Kyllä
Kylpylä, uimahalli, maauimala sekä yleinen uimaranta	Kyllä	Kyllä
Muu yleisölle avoin uimaranta	Kyllä	Ei
3) päiväkotia ja lasten ja nuorten kokoontumiseen liittyvän toiminnan järjestämisaikka sekä esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta, lukiokoulutusta, korkeakoulutusta, taiteen perusopetusta tai vapaata sivistystyötä järjestävä oppilaitos tai sen opetuksen järjestämisaikka		
Päiväkotia	Kyllä	Kyllä
Ryhmäperhepäiväkotia siihen varatussa tilassa	Kyllä	Ei
Lasten ja nuorten kokoontumiseen liittyvä toiminnan järjestämisaikka	Kyllä	Ei
Esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta, lukio-opetusta ja korkeakoulutusta järjestävä oppilaitos	Kyllä	Kyllä
Taiteen perusopetusta tai vapaata sivistystyötä järjestävä oppilaitos	Kyllä	Ei
Opetuksen järjestämisaikka	Kyllä	Ei
4) jatkuvaa hoitoa antava sosiaalihuollon toimintayksikkö		
Tehostetun palveluasumisen yksikkö tai laitoshoidon antava sosiaalihuollon yksikkö	Kyllä	Kyllä
Lastensuojelulaitos	Kyllä	Kyllä
Ensi- ja turvakoti	Kyllä	Ei
5) solariumpalvelu, ihoa rikkova toiminta ja erityistä hygieniaa edellyttävä kauneushoitola		
Solariumpalvelu	Kyllä	Ei
Ihoa rikkova toiminta	Kyllä	Ei
Erityistä hygieniaa edellyttävä kauneushoitola	Kyllä	Ei

6) sellainen muu kuin 1–5 kohdassa tarkoitettu huoneisto ja laitos sekä sellaiset toiminnot, joista voi aiheutua niiden käyttäjämäärä tai luonne huomioon ottaen terveystahaitta	Kyllä	Ei
Talousvettä toimittava laitos		
18 §:n mukainen talousvettä toimittava laitos	(Luvanvarainen 18 §:n nojalla)	Kyllä
18 a §:n mukainen talousvettä toimittava laitos, jonka toimittaman veden määrä on vähintään 10 kuutiometriä vuorokaudessa tai vähintään 50 henkilön tarpeisiin	Kyllä	Kyllä
18 a §:n mukainen talousvettä toimittava laitos, jonka toimittaman veden määrä on vähemmän kuin 10 kuutiometriä vuorokaudessa ja alle 50 henkilön tarpeisiin	Kyllä	Ei
Muu talousveden otto ja käyttö		
18 a §:n mukainen talousveden otto omilla laitteilla käytettäväksi osana julkista tai kaupallista toimintaa	Kyllä	Ei
18 a §:n mukainen yhteisessä käytössä oleva vedenottamo tai vesisäiliö, kun vettä otetaan vedenkäyttäjien omilla laitteilla vähintään 50 henkilön tarpeisiin tai vähintään 10 kuutiometriä vuorokaudessa	Kyllä	Ei

Ilmoituksen käsittelystä annetaan todistus. Päätösmenettelyyn ilmoitus viedään vain, mikäli toimintaan on tarpeen antaa kieltoja ja määräyksiä, jotka ovat välttämättömiä terveystahaitan poistamiseksi tai sen ehkäisemiseksi.

Hakemuksen varainen toiminta

Terveydensuojelulain 18 §:n mukaan talousvettä toimittavan laitoksen, joilla on omaa veden tuotantoa tai käsittelyä, on haettava toimintansa hyväksymistä ennen toiminnan aloittamista. Hyväksymistä on haettava myös, jos vedenottoa tai vedenkäsittelyä laajennetaan tai muutetaan olennaisesti tai jos veden laadussa tai jakelussa tapahtuu talousveden laadun kannalta olennaisia muutoksia. Hakemuksista tehdään aina päätös. Näiden lisäksi terveydensuojeluviranomaisen tulee hyväksyä talousvettä toimittaville laitoksille laaditut terveydensuojelulain 20 §:n mukaiset riskinarvioinnit.

2.2 Muu kuin suunnitelmallinen valvonta

Säännöllisen ja suunnitelmallisen valvonnan lisäksi tulee huomioida muu terveydensuojelulain tarkoittama valvonta ja siihen varattavat henkilöresurssit ja työaika.

Muuta kuin suunnitelmallista valvontatyötä ovat mm.

- ilmoitusten ja hakemusten käsittely
- erityistilannesuunnitelman laatiminen

(viimeisin päivitys tehty 2022)

- epidemiaselvitykset ja epidemiaepäilyt
- asumisterveysasiat (tarkastus ja mittaus)
- eläinsuojeluasiat
- haittaeläinasiat
- asiakasyhteydenotot sekä näihin liittyvät selvitykset ja valvontatoimet (reaktiivinen valvonta)
- lausunnot muille viranomaisille
- toimiminen terveydensuojeluasioiden asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana (esim. koulutustilaisuudet)
- toiminnan kehittäminen
- laatujärjestelmä, auditoinnit
- tietojärjestelmien ja laskutuksen ylläpito
- tiedottaminen

2.3 Kotirauha

Kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin perustettavasta TsL:n 13 §:n mukaisesta ilmoitusvelvollisesta toiminnasta on tehtävä ilmoitus terveydensuojeluviranomaiselle. Tällöin viranomaisella on tiedon toiminnanharjoittajasta ja voi antaa ohjausta ja neuvontaa. Ilmoituksen käsittelystä voi periä terveydensuojelulain mukaisen maksun. Toimintaa ei kuitenkaan voida valvoa suunnitelmallisena valvontana. Kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin voidaan suorittaa tarkastus ainoastaan, mikäli epäillään vakavaa terveyshaittaa. Tällöin tarkastuksen suorittamiseen on oltava kunnan terveydensuojeluviranomaisen antama kirjallinen määräys. Kotirauhan piiriin ei voi siten suorittaa tarkastusta edes toiminnanharjoittajan suostumuksella, ellei toiminnanharjoittaja itse pyydä tarkastusta. Tällöin tarkastus voidaan suorittaa kotirauhan piirissä olevaan kohteeseen. Kotirauhan piiriin kuuluvana tilana ei pidetä sellaista tilaa, jossa on erillinen sisäänkäynti ja tiloja ei käytetä vakituisen asumiseen. Nämä tilat voivat siten kuulua myös suunnitelmallisen valvonnan piiriin.

3 TERVEYDENSUOJELUN PAINOPISTEET

Taulukko 1. Terveydensuojelun valtakunnallisen valvontaohjelman painopisteet ohjelmakaudella 2020–2024.

Terveydensuojelun painopisteet 2020–2024
Omavalvonnan tukeminen
Elinympäristöterveyden edistäminen ja yhteistyö

Omavalvonnan tukeminen

Terveydensuojelulakiin on kirjattu toiminnanharjoittajan omavalvontavelvoite (TsL 2 §). Toiminnanharjoittajan on tunnistettava toimintansa mahdolliset terveyshaittaa aiheuttavat toiminnot sekä pyrittävä ennalta ehkäisemään ja vähentämään niitä. Omavalvonnalla ja sen toimivuudella on tässä merkittävä rooli. Omavalvonta on toiminnanharjoittajan itsensä tekemää järjestelmällistä ja jatkuvaa toiminnan seuranta- ja arviointia. Omavalvonta koskee kaikkia toimijoita.

Terveydensuojelulain mukaisten tarkastuksen yhteydessä pyydetään toiminnanharjoittajaa selvittämään, miten toimintaan vaikuttavat riskit on tunnistettu, miten

niiden vakavuus on arvioitu ja mitä riskien hallintakeinoja on otettu käyttöön. Toiminnanharjoittajien kanssa käydään keskustelua riskien tunnistamisesta ja niiden ehkäisemisestä. Riskien tunnistamisella ja seurannalla on ennaltaehkäisevä vaikutus terveyshaittojen syntymiseen.

Toiminnanharjoittajan omavalvontasuunnitelma ei tarvitse olla kirjallinen, mutta se on suositeltavaa. Terveysvalvonta on laatinut vuonna 2022 toiminnanharjoittajille suunnatun ohjeen terveydensuojelulain mukaisesta omavalvonnasta. Ohjetta jaetaan suunnitelmallisen valvonnan tarkastuksilla kohteille.

Talousveden turvallisen laadun perustana on toiminnanharjoittajan omavalvonta (TsL 20 §). Water Safety Plan (WSP) -työkalu on suositeltava apuväline toimintaympäristön seurannan, riskinarvioinnin ja muun omavalvonnan suunnittelemiseen. Viranomaisvalvonnalla varmistetaan, että talousveden laatu täyttää talousvesiasetuksen vaatimukset. Vesilaitosten valvontatutkimusohjelmia laaditaan ja päivitetään vesilaitoksia valvovien terveystarkastajien ja vesilaitosten edustajien kesken. Valvontatutkimusohjelma on pidettävä ajan tasalla ja sen tarkistusväli on enintään viisi vuotta. Mikäli vesilaitos pyytää, osallistutaan vesilaitosten riskinarviointien laadintaan ja siihen liittyviin työpajoihin.

Elinympäristöterveyden edistäminen ja yhteistyö

Elinympäristöterveyden edistämisen ja yhteistyön painopistealuetta pyritään valvontakaudella edistämään pitämällä yllä jo ennestään olevaa hyvää yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa. Yhteistyön, varsinkin yhteistyöpalaverien on todettu olevan hyödyllisiä, kun tuodaan esiin terveydensuojelullista näkökantaa käsiteltäviin asioihin. Yhteistyöllä on tehty terveysvalvonnan työkenttää tunnetuksi kaupungin muille yksiköille ja se on madaltanut yhteydenottokynnystä. Terveysvalvonnan edustajat pyritään saamaan mukaan elinympäristön kehittämiseen. Yhteistyötä eri tahojen kanssa pyritään lisäämään edelleen valvontaohjelmakaudella.

Yhteistyöpalaverit:

- Säännölliset palaverit kaksi kertaa vuodessa kaupungin varhaiskasvatuksen kanssa. Kerran vuodessa pidetään palavereja puhtauspalvelujen ja liikuntapalvelujen kanssa sekä sosiaaliviranomaisten kanssa.
- Rakennusvalvonnan kanssa pidetään palaveri kahdesti vuodessa epäselvistä lupakohteista.
- Kouvolan Veden kanssa yhteistyöpalaverit kaksi kertaa vuodessa.
- Terveysvalvonta osallistuu kaupungin sisäilmatyöryhmän toimintaan. Yhteistyötä tehdään myös kiinteistökiirroksilla kouluissa ja päiväkodeissa.
- Kaakonkulman sisäilmapäiviin osallistutaan vuosittain (Imatra, Lappeenranta, Kotka, Hamina, Mikkeli, Savonlinna).
- ELY-keskuksen ja Kymenlaakson terveysvalvontaviranomaisten vesihuoltoa koskeva yhteistyöpalaveri pidetään kaksi kertaa vuodessa.
- Kymenlaakson pelastuslaitoksen (Kympe) kanssa kokoonnutaan vuosittain. Yhteistyöpalavereihin osallistuu myös Kotkan ja Haminan ympäristöterveydenhuollon yksiköt.
- Kymen Ympäristölaboratorio Oy:n kanssa pidetään palaveri vuosittain.
- Yhteistyötä tehdään myös puolustusvoimien kanssa. Terveysvalvonnalla on edustus puolustusvoimien sisäilmatyöryhmässä sekä elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden selvitystyöryhmissä. Sisäilmatyöryhmä koostuu kolmesti vuodessa ja epidemiaselvitystyöryhmä aina tarvittaessa.

- RYMY-selvitystyöryhmän palaverit (elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden selvitystyöryhmä) pidetään kaksi kertaa vuodessa. Ryhmässä on myös terveydenhuollon ja vesilaitosten edustajat.
- Terveysvalvonnalla on edustus kaupungin kaavoituspalavereissa.

Lausunnot ja muu yhteistyö:

- Ympäristölupahakemuksista annetaan lausunto ympäristönsuojelulle tai aluehallintovirastolle. Aluehallintovirastolle annetaan yhteislausunto ympäristönsuojelun kanssa.
- Kouvolan kaupungin rakennusvalvonnalle annetaan lausunnot rakennuslupakohteista.
- Kouvolan kaupungin kaupunkisuunnittelulle annetaan lausunnot vireillä olevista asema- ja yleiskaavoista.
- Tehdään yhteistyötä ympäristönsuojelun kanssa mm. pohjavesiasioissa sekä melu- ja savuvalituksissa.
- Varautuminen: Osallistutaan paikallisiin ja alueellisiin valmiusharjoituksiin, pyritään valmiussuunnitelman yhteensovittamiseen kaupungin valmiussuunnitelman kanssa.

Radonvalvonta

Säteilylain (SäL 859/2018) mukaan kunnan terveydensuojeluviranomainen valvoo talousveden sekä asuntojen ja muiden oleskelutilojen sisäilman radonpitoisuuden viitearvojen noudattamista. Lisäksi kunnan terveydensuojeluviranomainen valvoo säteilylain 146 §:ssä tarkoitettua selvitysvelvollisuutta talousvettä toimittavan laitoksen ja muiden oleskelutilojen osalta. Säteilylain muutoksen yhteydessä asunnon ja muun oleskelutilan radonpitoisuuden viitearvoksi asetettiin 300 Bq/m³ (STMa 1044/2018). Vastaavasti uuden rakennuksen suunnittelun ja toteutuksen viitearvo on 200 Bq/m³.

Säteilylaki (156 §) velvoittaa selvittämään eräiden muiden oleskelutilojen radonpitoisuudet. Muussa oleskelutilassa henkilömäärä on yleensä tilojen kokoon nähden asuntoja suurempi ja niissä oleskelee muitakin kuin työntekijöitä. Erityisesti lasten osalta altistumisen rajoittaminen on tärkeää, koska säteilyannos kertyy elimistöön koko eliniän ajan. Terveysuojelulain mukaisia suunnitelmallisen valvonnan piirissä olevia muita oleskelutiloja ovat mm. koulut, päiväkodit, tehostettu palveluasuminen yksiköt ja vastaanotokeskukset. Näiden toiminnanharjoittajien on tarkastuksen yhteydessä annettava selvitys sisäilman radonpitoisuudesta. Säteilylain 156 §:n 2 momentissa on myös selvennetty tilanteita, joissa selvitystä ei tarvitse tehdä.

Kouvola sijaitsee ns. radonalueella. Terveysuojelutarkastusten yhteydessä varmistetaan, että sisäilman radonpitoisuus on mitattu muissa oleskelutiloissa. Jos toimijalla ei ole tietoa radonpitoisuudesta, kehoitetaan se mittaamaan joko kuluvan tai seuraavan mittauskauden (syys-toukokuu) aikana.

Säteilyturvakeskus toimii talousveden radioaktiivisuuden valvonnassa asiantuntijatahona, joka tarvittaessa neuvoa kunnan terveydensuojeluviranomaista. Jos radonin aktiivisuuspitoisuus poikkeaa talousvesiasetuksessa säädetystä, kunnan terveydensuojeluviranomaisen on viivytyksettä ilmoitettava poikkeamasta STUK:lle talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen mukaan (1352/2015, 19 § 2 mom, jäljempänä talousvesiasetus).

Tapauksissa, joissa talousveden radonpitoisuus on laatutavoitetta (alle 300 Bq/l) suurempi, mutta laatuvaatimusta (1 000 Bq/l) pienempi, kunnan terveydensuojeluviranomaisen on harkittava korjaavien toimenpiteiden tarpeellisuutta riskinarvioinnin perusteella. Terveydensuojeluviranomainen voi tarvittaessa olla yhteydessä Säteilyturvakeskukseen, joka auttaa riskinarvioinnissa. Jos talousveden radonpitoisuuden laatuvaatimuksen enimmäisarvo (1000 Bq/l) tai viitteellinen vuosiansio (0,10 mSv) ylittyy, korjaavat toimenpiteet ovat säteilyturvallisuussyistä aina välttämättömiä. Pienten talousvettä toimittavien laitosten valvonnassa (STMa 401/2001) on otettava huomioon, että radonin enimmäispitoisuus on laatusuositus.

Talousvesiasetus (1352/2015) velvoittaa terveydensuojeluviranomaista toimittamaan talousveden radioaktiivisuuden mittaustulokset Säteilyturvakeskukselle ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle kaikilta vedenjakelualueilta, joissa vettä käytetään vähintään 10 m³ päivässä tai vähintään 50 henkilön tarpeisiin. Tulokset toimitetaan kutakin kalenterivuotta seuraavan kolmen kuukauden kuluessa. Säteilyturvakeskus laatii valvontatutkimusten tuloksista yhteenvedon kolmen vuoden välein ja tiedottaa yleisölle niiden turvallisuusmerkityksestä.

Suomessa on laadittu Kansallinen toimintasuunnitelma radonista aiheutuvien riskien ehkäisemiseksi. Suunnitelmassa asetetaan pitkän aikavälin tavoitteet ja keinot, joiden avulla radonista.

Säteilyturvakeskus, Valvira, aluehallintovirastot sekä kuntien terveydensuojeluviranomaiset toteuttivat 2019–2021 sosiaalihuollon toimintayksiköiden radonvalvontakampanjan, johon myös Kouvola osallistui. Sosiaalihuollon toimintayksiköille lähetettiin selvityspyyntö radonin mittaamisesta vuonna 2019 ja muistutuskirje aiheesta keväällä 2021.

Valvira ja STUK päivittävät terveydensuojelun radon-valvontaohjeistusta. Ohjeistuksella pyritään yhdenmukaistamaan valvontakäytäntöjä valtakunnallisesti sekä kehittämään yhteistyötä STUK:n ja terveydensuojeluviranomaisten välillä.

Kouvolassa yleistä radontietoisuutta lisätään mm. kaupungin asukaslehdessä julkaistavissa artikkeleissa ja ympäristöpalvelujen internet- sekä facebook-sivuilla. Kaupungin koulujen radonpitoisuudet on mitattu 2019 ja päiväkotien 2017.

Kouvolassa vesilaitosten jakaman talousveden radonpitoisuutta tutkitaan talousvesiasetuksen pohjalta laadittujen valvontatutkimusohjelmien mukaisesti. Vesilaitosten radontulokset raportoidaan vuosittain Säteilyturvakeskukselle ohjeistuksen mukaisesti.

Yksityiskaivojen omistajia suositellaan tutkituttamaan radon, mikäli käytössä on porakaivo. Ohjeistusta annetaan terveystarkastukseen tulevien kaivovesien laatua koskevien yhteydenottojen yhteydessä sekä viestintäkampanjoilla.

4 TARKASTUKSEN SISÄLTÖ

Terveydensuojelulain mukaisen valvontatarkastuksen tavoitteena on selvittää terveystarvian tai -haitan esiintyminen. Tarkastuksella arvioidaan, aiheutuuko toiminnasta terveystarvian tai esiintyykö sellaisia tekijöitä ja olosuhteita, joiden vuoksi terveystarvian voi syntyä. Tarvittaessa annetaan määräykset ja ohjeet haitan estämiseksi ja tilanteen korjaamiseksi. Tarkastukseen liittyy tavallisesti

aistinvaraista tarkastelua ja arviointia sekä usein mittauksia ja mahdollisesti näytteenottoa jatkotutkimuksia varten.

Valvontakohteen tarkastukseen keskimääräisesti käytettävän ajan määrittelyssä otetaan huomioon ainakin tarkastuksen tarkoitus, tarkastuksen valmistelu ja sisältö, tarkastuskertomuksen laatiminen, kirjaaminen VATI-ohjelmaan, laskutus sekä arkistointi. Yhteen tarkastukseen tulisi valvontasuunnitelmassa varata aikaa vähintään kaksi tuntia, mutta vaativimpiin kohteisiin enemmän.

Talousvettä toimittavien laitosten (STM:n asetukset 1352/2015 ja 401/2001) tarkastus käsittää tarkastuskäyntejä vedenkäsittelylaitoksilla, vedenottoamoilla sekä vedenjakelualueiden ja asiakirjojen tarkastuksia. Tarkastettavia asiakirjoja ovat mm. valvontatutkimusohjelmat, häiriötilannesuunnitelmat, riskinarviointi ja vesinäytetulokset.

Liitteessä TS1 on esitetty eri valvontakohdetyypit ja niihin tehtävien tarkastusten sisältö.

5 VALVONTAKOHTEIDEN RISKILUOKITUS, TARKASTUSTIHEYS, TARKASTUKSEEN KÄYTETÄVÄ AIKA JA RESURSSIT

Terveysturvallisuuden useimmat valvontakohteet ovat joko luvan- tai ilmoituksenvaraisia. Valvontakohteet tulevat suunnitelmallisen ja säännöllisen valvonnan kohteeksi, kun terveysvalvonta on käsitellyt toiminnasta tehdyn hakemuksen tai ilmoituksen.

Moneen terveydensuojelun valvontakohteeseen kohdistuu useampien ympäristöterveydenhuoltolakien valvontatoimia, joten tarkastusten määrittelystä käy ilmi, minkä lain mukaisia ja mitä toimenpiteitä valvontakohdetyyppeihin ja valvontakohteisiin tehtävät tarkastukset sisältävät.

Terveysturvallisuuden mukaiset, suunnitelmallisen valvonnan kohteet on jaettu valtakunnallisen luokituksen mukaisesti kolmeen riskiluokkaan, joiden perusteella määrittyy valvontakohdetyypin alustava tarkastustiheys. Tämä tarkastustiheys on lähtökohtana valvontasuunnitelmaa laadittaessa, mikäli kohteelle ei vielä ole tehty kohdekohtaista riskinarviointia. Valtakunnallisen valvontaohjelman tarkastustiheys ei korvaa valvontayksikön omaa kohdekohtaista riskinarviointia.

Kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella valvontakohteen suunnitelman mukaisista tarkastustiheyttä voidaan tarvittaessa lisätä tai vähentää. Riskinarviointi perustuu toiminnasta ja tiloista mahdollisesti aiheutuviin terveyshaittoihin sekä toiminnan valvontahistoriaan sekä omavalvonnan toimivuuteen. Toiminnanharjoittajalle tulisi kertoa mihin tarkastustiheys perustuu ja miten hän voi siihen vaikuttaa. Riskinarviointi on jatkuva prosessi eli seuraavalla säännöllisen valvonnan tarkastuksella arvioidaan kohdekohtainen riski uudelleen, ellei sitä ole jostain syystä ollut tarvetta tehdä aikaisemmin. Säännöllisen valvonnan vähimmäistarkastustiheys on 0,2 eli yksi tarkastus viiden vuoden välein.

Verkkoalustoilla tarjottavissa pienimuotoisissa lyhytaikaisissa majoitukseen tarjottavissa huoneistoissa suunnitelmallista valvontaa voidaan terveydensuojeluviranomaisen harkinnan mukaan toteuttaa muutoinkin kuin tarkastuksin. Näitä keinoja voivat olla esimerkiksi toiminnanharjoittajien omavalvonnan tuki ja terveyshaittojen ehkäisyyn tähtäävä asiantuntija-apu toiminnan suunnittelun

yhteydessä. Lisäksi kohdekohtaisen riskinarvioinnin tai satunnaisen otannan avulla voidaan kohdentaa tarkastustoimintaa rajattuun ryhmään kohteita.

Merkittäviä tekijöitä riskinarvioinnin kannalta ovat mm.:

- Altistuvien ihmisten määrä ja erityisryhmät (lapset, nuoret, vanhukset, liikuntarajoitteiset, sairaat)
- Altistavan tekijän määrittely (taudinaiheuttaja, myrkyllisyys)
- Altistuksen kesto ja/tai toistuvuus (jatkuva tai tilapäinen oleskelu)
- Aikaisemman valvonnan tulokset (onko korjaaviin toimenpiteisiin ryhdytty)
- Onko toiminta ilmoituksen tai hyväksymispäätöksen mukaista
- Toiminnanharjoittajan omavalvonta ja asiantuntemus sekä resurssit
- Tiedottaminen ja varautuminen häiriötilanteisiin
- Muut mahdollisesti terveystaitea aiheuttavat tekijät

Riskiluokat:

Kouvolan kaupungin terveydensuojelun valvontasuunnitelma perustuu nykyisellään pääosin valtakunnalliseen riskiluokitukseen. Kohdekohtaiset riskinarvioinnit tehdään valvontakohteesta tehtyjen ilmoitusten ja tehtyjen tarkastusten perusteella. Niiden perusteella tarkastustiheyttä tarvittaessa muutetaan.

Luokka 3:

Kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta voi aiheutua terveystaitea; esimerkiksi kun altistuvien määrä on suuri, toiminta on herkkä häiriöille, vaikutukset terveyteen ovat merkittäviä, altistusaika on pitkä (korkea riski).

Luokka 2:

Kohteet, joissa on mahdollista, että toiminnasta voi aiheutua terveystaitea, mutta terveysvaikutukset eivät ole merkittäviä (keskisuuri riski)

Luokka 1:

Kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta ei aiheudu terveystaitea (matala riski).

Yleisesti ilmoitusmenettelyssä tarkastus tehdään noin 1 - 6 kuukauden kuluttua ilmoitetusta toiminnan aloituspäivämäärästä. Tarkastusta ei välttämättä suoriteta ollenkaan, jos kyseessä on lyhytaikainen ilmoitusvelvollinen toiminta, jolle ei tarvitse määritellä myöhempää valvontaa.

Kohdekohtainen riskinarviointi perustuu toiminnan aiheuttamiin terveysuhkiin tai valvottavan tilan olosuhteisiin, joista voi aiheutua terveystaitea. Terveydensuojelulaissa on otettu erilaisten toimintojen ja huoneistojen osalta riskit huomioon siten, että luetellut toiminnat ja huoneistot on saatettu ilmoituksenvaraisuuden piiriin (TsL 13 §) ja talousvettä toimittavat laitokset luvanvaraisuuden tai ilmoituksenvaraisuuden piiriin (TsL 18 §, 18a §).

Liitteessä TS2 on esitetty valvontakohteiden lukumäärät sekä vuodelle 2023 suunnitellut tarkastustiheydet ja -määrät sekä talous- ja uimavesinäytteenottokehtojen määrät.

Terveydensuojeluvalvontaan on valvonta-alueella käytettävissä n. 4,5 henkilötyövuotta, josta asumisterveysvalvontaresurssit ovat 1,5 htv. Loput resurssista käytetään talousvesi- ja terveydensuojelulain 13 §:n mukaisten kohteiden

valvontaan sekä muuhun suunnittelemaan terveydensuojeluvalvontaan (valitukset).

Terveydensuojelun valvontasuunnitelman mukaisia tarkastuksia on suunniteltu vuonna 2023 tehtäväksi 162 kpl.

Vuodelle 2023 on suunniteltu yhteensä 282 näytteenottoa (talousvesistä ns. viranomaisnäytteitä 140 kpl ja uimavesistä 142 kpl). Uimavesinäytteistä osan ottaa ulkopuolinen asiantuntija. Talousvesien osalta vesilaitokset ottavat lisäksi myös omavalvontanäytteitä. Ulkopuolisen asiantuntijan ottamat näytteet kuluttavat myös valvontaresurssia näytetulosten tarkastamisen, analysoinnin ja valvontajärjestelmään kirjaamisen takia. Näytteenottokerroilla otetaan joko yksi tai useampi näyte.

Viranomaisvalvontaan liittyvän näytteenoton voi suorittaa myös muu kuin terveydensuojeluviranomainen. Tällöin tulee varmistaa näytteenottajan pätevyys. Näytteenottajan on tunnettava näytteenottoon liittyvät yleiset periaatteet. Pätevyyden voi osoittaa henkilösertifiointilla, esimerkiksi talousvesien, uima- ja allasvesien osalta ympäristönäytteenottajan henkilösertifiointilla. Terveydensuojeluviranomainen voi varmistaa pätevyyden myös muilla tarkoituksenmukaiseksi katsomiltaan tavoilla. Kouvolassa viranomaisvalvontaan liittyviä näytteitä ottavat terveys-tarkastajien lisäksi vesilaitoksen henkilökunta, vesiosuuskunnan osakas, uimaltaiden ylläpitäjät, Kymen ympäristölaboratorio Oy:n sekä Kymijoen Vesi ja Ympäristö ry:n näytteenottajat.

Allasveden näytteenottotiheyksissä on osittain hyödynnetty asetuksen mahdollistamaa näytemäärän vähentämistä enintään puoleen siltä osin kuin kohteen allasveden laatu sen mahdollistaa. Mikäli suunnitelmakaudella allasveden laadussa tapahtuu heikkenemistä, on näytemääriä vastaavasti lisättävä. Vuonna 2023 on osa kaupungin uimahalleista suljettuna energiasäästötoimien vuoksi, joka vaikuttaa myös näytemääriin.

Terveydensuojeluvalvontaan varattujen resurssien pitäisi laskennallisesti riittää suunnitelman mukaiseen valvontaan. Muun kuin suunnitelmallisen työn määrää on erittäin vaikea arvioida etukäteen. Mikäli suunnittelematonta työtä on paljon, valvontasuunnitelma ei todennäköisesti toteudu täysimääräisenä.

Valtakunnalliset, alueelliset ja omat projektit

Valtakunnallisiin ja alueellisiin projekteihin osallistutaan mahdollisuuksien mukaan. Vuodelle 2023 projekteja ei ole tiedossa.

Omat projektit 2023:

- Yläpölyn määrän arviointi ja käytännöt yläpölyjen puhdistamisessa asu-misyksiköissä, kouluissa ja päiväkodeissa
- Legionellabakteeri talousvesissä - riskikiinteistöjen kartoitus ja näytteenotto
- Hellejaksojen vaikutus sisäilman lämpötiloihin (toteutus vain mikäli tulee hellekesä)

6 NÄYTTEENOTTO JA LABORATORIOT

6.1 Näytteenotto

Terveydensuojelun valvonnassa tukeudutaan usein näytteenottoon ja näytteiden analysointiin laboratorioissa. Terveydensuojelulaki ja sen perusteella annetut säädökset määrittelevät osin varsin tarkasti tarvittavat näytemäärät ja näytteistä tehtävät analyysit. Näytteenotolle laaditaan vuosittaiset näytteenottosuunnitelmat.

Näytteitä otetaan terveysvalvonnan, ulkopuolisen asiantuntijan sekä toiminnanharjoittajan toimesta. Terveysvalvonta kirjaa myös muiden tahojen ottamat suunnitelmalliset näytteet, tarkastaa näytetulokset ja valvoo näytteenoton toteutumista. Suunnitelmallisen näytteenoton tulokset linkitetään analyysipalvelusta VATI:iin.

Talousvesi ja uimavesi

Talousveden laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä:

STM:n asetus (1352/2015) talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista

STM:n asetus (401/2001) pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista

Uimaveden laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä:

Allasvedet

STM:n asetus (315/2002) uimahallien ja kylpylöiden allasveden valvontatutkimuksista ja laatuvaatimuksista

Uimarantavedet

STM:n asetus (177/2008) yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta sovelletaan EU:lle raportoitavien uimarantojen valvontaan.

STM:n asetus (354/2008) pienten yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta

Muut näytteet terveysvalvonnassa

Epäiltäessä sisäilman aiheuttavan terveyshaittaa voidaan näytteitä ottaa ilmasta, pinnoilta ja rakenteista.

Lisäksi suunnitelmalliseen valvontaan liittyvä näytteenotto voidaan kohdistaa tarpeen mukaan esimerkiksi valvontakohteen siivoustoiminnan omavalvonnan toimivuuden ja tehokkuuden tarkistamiseen puhtausnäyttein. Niitä voidaan ottaa mm. saunoista, pesutiloista, wc-tiloista sekä kauneushoitoloista ja muista ihonkäsittelyhuoneistoista.

6.2 Laboratoriot

Viranomaisvalvontaa varten otetut näytteet toimitetaan pääsääntöisesti Kouvolassa sijaitsevaan Kymen Ympäristölaboratorio Oy:hyn, joka on viranomaisnäytteitä tutkimaan hyväksytty laboratorio. Myös valvontakohteiden itse ottamat

näytteet tutkitaan yleensä em. laboratorioissa. Sisäilman laatuun liittyvät näytteet lähetetään pääsääntöisesti tutkittaviksi Työterveyslaitoksen laboratorioihin.

Kouvolan kaupungin ympäristöpalveluilla ja Kymen Ympäristölaboratorio Oy:llä on palvelusopimus laboratoriopalveluiden saatavuudesta myös iltaisin ja viikonloppuisin häiriötilanteiden varalta.

7 VALVONTASUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI JA RAPORTOINTI

Kouvolan kaupungin valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan vuosittain. Arvioinnissa kuvataan mm. tarkastusten kattavuutta ja tarkastusten määrää valvontakohdetyypeittäin.

Valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnissa tarkastellaan, kuinka kattavasti suunniteltu toiminta ja siten suunnitellut tarkastukset ovat toteutuneet. Valvonnan kattavuus arvioidaan valvontakohdetyypeittäin. Kattavuutta kuvataan liittämällä arviointiin selvitys toteutuneiden tarkastusten lukumäärästä valvontakohdetyypeittäin ja valvontaprojekteihin osallistumisesta.

Muita arviointikriteereitä ovat valtakunnallisen terveydensuojelulain valvontaohjelman painopisteiden ja omien paikallisten painopistealueiden valvonnan toteutuminen. Lisäksi arvioidaan henkilöstöressurssien työpanoksen kohdentumista sekä saatujen terveydensuojelulain mukaisten maksujen määrää ja niiden kohdistumista.

Terveydensuojelun valvontasuunnitelman toteutuman arvioinnissa seurataan erityisesti, kuinka kattavasti säädetyt talous- ja uimavesinäytemäärät on otettu. Talousvedestä (EU-vesilaitokset) ja uimarantavedestä (yleiset uimarannat eli ns. EU-uimarannat) raportoidaan Etelä-Suomen aluehallintovirastolle kuitenkin erikseen.

Teknisen lautakunnan lupajaoston hyväksymä selvitys terveydensuojelun valvontasuunnitelman toteutumisesta toimitetaan vuosittain suunnitelmavuoden jälkeisen helmikuun loppuun mennessä VYHA:n (ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmä) kautta Etelä-Suomen aluehallintovirastolle tarkastettavaksi, josta se toimitetaan edelleen Valviraan.

Valvontakohdetyypin tarkastusten yleinen sisältö

Kohdetyypit	Tarkastuksella huomioidaan:
Lasten ja nuorten kohteet sekä leirikeskukset	<ul style="list-style-type: none"> • Vastaako toiminta siitä tehtyä ilmoitusta ja päätöstä • Onko aikaisemmillä tarkastuksilla havaitut epäkohdat korjattu • Yleinen siisteys, siivousohjelma ja välineet • Rakenteiden ja pintojen kunto ja ylläpito • Pesu- ja pukeutumistilat • Käymälät ja muut sosiaalitilat • Sisäilman laatu ja ilmanvaihto • Toiminnan aiheuttama melu • Asiakasmäärät • Tilojen soveltuminen käyttötarkoitukseen • Harjoitettavan toiminnan laatu • Käytettävän talousveden laatu • Jätehuollon järjestelyt
Julkinen majoitushuoneisto <ul style="list-style-type: none"> • hotellit • matkustajakodit ja muu majoitus • vastaavat majoituskohteet 	<ul style="list-style-type: none"> • Vastaako toiminta siitä tehtyä ilmoitusta ja päätöstä • Onko aikaisemmillä tarkastuksilla havaitut epäkohdat korjattu • Yleinen siisteys, siivousohjelma ja välineet • Rakenteiden ja pintojen kunto ja ylläpito • Varustelutaso • Majoitustilat, yleiset tilat, käymälät ja pesu- ja saunatilat • Sisäilman laatu ja ilmanvaihto • Toiminnan aiheuttama melu • Asiakasmäärät • Tilojen soveltuminen käyttötarkoitukseen • Harjoitettavan toiminnan laatu • Käytettävän talousveden laatu • Jätehuollon järjestelyt
Yleinen uimahalli, uima-allas, uimala tai kylpylä <ul style="list-style-type: none"> • uimahalli • uima-allas, uimala • kylpylät ja vesipuistot 	<ul style="list-style-type: none"> • Vastaako toiminta siitä tehtyä ilmoitusta ja päätöstä • Onko aikaisemmillä tarkastuksilla havaitut epäkohdat korjattu • Henkilöstön allasvesihygieeninen osaaminen • Valvontatutkimusohjelma ja sen toteutuminen • Tulosten ja poikkeamien raportointi terveysturvallisuusviranomaiselle • Onko poikkeamien johdosta ryhdytty toimenpiteisiin • Allasveden laatuvaatimusten täyttymisen seuranta • Ovatko vedenlaatutulokset asiakkaiden nähtävillä • Vedenpuhdistuslaitteiden toiminta, niiden huolto ja käyttötarkkailu • Ilmanvaihto ja sisäilman laatu • Yleinen siisteys ja siivousjärjestelyt • Sauna- ja pesutilat • Kalusteiden ja pintojen kunto • Jätehuollon järjestelyt • Kemikaalien käsittely ja varastointi • Asiakasmäärät ja kirjanpito niistä
Yleinen uimaranta <ul style="list-style-type: none"> • Asetuksen (177/2008) mukainen uimaranta • muu yleinen uimaranta 	<ul style="list-style-type: none"> • Vastaako toiminta siitä tehtyä ilmoitusta ja päätöstä • Onko aikaisemmillä tarkastuksilla havaitut epäkohdat korjattu • Uimarannan siivous ja jätehuolto • Yleiseen käyttöön tarkoitettujen käymälät ja pukeutumistilat • Ovatko vedenlaatutulokset asiakkaiden nähtävillä ilmoitustaululla • Kiellettyä, jolla kielletään koirien ja muiden kotieläinten oleskelu uimarannalla • Riskit uimaveden laadulle • Kävijämäärät

	<ul style="list-style-type: none"> • Asetuksen (177/2008) mukaisille uimarannoille uimavesiluokitus ja uimavesiprofiili • Tiedottaminen • Erityistilanteisiin varautuminen
<p>Koulu tai oppilaitos</p> <ul style="list-style-type: none"> • peruskoulu • lukio, yliopisto, kansalaisopisto • keskiasteen eril. oppilaitokset 	<ul style="list-style-type: none"> • Vastaako toiminta siitä tehtyä ilmoitusta ja päätöstä • Onko aikaisemmillä tarkastuksilla havaitut epäkohdat korjattu • Yleinen siisteys ja rakenteiden kunto ja ylläpito • Siivousohjelma ja -välineet • Käymälät • Pesu- ja pukeutumistilat • Valaistus • Sisäilman laatu ja ilmanvaihdon riittävyys • Tilojen soveltuminen käyttötarkoitukseen • Harjoitettavan toiminnan laatu • Käytettävän talousveden laatu • Toiminnan aiheuttama melu • Pöly ja haju • Kemikaalien käsittely ja säilytys • Jätehuollon järjestelyt, piha-alueet • Oppilasmäärät ja tilojen riittävyys oppilasmäärään nähden
<p>Päivähoitopaikat, lasten- tai ryhmäperhepäiväkodit, esiopetustilat</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vastaako toiminta siitä tehtyä ilmoitusta ja päätöstä • Onko aikaisemmillä tarkastuksilla havaitut epäkohdat korjattu • Yleinen siisteys ja rakenteiden kunto ja ylläpito • Siivousohjelma ja -välineet • Käymälät • Pesu- ja pukeutumistilat • Vaatteiden käsittely • Valaistus • Ilmanvaihto • Sisäilman laatu • Tilojen soveltuminen käyttötarkoitukseen • Käytettävän talousveden laatu • Melu • Jätehuolto, piha- ja leikkialueet • Lapsimäärät ja tilojen riittävyys lapsimäärään nähden
<p>Vanhainkodit, palvelutalot ja muut asumispalvelut</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vastaako toiminta siitä tehtyä ilmoitusta ja päätöstä • Onko aikaisemmillä tarkastuksilla havaitut epäkohdat korjattu • Yleinen siisteys ja rakenteiden kunto ja ylläpito • Siivousohjelma ja -välineet • Käymälät • Pesu- ja pukeutumistilat • Valaistus • Ilmanvaihto • Sisäilman laatu • Tilojen soveltuminen käyttötarkoitukseen • Käytettävän talousveden laatu • Melu • Jätehuolto • Piha-alueet • Asiakasmäärät
<p>Kauneushoitola tai muu ihonkäsittely tai -hoitopaikka</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vastaako toiminta siitä tehtyä ilmoitusta ja päätöstä • Onko aikaisemmillä tarkastuksilla havaitut epäkohdat korjattu • Harjoitettavan toiminnan laatu • Toiminnan jatkuvuus • Toiminnan mahdollisesti aiheuttamat haitat (melu, pöly, haju) • Yleinen siisteys ja siivousjärjestelyt

	<ul style="list-style-type: none"> • Välineiden siisteys ja puhdistus • Käsihygieniat • Työvaatteet • Pesu- ja pukeutumistilat • Käymälät • Rakenteiden ja pintojen kunto ja huolto • Ilmanvaihdon riittävyys • Tilojen soveltuminen käyttötarkoitukseen • Käytettävän talousveden laatu • Kemikaalien käsittely ja säilytys, jätehuollon järjestelyt • Saako asiakas tarvitsemiaan erityistietoja ja ohjeita
Julkinen kuntosali tai liikuntatila	<ul style="list-style-type: none"> • Vastaako toiminta siitä tehtyä ilmoitusta ja päätöstä • Onko aikaisemmillä tarkastuksilla havaitut epäkohdat korjattu • Tilojen ja välineiden siisteys ja puhdistus sekä huolto ja ylläpito • Ilmanvaihto • Siivousjärjestelyt • Pesu- ja pukeutumistilat • Käymälät • Jätehuolto
Talousvettä toimittavat laitokset <ul style="list-style-type: none"> • Vähintään 5000 käyttäjää tai talousvettä tuotetaan yli 1000 m³/d 	<ul style="list-style-type: none"> • Vastaako toiminta siitä tehtyä hakemusta ja hyväksymispäätöstä • Onko aikaisemmillä tarkastuksilla havaitut epäkohdat korjattu • Valvontatutkimusohjelma ja sen toteutuman sekä tutkimustulosten arviointi • Henkilöstön talousvesihygieeninen osaaminen • Vedenottamoiden ja niiden ympäristön tarkastus • Erityistilannesuunnitelmat ja varautuminen • Laitoksen suorittama käyttötarkkailu • Tilojen siisteys ja kunto • Vedenottamoiden rakenteiden ja verkoston kunto sekä niiden kunnon seuranta • Saneeraaminen • Kemikaalien käyttö ja varastointi
Talousvettä toimittavat laitokset <ul style="list-style-type: none"> • 50–5000 käyttäjää tai talousvettä tuotetaan 10–1000 m³ päivässä • Muu asetuksen (1352/2015) mukainen kohde 	<ul style="list-style-type: none"> • Vastaako toiminta siitä tehtyä hakemusta ja hyväksymispäätöstä • Onko aikaisemmillä tarkastuksilla havaitut epäkohdat korjattu • Valvontatutkimusohjelma ja sen toteutuman sekä tutkimustulosten arviointi • Henkilöstön talousvesihygieeninen osaaminen • Vedenottamoiden ja niiden ympäristön tarkastus • Erityistilannesuunnitelmat ja varautuminen • Laitoksen suorittama käyttötarkkailu • Tilojen siisteys ja kunto • Vedenottamoiden rakenteiden ja verkoston kunto sekä niiden kunnon seuranta • Saneeraaminen • Kemikaalien käyttö ja varastointi • Vedenlaadusta tiedottaminen
Talousvettä toimittavat laitokset <ul style="list-style-type: none"> • Alle 50 käyttäjää tai talousvettä tuotetaan alle 10 m³ päivässä • Muu asetuksen (401/2001) mukainen kohde 	<ul style="list-style-type: none"> • Vastaako toiminta siitä tehtyä hakemusta ja hyväksymispäätöstä • Onko aikaisemmillä tarkastuksilla havaitut epäkohdat korjattu • Soveltaen samat kuin yllä • Toiminnan laajuus (elintarvikealan yritykset, julkinen tai kaupallinen toiminta)

Suunnitelmallisen valvonnan kohdetyypit		Riskiluokka	Valvontakohteiden lukumäärä	Tarkastustiheys / vuosi	Suunniteltujen tarkastusten määrä 2023	Suunniteltujen näytteenottojen määrä 2023		
Toimintaluokka	Toimintatyyppi							
<i>Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (1352/2015)</i>								
Talousveden toimittaminen	EU-raportoitava vedenjakelualue, vedentoimitus vähintään 1000 m ³ päivässä tai vähintään 5000 henkilölle (ominaisuustieto)	3	1	2 - 1	1	yht. noin 140		
	Muu vedenjakelualue, vedentoimitus 10 - 999 m ³ päivässä tai 50 - 4999 henkilölle (ominaisuustieto)	3 - 2	32	1 (0,3)*	15			
	<i>Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (401/2001)</i>							
	Pieni vedenjakelualue, vedentoimitus < 10 m ³ /vrk tai alle 50 henkilölle (ominaisuustieto)	2	4	0,3*	2			
Veden toimittaminen talousvettä toimittavalle laitokselle	Tukkuvesilaitos (talousvettä toimittavalle laitokselle vettä toimittava toiminnanharjoittaja)	3	0	1	0			
Kokoontuminen, julkiset huvi- ja kokoontumishuoneistot	<i>Lasten ja nuorten kohteet:</i> kerhotilat, nuorisotilat ja leirikeskukset, lasten iltapäiväkerhot, lasten sisäleikkipuistot	2 - 1	24	0,25	7			
Opetustoiminta, koulut ja oppilaitokset	<i>Esiopetus, peruskoulu, lukio, ammattioppilaitos, korkeakoulu, muu aikuiskoulutus ja muut koulut ja oppilaitokset</i>	2	59	0,3	40			
Majoitustoiminta, majoitushuoneistot	<i>Hotellit, hostellit, maatilamatkailu, asuntolat, kasarmit jne.</i>	2 - 1	43	0,2	7			
Kauneudenhoitoa ja ihon käsittelyä suorittavat huoneistot ja laitokset	<i>Kosmetologiset huoneistot, tatuointi ja lävistys, muu ihon käsittely tai hoito</i>	2 - 1	85	0,25	26			
	<i>Solarium</i>	2	5	0,2	0			

Suunnitelmallisen valvonnan kohdetyytit		Riskiluokka	Valvontakohteiden lukumäärä	Tarkastustiheys / vuosi	Suunniteltujen tarkastusten määrä 2023	Suunniteltujen näytteenottojen määrä 2023
Toimintaluokka	Toimintatyyppi					
Sosiaalihuollon palvelut, lasten päiväkodit ja vastaavat / lastenkodit / lastensuojeluyksiköt ja vastaavat / vanhainkodit ja vastaavat / muut sosiaalialan yksiköt	<i>Lasten päiväkodit ja vastaavat</i>	2	58	0,3	0	
	<i>Lastenkodit / lastensuojeluyksiköt ja vastaavat</i>		14		6	
	<i>Vanhainkodit ja vastaavat</i>		26		4	
	<i>Muut sosiaalialan yksiköt</i>		32		9	
Liikunta ja virkistystoiminta, yleiset uimarannat / uimahallit, kylpylät ja muut yleiset allastilat / yleiset saunat / kuntosalit ja liikuntatilat	<i>Yleiset uimarannat (EU-uimarannat), huomattava määrä uimareita päivässä</i>	2	4	1	4	20
	<i>Pienet yleiset uimarannat</i>	2	14	1	14	45
	<i>Yleiset altaat: uimahalli, kylpylä, uimala, vesipuisto tai muu yleinen allas</i>	3	14	0,5-1	10	77
	<i>Saunat</i>	2	4	0,5	2	
	<i>Yleinen liikuntatila: urheiluhalli, kuntosali tai muu yleinen liikuntatila</i>	1	68	0,2	15	
Yhteensä			487		162	282

*Jos vain jakelua

Tarkastustiheys:

2 kaksi kertaa vuodessa
 1 kerran vuodessa
 0,5 joka toinen vuosi
 0,3 kerran kolmessa vuodessa
 0,25 kerran neljässä vuodessa
 0,2 kerran viidessä vuodessa

Riskiluokat:

Luokkaan 3 kuuluvat ne kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta voi aiheutua terveyshaittaa; esimerkiksi kun altistuvien määrä on suuri, toiminta on herkkä häiriöille, vaikutukset terveyteen ovat merkittäviä, altistusaika on pitkä (korkea riski).
Luokkaan 2 kuuluvat ne kohteet, joissa on mahdollista, että toiminnasta voi aiheutua terveyshaittaa, mutta terveysvaikutukset eivät ole merkittäviä (keskisuuri riski)
Luokkaan 1 kuuluvat ne kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta ei aiheudu

Huom. Taulukon luokittelu perustuu Vati-tietojärjestelmässä käytettyyn luokitteluun, eikä siksi ole täysin yhtenevä säädöksiensä sanamuotojen kanssa.

TUPAKKALAIN VALVONTASUUNNITELMA

2020 - 2024

KOUVOLAN KAUPUNKI

Päivitys vuodelle 2023

SISÄLLYSLUETTELO

sivu

1	JOHDANTO.....	2
1.1	Tupakkalaki (549/2016)	2
2	KUNNAN TUPAKKALAIN MUKAISET VALVONTATEHTÄVÄT	3
2.1	Kunnan tupakkalain valvontasuunnitelma.....	3
2.2	Valvontasuunnitelman ulkopuolinen toiminta.....	4
2.3	Resurssit	4
3	VALVONNAN PAINOPISTEET	5
3.1	Valvontaprojektit	5
3.2	Tupakkalain valvonnan painopisteet 2020-2024.....	5
4	TARKASTUKSEN MÄÄRITTELY JA SISÄLTÖ	8
4.1	Tupakan myyntipaikan tarkastus	8
4.2	Tupakointikieltojen ja -rajoitusten valvonta	10
4.3	Tarkastuksella käytettävät menetelmät ja näytteenotto	10
4.4	Tupakointikiellon määrääminen asuntoyhteisöön.....	11
5	VALVONTAKOHTEIDEN TARKASTUSTIHEYS JA TARKASTUKSIIN KÄYTETTÄVÄ AIKA	11
6	VALVONNAN MAKSULLISUUS.....	11

Liite TU1

Vuodelle 2023 suunniteltujen tarkastusten lukumäärä kohdetyypeittäin

1 JOHDANTO

Tupakkalain (549/2016) tavoitteena on ihmisille myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppuminen.

Laissa säädetään toimenpiteistä, joilla ehkäistään tupakkatuotteiden käytön aloittamista ja nikotiiniriippuvuuden syntymistä sekä edistetään tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden käytön lopettamista ja suojellaan väestöä altistumiselta niiden savulle.

1.1 Tupakkalaki (549/2016)

Viimeisin tupakkalain muutos tuli voimaan toukokuussa 2022. Lakiin lisättiin mm. niin kutsuttu plain packaging -sääntely, jolla yhdenmukaistetaan tupakkalain alaisten tuotteiden vähittäismyyntipakkauksia sekä ulkoasua. Tupakointi kiellettiin leikkikentillä ja yleisillä uimarannoilla (ns. EU-uimarannat, joilla on huomattava määrä käyttäjiä). Yleisillä uimarannoilla kiello on voimassa aina toukokuun alusta syyskuun loppuun. Muutoksilla suojataan erityisesti pieniä lapsia passiivisen tupakoinnin haitoilta. Lisäksi haluttiin vähentää tupakoinnista aiheutuvaa roskaantumista ja ympäristöhaittoja. Valvonnan näkökulmasta merkittävänä muutoksena voidaan pitää tuotevalvontavastuun laajentumista koko myyntiketjulle.

Tupakkalain muutokset astuivat voimaan 1.5.2022 lukuun ottamatta pakkausten yhdenmukaisuutta koskevaa sääntelyä, joka tulee voimaan 1.5.2023. Pakkausten ja tuotteiden ulkoasua koskevista teknisistä yksityiskohdista säädetään erikseen asetuksella.

Savukkeiden, kääretupakan ja sähkösavukkeiden nesteiden tunnusomaiset tuoksut ja maut kiellettiin jo vuonna 2016, jolloin toteutettiin tupakkalain kokonaisuudistus. Tyypillisiä tupakkatuotteiden tunnusomaisia makuja ovat muun muassa suklaa, mansikka ja mentoli, jotka saadaan aikaan lisäaineilla.

Nyt kielloa laajennettiin koskemaan myös sellaisia tuotteita, joilla kuluttajat voivat itse muuttaa tupakkatuotteiden makua. Tällaisia ovat esimerkiksi makukortit, jotka kuluttaja voi laittaa savukeaskin sisään makua muuttamaan. Kielto astuu voimaan 1.5., jonka jälkeen uusia tuotteita ei saa enää toimittaa markkinoille. Kaupoissa ja varastoissa jo olevia tuotteita saa kuitenkin myydä 30.4.2023 saakka.

Tupakkalain valvonnan toimintaympäristön muutokset näyttävät jatkuvan myös tulevaisuudessa. Sosiaali- ja terveysministeriö asetti helmikuussa 2022 kehittämistyöryhmän, jonka tehtävänä on tehdä tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön loppumista tukevia ja edistäviä ehdotuksia (mm. asuntoyhteisöjen savuttomuus ja sen tukeminen sääntelyllä sekä tupakkalain alaisten tuotteiden ostoikärajan nostaminen). Kehittämistyöryhmän toimikausi päättyy tammikuun 2023 lopussa.

Hallitus on linjannut, että tupakka- ja nikotiinituotteiden asteittaisia veronkorotuksia jatketaan hallituskauden aikana 2019–2023. Vero-ohjauksella edistetään kansanterveyttä. Lisäksi hallitusohjelman mukaan selvitetään ympäristöterveydenhuollon järjestäminen osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta.

Viime aikoina muutoksia valvonnan toimintaympäristöön on aiheuttanut myös tupakkatuotteiden ympäristövaikutukset ja niitä koskevat sääntelymuutokset. Tupakkatuotteet ovat merkittävä ongelma paitsi ihmisten terveyden, myös luonnonympäristön kannalta. Tupakantumppien sisältämän muovin kielteiset ympäristövaikutukset kuuluvat Euroopan neuvoston direktiivin (EU) 904/2019, jäljempänä SUP-direktiivi, soveltamisalaan. SUP-direktiivi ja sen nojalla annettu kansallinen sääntely edellyttää useita toimia, joilla pyritään ehkäisemään tupakantumppien aiheuttamaa roskaamista.

Lisäksi muutoksia valvonnan toimintaympäristöön on aiheuttanut markkina- valvonta-asetus sekä sen täytäntöönpanon edellyttämä kansallinen sääntely, jonka seurauksena tupakkalain alaisten tuotteiden markkinavalvontaan sovelletaan lakia eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta (1137/2019), ellei tupakkalaisissa toisin säädetä.

2 KUNNAN TUPAKKALAIN MUKAISET VALVONTATEHTÄVÄT

Tupakkalain 8 §:n mukaan kunta huolehtii alueellaan paikallisesta toiminnasta tupakoinnin lopettamiseksi. Kunta valvoo alueellaan

1. tupakkatuotteiden, tupakan vastikkeiden, tupakointivälineiden, sähkösavukkeiden ja nikotiininesteiden myyntiä ja muuta luovuttamista sekä omavalvontaa koskevien säännösten noudattamista;
2. tässä laissa säädettyjen markkinointi- ja esilläpitokieltoja koskevien säännösten noudattamista;
3. tupakointikieltoja ja -rajoituksia koskevien säännösten noudattamista.

Lain 96 §:n mukaan kunnan valvontatehtävässään havaitessaan alueellaan tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten vastaista toimintaa, kunta voi kieltää tällaisen toiminnan tai määrätä toiminnan korjattavaksi.

Tupakkalain 44 §:n mukaan tupakkatuotteita ja nikotiininesteitä saa myydä tai muutoin luovuttaa vähittäin vain myyntipaikan sijaintikunnan myöntämän myyntipaikka- ja luvanhaltijakohtaisen vähittäismyyntiluvan perusteella. Luvan vähittäismyyntiin liikkuvassa liikennevälineessä myöntää kuitenkin luvanhakijan kotikunta. Tupakkalain 123 §:n mukaan vanhan tupakkalain nojalla myönnetyt tupakkatuotteiden vähittäismyyntiluvat jäävät voimaan.

Vähittäismyyntilupa voidaan myöntää määräajaksi, jos toiminta on määräaikaista. Määräaikainen lupa voidaan myöntää enintään vuodeksi kerrallaan.

48 §:n mukaan toimija, jolla on vanhan tupakkalain nojalla myönnetty tupakkatuotteiden vähittäismyyntilupa, saa myydä samassa myyntipaikassa myös nikotiininesteitä tehtyään luvan myöntäneelle kunnalle kirjallisen ilmoituksen asiasta.

50 §:n mukaan tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden tukkumyyntiä saa harjoittaa se, joka on tehnyt myyntipaikan sijaintikunnalle kirjallisen ilmoituksen asiasta.

2.1 Kunnan tupakkalain valvontasuunnitelma

Kunnan tupakkalain valvontasuunnitelman laatimista ohjaavat tupakkalaki ja valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma.

Tupakkalain 84 §:n mukaan kunta laatii ja hyväksyy tämän lain noudattamisen säännöllistä valvontaa koskevan tupakkalain valvontasuunnitelman. Valvonnan tulee olla laadukasta, riskiperusteista ja terveysthaittoja ehkäisevää.

Valvontasuunnitelmaan kirjataan tupakkalain mukainen valvonta, joka on mahdollista suunnitella etukäteen.

Suunnitelmallisen valvonnan kohteita ovat esimerkiksi:

- tupakointitilalliset ravintolat ja ravitsemisliikkeet
- tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäis- ja tukkumyyntipaikat

Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyynti on luvanvaraista ja tukkumyynti ilmoituksenvaraista toimintaa. On hyvä huomioida, että poltettavaksi tarkoitettujen kasviperäisten tuotteiden, sähkösavukelaitteiden, tupakan vastikkeiden (esim. nikotiinittomat sähkösavukeneesteet, yrttinuuska) ja tupakointivälineiden myynti on vapaasti harjoitettavaa elinkeinotoimintaa, joka ei edellytä erillistä lupaa tai ilmoitusta. Tällaisia myyntipaikkoja voivat olla muun muassa liikkeet, jotka myyvät pelkästään esimerkiksi vesipiippuja ja niissä käytettäviä yrttiseoksia, sähkösavukelaitteita ja nikotiinittomia nesteitä tai tupakointivälineitä. Toisaalta samaan kategoriaan kuuluvat myös esimerkiksi koruliikkeet, joiden valikoimissa on korujen lisäksi tupakointivälineitä, esimerkiksi tupakansytyttimiä.

Valvontasuunnitelmassa otetaan huomioon valvontaohjelma paikallisten tarpeiden mukaisesti. Valvontasuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa. Aluehallintovirasto arvioi alueensa valvontasuunnitelmat ja niiden toteutumista.

2.2 Valvontasuunnitelman ulkopuolinen toiminta

Säännöllisen ja suunnitelmallisen valvonnan lisäksi on huomioitava muu kunnan tehtävänä oleva tupakkalain tarkoittama valvonta ja siihen varattavat henkilöresurssit ja työaika. Tällaista valvontasuunnitelman ulkopuolista toimintaa ovat esimerkiksi erilaiset yllättävät valvontatapaukset, joita ei ole mahdollista sisällyttää etukäteen valvontasuunnitelmaan. Kyseeseen voivat tulla esimerkiksi valitukset, jotka koskevat tupakan myyntiä alaikäisille, myyntiluparikkomuksia, tupakan mainontaa, tupakkatuotteiden tai niiden tavaramerkkien esilläpitoa tai tupakointikieltojen rikkomista. Lisäksi on huomioitava, että tupakkalain vähittäismyyntilupahakemusten käsittely, tupakkatuotteiden jäljitettävyyškoodien liittäminen vähittäismyyntilupajärjestelmään, asuntoyhteisöjen tupakointikieltohakemusten käsittely, toimiminen tupakkalain asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana sekä toiminnan kehittäminen vaativat resursseja.

Vuosittainen valvontamaksu (Kouvolassa 450 €/myyntipiste) kattaa sekä valvontasuunnitelmaan sisältyvän valvonnan ja siihen liittyvät valvontatoimenpiteet. Muu tupakkalain mukainen valvonta on siten maksutonta.

2.3. Resurssit

Tupakkalain valvontaan on käytettävissä n. 0,3 henkilötyövuotta. Valtakunnalliseen valvontaohjelmaan perustuvassa Kouvolan kaupungin valvontasuunnitelmassa on vuonna 2023 tupakkatuotteiden vähittäismyyntipaikkoja 120 (sis. tukkumyynti), joihin on suunniteltu tehtäväksi 60 tarkastusta. Ravintoloiden tupakointitiloja on 12 ja ne on tarkastettu vuonna 2022. Vähittäismyyntipaikat tarkas-

tetaan joka toinen vuosi ja tupakointitilat joka kolmas vuosi. Lisäksi valvottavana on 58 lääkelain mukaisten nikotiinivalmisteiden myyntipaikkaa, jotka tarkastetaan pääsääntöisesti aina tupakkatuotteiden vähittäismyyntitarkastusten yhteydessä. Yhteen tupakka- ja lääkelain mukaiseen myyntipaikan tarkastukseen arvioidaan kuluvan aikaa kaksi tuntia, joten niihin tulee varata n. 0,1 htv:tta.

Tupakkalain säännöllistä valvontaa tehdään osana kohteessa tehtävää elintarvike- ja terveydensuojeluvalvontaa silloin kuin se on mahdollista. Elintarvikemyymälöihin ja kioskeihin tehdyn elintarvikelain mukaisen tarkastuksen yhteydessä valvotaan myös tupakkalain perusteella tupakan myyntiä ja mainontakieltoa sekä lääkelakiin perustuen nikotiinikorvaushoitovalmisteiden myyntiä. Joissakin terveydensuojelulain mukaisissa tarkastuskohteissa, kuten päiväkodeissa ja oppilaitoksissa, on terveydensuojelulain mukaisen tarkastuksen yhteydessä usein perustelua tehdä havaintoja tupakkalain noudattamisesta. Mikäli tarkastuksella havaitaan puutteita tupakkalain noudattamisessa, tehdään tarkastuskohteeseen tupakkalain mukainen tarkastus. Resurssit tupakkalain mukaiseen valvontaan ovat riittävät.

3 VALVONNAN PAINOPISTEET

3.1 Valvontaprojektit

Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto Valvira ohjaa ja valvoo kuntien valvontaa suuntaavia valtakunnallisia tupakkalain valvontaprojekteja yhdessä aluehallintovirastojen kanssa. Aluehallintovirastoilla voi lisäksi olla omia alueellisia valvontaprojekteja.

3.2 Tupakkalain valvonnan painopisteet 2020-2024

Tupakkalain valvontaohjelmakaudella 2020-2024 painopisteiden valinnassa on huomioitu ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontaohjelman teema yhteinen valvonta ja yhteistyö. Tupakkalain valvontaohjelmakauden 2020-2024 painopisteet ovat:

- 1) omavalvonnan tukeminen
- 2) yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa
- 3) laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö.

Toimintavuosi	2020	2021	2022	2023	2024
Painopiste	Laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö		Tuotevalvonta ja markkinoinnin valvonta		
	Omavalvonnan tukeminen ja yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa				

Omavalvonnan tukeminen

Tupakkalain valvonta tukeutuu viranomaisvalvonnan lisäksi toiminnanharjoittajien itse harjoittamaan valvontaan ja toiminnansäätelyyn ("omavalvonta"). Omavalvontasuunnitelman laatimisvelvollisuudesta on erikseen säädetty tupakka-laissa tarkoitettujen tuotteiden myynnin sekä tupakointitilallisten ravitsemisliik-

keiden osalta. Valvontakohteiden riskinarvioinnin näkökulmasta toiminnanharjoittajien omavalvonnalla ja sen toimivuudella on merkittävä rooli. Omavalvonnan toimivuuden arvioinnin osalta on perinteisesti tukeuduttu pääasiassa tarkastuksilla saatuun valvontatietoon, mikä ei välttämättä tue valvontakohteen ajantasaista riskinarviointia parhaalla mahdollisella tavalla.

Toukokuun 2022 alusta lukien elinkeinonharjoittajien (vähittäis- ja tukkumyyjien) omavalvontavelvollisuus on laajentunut tuotteita koskevaan valvontaan. Tämä tarkoittaa sitä, että elinkeinonharjoittajilla on velvollisuus varmistaa, että tuotteista on tehty tupakkalaissa säädetyt ilmoitukset ja tuotteiden vähittäismyyntipakkaukset ovat tupakkalaissa säädettyjen vaatimusten mukaisia. Sen, onko tuotteesta tehty vaadittava ilmoitus, voi tarkistaa Valviran verkkosivuillaan ylläpitämästä julkisesta tuoteilmoitusten rekisteristä (tupakkalain tuoteilmoitusten hakupalvelu). Tuotetta ei saa tuoda markkinoille ennen kuin Valviran perimä ilmoitusmaksu on maksettu ja vähittäismyyntipakkaukset sekä myyntipäällykset vastaavat tupakkalain mukaisia vaatimuksia.

Kunta tukee ohjauksellaan ja valvonnallaan elinkeinonharjoittajien omavalvonnan toteuttamista. Tarkoituksena on, että toiminnanharjoittajien tietoisuus tupakkalain mukaisista vaatimuksista lisääntyy, sekä mahdolliset lainvastaiset tuotteet tunnistetaan, eikä niitä oteta myyntiin. Omavalvonnan laajentuminen edellä mainitusti tukee kuntien ja Valviran tehtävää osaltaan varmistaa, että toiminta vastaa laissa säädettyä.

Painopisteen tavoitteena on auttaa parantamaan toiminnanharjoittajien omavalvonnan laatua, lisätä valvonnan näkyvyyttä ja vaikuttavuutta sekä edistää valvontakohteista tehtävää riskinarviointia.

Yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman teemanä on yhtenäinen valvonta ja yhteistyö. Tätä teemaa tukee tupakkalain valtakunnallisen valvontaohjelman toinen painopiste, yhteistyö ehkäisevän päihdetyön (EPT) kanssa. Eri tahojen välinen yhteistyö on keskeisessä roolissa myös EPT-lain soveltamisessa.

Terveysvalvonnalla ja Kouvolan kaupungin ehkäisevällä päihdetyöllä on ollut viime vuosina yhteistyöpalavereja, joita jatketaan kuluvalle valvontaohjelmakaudella.

Tupakkalakia valvovien ja ehkäisevää päihdetyötä harjoittavien viranomaisten yhteistyö on viime vuosien aikana lisääntynyt huomattavasti, vaikka alueellisesti tarkasteltuna yhteistyön muodoissa ja kattavuudessa onkin eroja. On kuitenkin selvää, että yhteistyötä on mahdollista kehittää entistä sujuvammaksi. Tätä tavoitetta tupakkalain valvontaviranomaisen tulisi edistää osallistumalla ehkäisevää päihdetyötä kunnassa tai seudulla harjoittavien tahojen toimintaan.

Painopisteen tavoitteena on kehittää tupakkalakia valvovien viranomaisten ja ehkäisevän päihdetyön yhteistyötä niin, että yhteistyön tulokset tukisivat sekä tupakkalain että EPT-lain tavoitteiden toteutumista. Yhteistyön kehittämisessä on tärkeää huomioida sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisvastuun siirtyminen hyvinvointialueille 1.1.2023.

Tuotevalvonta

Terveysvalvonta ei tee varsinaista tuotevalvontaa, vaan valvoo yleisellä tasolla esimerkiksi vähittäismyyntipakkauksista tehtävin havainnoin, että myynnissä olevat tuotteet täyttävät tupakkalain tuotteille säädetyt vaatimukset. Käytännössä valvotaan esimerkiksi sitä, ettei myynnissä ole savuketta tai kääretupakkaa, jossa on tunnusomainen tuoksu tai maku. Jos terveysvalvonta havaitsee tupakkalain alaisten tuotteiden myyntipaikassa tuotteita, joiden säännöstenmukaisuus on kyseenalainen tai jotka ovat ilmeisen lainvastaisia, ilmoitetaan siitä viivytystä Valviralle. Terveysvalvonta huolehtii lisäksi siitä, että vähittäismyyjä ei jatka ilmeisen lainvastaisen tuotteen myyntiä kuluttajille.

Myyntipakkausten merkintöjä koskevassa valvonnassaan tulee huomioida myös muusta lainsäädännöstä tulevat velvoitteet. Esimerkiksi jätelain (646/2011) nojalla kansallisesti toimeenpantu SUP-direktiivi edellyttää tupakkatuotteita ja suodattimia koskevia merkintävaatimuksia, joita koskevista mahdollisista puutteista kunnan on ilmoitettava jätelain valvontaviranomaisena toimivalle Turvallisuus- ja Kemikaalivirastolle (Tukes).

Kuntien toteuttamassa tuotevalvonnassa vuosina 2023–24 korostuu toukokuussa 2022 voimaan tullut tupakkalain muutos. Tupakkalailla säädetään jatkossa tupakkatuotteiden, sähkösavukkeiden ja täyttösäiliöiden vähittäismyyntipakkausten merkinnöistä niin, etteivät ne saa merkinnöiltään tai muulta ulkoasultaan erottua muiden vastaavien tuotteiden vähittäismyyntipakkauksista (pakolliset ja sallitut merkinnät). Muutoksella säädettiin myös savukkeiden, täyttösäiliöiden ja nikotiininesteen ulkoasua koskevista vaatimuksista. Pakkausten ja tuotteiden ulkoasun yhdenmukaisuutta koskeva sääntely tulee voimaan siirtymäajan jälkeen, eli 1.5.2023. Kouvolan terveysvalvonta tulee tiedottamaan toimijoita vähittäismyyntipakkausten ulkoasua koskevista vaatimuksista vuoden 2023 alussa.

Painopisteen tavoitteena on varmistaa, että tupakkatuotteiden, sähkösavukkeiden ja vähittäismyyntipakkausten uusien pakollisten merkintöjen valvontaa suoritetaan osana myyntipaikan valvontaa silloin, kun tarkastus kattaa myös vähittäismyyntipakkausten merkinnät.

Markkinoinnin valvonta

Tupakkalaissa säädetyt tuotteita koskee ehdoton markkinointikielto. Markkinointikieltoa koskeva sääntely on välineneutraali kattaen kaikki tupakkalaissa tarkoitetut tuotteet sekä kaiken myynninedistämistoiminnan. Valvontaa haastaa markkinoinnin moninaiset kanavat, ja yhä enemmän sitä toteutetaan internetissä, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Tarkastusten yhteydessä onkin hyvä käydä läpi myyntipaikan mahdolliset verkko- ja sosiaalisen median sivut ja puuttua mahdollisiin mainonnallisiin elementteihin.

Houkuttelevan näköiset tuotteet ja vähittäismyyntipakkaukset ovat toimineet tupakkatuotteiden tärkeimpänä markkinoinnin keinona. Markkinoinnin valvontaa on pyritty helpottamaan ja tehostamaan vähittäismyyntipakkausten ja tuotteiden ulkoasua koskevalla yhdenmukaistamiseen tavoittelevalla sääntelyllä. Valvonnan toteuttamisessa pyritään kiinnittämään huomiota viranomaisyhteistyön toimivuuteen. Tupakkalain alaisten tuotteiden haittojen osalta erityisenä suojeltavana ryhmänä pidetään lapsia ja nuoria, ja näitä muun muassa laajalla

markkinointikiellon sääntelyllä ja sen noudattamisen valvonnalla pyritään turvaamaan.

4 TARKASTUKSEN MÄÄRITTELY JA SISÄLTÖ

Tarkastus voi kohdistua tiloihin, toimintatapoihin, olosuhteisiin, asiakirjoihin ja tuotteisiin. Yksittäinen tarkastus voi pitää sisällään koko kohteen tarkastuksen tai vain jonkin osa-alueen tarkastuksen. Tarkastukset voivat sisältää poikkeustapauksissa mittauksia kohteen, kohteessa harjoitettavan toiminnan terveyshaittojen, turvallisuuden ja määräystenmukaisuuden arvioimiseksi. Tarkastuksesta tehdään tarkastuskertomus, joka toimitetaan tiedoksi asianosaisille.

Valvontakohteen tarkastukseen keskimääräisesti käytettävän ajan määrittelyssä otetaan huomioon ainakin tarkastuksen tarkoitus, tarkastuksen valmistelu ja sisältö, tarkastuskertomuksen laatiminen, kirjaaminen VATI-tiedonhallintajärjestelmään, laskutus sekä arkistointi.

Lakimuutosten ja ympäristöterveydenhuollon valvonnan yhdenmukaistamiseksi Valvira julkaisi 2022 uudet valtakunnalliset tarkastuslomakepohjat tupakkalain alaisten tuotteiden myyntipaikkojen sekä tupakointikieltojen ja –rajoitusten valvontaan. Kouvolassa käytetään Valviran tarkastuslomakkeita.

Tupakkalain mukaisen valvontatarkastuksen tavoite on tarkastaa kohteen toiminnan ja tilojen lainmukaisuus. Jos tarkastuksessa tai muutoin havaitaan säännösten vastaista toimintaa, voidaan säännösten vastainen toiminta kieltää. Seurantatarkastus liittyy annettujen ohjeiden ja määräysten toteutumisen tarkistamiseen, esimerkiksi päätösten ehtojen seuraamiseen ja korjausmääräysten tarkastamiseen. Seurantatarkastuksista tehdään myös aina tarkastuspöytäkirja.

4.1 Tupakan myyntipaikan tarkastus

Tupakan myynnin tarkastus

Tupakkatuotteiden vähittäismyyntipaikassa tarkastetaan, noudatetaanko siellä tupakkalakia. Lain mukaan tupakkatuotteiden vähittäismyyjällä tulee olla tupakkatuotteiden vähittäismyyntilupa, joka tulee pitää asiakkaiden nähtävillä jokaisessa myyntipisteessä. Tarkastuksella on varmistettava myös se, että myyntipaikassa olevien myyntipisteiden lukumäärä vastaa luvanhaltijan kunnalle aiemmin ilmoittamia tietoja.

Tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myynti ja tupakkatuotteiden myyntilupa liittyvät asiat, omavalvonta sekä tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden ja tupakkajäljitelmien mainonta tarkastetaan elintarvikelain mukaisten Oiva-tarkastusten yhteydessä. Myyntipaikassa on tarkoituksenmukaista tarkastaa myös nikotiinivalmisteiden myynti samalla tarkastuskerralla. Tarkastuksella tehdyt havainnot ja sovelletut lainkohdat kirjataan tarkastuskertomukseen. Tarkastukseen käytetään Valviran tarkastuslomaketta. Tarkastukset kirjataan Vati-tietojärjestelmään, jolla myös tarkastuskertomus laaditaan.

Tupakan myyntipaikan tarkastuksella huomioidaan seuraavat kokonaisuudet:

- Myyntiä ja myyntilupaa koskevat yleiset asiat.
  - Myyntiluvan olemassaolo
  - Viranomaiselle ilmoitettujen tietojen oikeellisuus

- Myyntiä koskevat ikäraajat
- Omavalvontasuunnitelma
  - Omavalvontasuunnitelman vaatimustenmukaisuus
  - Omavalvontasuunnitelman saatavuus
  - Työntekijöiden perehdytys
- Myyntipiste
  - Jatkuva valvonta
  - Myyntikieltoilmoitus ja sen esilläpito
  - Myyntilupa-asiakirjan esilläpito
  - Tuotteiden sijoittelu myyntipisteessä (ml. esilläpitokielto)
  - Kuvasto ja luettelo
- Tupakkatuotteet ja niiden vähittäismyyntipakkausten merkinnät.
  - Tupakkatuotteiden ominaisuuksien lainmukaisuus
  - Tupakkatuotteista tehty ilmoitukset
  - Tuotteiden myyntivähittäismyyntipakkauksien muoto ja koko, niiden sisältämä tieto (mm. terveysvaroitukset) ja kielletyt merkinnät.
- Sähkösavukkeet ja niissä käytettävät nesteet
  - Nikotiininesteen myynti täyttösäiliössä, kertakäyttöisessä sähkösavukkeessa tai patruunassa
  - Nikotiininestettä sisältävän sähkösavukkeen ja/tai täyttösäiliön koko ja ominaisuuksien lainmukaisuus
  - Nesteiden ominaisuuksien lainmukaisuus
- Sähkösavukkeiden ja nesteiden vähittäismyyntipakkaukset
  - Tuotteet myydään vähittäismyyntipakkauksissa.
  - Vähittäismyyntipakkausten sisältämä tieto (mm. terveysvaroitukset) ja kielletyt merkinnät
  - Sähkösavukkeiden ja täyttösäiliöiden merkinnät
- Poltettavaksi tarkoitetut kasvipäriset tuotteet ja niiden vähittäismyyntipakkausten merkinnät.
  - Mm. vähittäismyyntipakkausten sisältämä tieto (mm. terveysvaroitukset) ja kielletyt merkinnät
- Muut kiellot ja rajoitukset
  - Tiettyjen tuotteiden, kuten nuuskan, myyntikielto
  - Etämyyntikielto
  - Automaattisten myyntilaitteiden kielto
  - Hintahyvityksen kielto
  - Markkinointikielto
  - Tukkumyynnin rajoitukset
- Laittoman kaupan ehkäisy
  - Toimijalla on jäljitettävyyjärjestelmän edellyttämät toimijan ja toimintayksikön tunnistekoodit.
  - Tukkumyyjältä edellytettävä kirjanpito.
- Jätelain mukaiset kertakäyttömuovituotteita koskevat merkinnät (SUP)
  - Vaaditut merkinnät löytyvät suodattimellisten tupakkatuotteiden sekä erikseen myytävien suodattimien pakkauksissa.

Tupakointitilallisten ravintoloiden tarkastus

Tupakkalain 76 §:ssä säädetään tupakointitilojen järjestämisestä niihin sisätiloihin, joissa se on 74.1 §:n mukaan kielletty, esim. ulkotilaisuuksien katokset ja katsomot, päiväkotien ja koulujen ulkotilat. Tupakointi voidaan sallia vain tupakointiin hyväksytyssä erillisessä tupakointitilassa. Kouvolassa ravintoloiden tu-

pakointitilat tarkastettiin loppuvuonna 2022. Seuraavaksi tupakointitilat tarkastetaan vuonna 2025.

4.2 Tupakointikieltojen ja -rajoitusten valvonta

Tupakkalain 74 §:ssä luetelluissa kohteissa tarkastetaan, että tupakointi on kielletty ja tupakointikieltoja noudatetaan. Tupakkalain 74 §:n mukaan tupakointi on kielletty:

1. rakennuksen, kulkuneuvon tai muun vastaavan paikan sisätiloissa, jotka ovat yleisön tai työntekijöiden käytettävissä taikka elinkeinotoiminnassa tuotettujen tai julkisten palvelujen tarjoamista varten asiakkaiden käytettävissä;
2. ulkotiloissa järjestettävien yleisten tilaisuuksien katoksissa tai katsomoissa taikka muissa tilaisuuden seuraamiseen välittömästi tarkoitetuissa tiloissa, joissa osallistujat oleskelevat paikoillaan;
3. päiväkotien taikka esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten ulkotiloissa;
4. leikkikentillä, joista on laadittava kuluttajaturvallisuuslain (920/2011) 7 §:n mukainen turvallisuusasiakirja;
5. lastensuojelulain tai mielenterveyslain nojalla hoitoa antavien laitosten ulkoalueilla, jotka on tarkoitettu alle 18-vuotiaille;
6. yleisellä uimarannalla toukokuun alusta syyskuun loppuun; yleisellä uimarannalla tarkoitetaan uimarantaa, jossa kunnan terveydensuojeluviranomainen odottaa huomattavan määrän ihmisiä uivan ja josta on tehtävä terveydensuojelulain (763/1994) 13 §:n 1 momentin 2 kohdan mukainen ilmoitus.

4.3 Tarkastuksella käytettävät menetelmät ja näytteenotto

Tupakkalain mukaisella tarkastuskäynnillä käytetään ensisijaisesti aistihavaintoihin perustuvaa arviointia. Savua on ilmassa, jos savua on nähtävillä, haistettavissa tai tunnistettavissa. Savun voi aistinvaraisesti todeta, jos sitä esiintyy, paitsi jos tarkastusta suorittavalla henkilöllä on esimerkiksi jokin hajuaistin toimintaan vaikuttava sairaus tai haitta (esimerkiksi oma tupakointi), joka estää aistinvaraisen arvioinnin hajuaistin perusteella. Aistinvarainen havainnointi riittää siten yleensä savuttomuuden arvioinnin perusteeksi viranomaistarkastuksessa. Mikäli havainnointi aistein ei ole mahdollista, tupakansavun kulkeutumista voidaan selvittää esimerkiksi merkkisavututkimuksella. Aistinvarainen arvio tupakansavusta on kuitenkin suositeltavin menetelmä savuhaitan toteamiseksi, sillä tupakansavun hajukynnys on matalampi kuin tupakansavun mittauskynnys.

Savuttomuustarkastusta koskeva tarkastuskäynti voidaan ensisijaisesti tehdä päivällä normaalina virka-aikana, ellei kyseessä ole ilta- tai yöravintola.

Näytteenotto

Valvontaviranomaisen omaan harkintaan perustuen mahdollisissa epäselvissä ja riitatilanteissa voidaan tehdä savuttomuustutkimus passiivikeräimellä tai toisijaisesti ottaa kertaluontoinen lyhyt ilmanäyte imemällä pumpulla ilmaa näytekeraimen läpi Työterveyslaitoksen ohjeen mukaisesti. Kouvossa ei ole ko. keräintä.

4.4 Tupakointikiellon määrääminen asuntoyhteisöön

Tupakkalain 79.1 §:n mukaan asuntoyhteisö voi hakea kunnalta tupakointikiellon määräämistä asuntoyhteisön rakennuksen huoneistoihin kuuluville parvekkeille, huoneistojen käytössä oleviin ulkotiloihin ja huoneistojen sisätiloihin. Taloyhtiö on voinut hakea kunnalta tupakointikiellon määräämistä taloonsa 1.1.2017 alkaen. Kiellon määräämisestä Valvira on laatinut ohjeistuksen, jota on sovellettu käytännössä, mikäli jokin taloyhteisö on hakenut kieltoa. Kouvolan kaupungissa teknisen lautakunnan lupajaosto määrää tupakointikiellon asuntoyhteisöön hakemuksen perusteella.

5 VALVONTAKOHTEIDEN TARKASTUSTIHEYS JA TARKASTUKSIIN KÄYTETTÄVÄ AIKA

Valvontakohtetyypin tarkastukseen keskimääräisesti käytettävän ajan arvioimiseksi tulee ottaa huomioon ainakin tarkastuksen tarkoitus, tarkastuksen valmistelu, tarkastuksen sisältö sekä tarkastuskertomuksen laatiminen. Voimavarojen suunnittelussa on otettava huomioon myös matka-aika. Matkat valvontakohteeseen ja takaisin eivät kuitenkaan sisälly tarkastukseen käytettävään aikaan. Tupakkalain valvontasuunnitelma perustuu nykyisellään valtakunnalliseen riskiluokitukseen. Vähittäismyyntipaikat tarkastetaan joka toinen vuosi ja tupakointitilat joka kolmas vuosi.

Vuodelle 2023 suunniteltujen tarkastusten lukumäärä kohdetyypeittäin on liitteessä TU1.

6 VALVONNAN MAKSULLISUUS

Tupakkalain mukainen valvonta on maksullista. Valvontaa koskevat maksut perustuvat

- myyntiluvan tai –ilmoituksen käsittelyyn
- myyntiluvan haltijaan tai –ilmoituksen tekijään kohdistuvaan vuosittaiseen valvontamaksuun

Tupakkalain 90 §:n mukaan kunnan on perittävä hyväksymänsä taksan mukainen maksu elinkeinonharjoittajalta.

Vähittäismyyntilupaa koskevan hakemuksen käsittelystä, nikotiininesteen vähittäismyyntiä koskevan ilmoituksen käsittelystä, tukkumyynti-ilmoituksen käsittelystä ja asuntoyhteisön tupakointikieltoa koskevan hakemuksen käsittelystä peritään rakennus- ja ympäristölautakunnan hyväksymän taksan mukainen maksu.

Tupakkalain 91.1 §:n mukaan kunta perii vuosittain hyväksymänsä taksan mukaisen, myyntipistekohtaisen valvontamaksun siltä, jolla on tupakkalain nojalla myönnetty vähittäismyyntilupa, sekä siltä, joka on tehnyt tupakkatuotteiden tukkumyynti-ilmoituksen. Valvontamaksu on Kouvolassa 450 €. Jos toimija on kuitenkin ilmoittanut sekä tupakkatuotteiden että nikotiininesteiden vähittäis- tai tukkumyyntistä, valvontamaksu peritään enintään kaksinkertaisena. Valvontamaksu laskutetaan kerran vuodessa.

7 VALVONTASUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI JA RAPORTOINTI

Kouvolan kaupungin valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan vuosittain teknisen lautakunnan lupajaostossa. Arvioinnissa kuvataan tarkastusten kattavuutta, tarkastusten määrää valvontakohdetyypeittäin sekä valvonnasta saattujen tulojen kohdentumista.

Valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnissa tarkastellaan, kuinka kattavasti suunniteltu toiminta ja siten suunnitellut tarkastukset ovat toteutuneet. Valvonnan kattavuus arvioidaan valvontakohdetyypeittäin. Kattavuutta kuvataan liittämällä arviointiin selvitys toteutuneiden tarkastusten lukumäärästä valvontakohdetyypeittäin ja valvontaprojekteihin osallistumisesta. Tarvittaessa kerrotaan syyt tai perustelut mahdollisten toteutumatta jääneiden tavoitteiden osalta tai mahdolliset poikkeamat sekä vaadittavat toimenpiteet, että tavoitteet toteutuisivat seuraavalla tarkastelujaksolla. Muita arviointikriteereitä ovat valtakunnallisen tupakkalain valvontaohjelman painopisteiden ja omien paikallisten painopistealueiden valvonnan toteutuminen. Toteutumisen arvioinnissa esitetään arvio voimavarojen riittävydestä suhteessa tarpeeseen ja suunniteltuun toimintaan sekä kuinka paljon voimavaroja on käytetty ennalta suunniteltuihin valvontatehtäviin ja kuinka paljon muihin tehtäviin.

Lupajaoston hyväksymä selvitys tupakkalain valvontasuunnitelman toteutumisesta toimitetaan vuosittain suunnitelmavuoden jälkeisen helmikuun loppuun mennessä. VYHA:n (ympäristöterveydenhuollon valvontayksikötietojen hallintajärjestelmä) kautta Etelä-Suomen aluehallintovirastolle tarkastettavaksi, josta se toimitetaan edelleen Valviraan.

Tupakkalain mukainen kohdetyyppi		Valvontakohteiden lukumäärä	Tarkastustiheys / vuosi	Tarkastustiheydellä määritelty tarkastusmäärä (tark.lkm./v)	Suunniteltujen tarkastusten lukumäärä 2023
Tupakointikiellot ja -rajoitukset	Ravintola tai muu ravitsemisliike, jossa on erillinen tupakointitila	12	0,3	4	0
Tupakkatuotteiden myynti, mainonta ja esilläpito	Vähittäismyynti	119	0,5	60	60
	Tupakkatuotteiden tukkumyynti	1	0,5	0,5	0
Yhteensä		132			60
Nikotiinivalmisteiden myynti					
Vähittäismyyntipaikat		58	0,25	15	15

ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON VALVONTASUUNNITELMA

2015-2022

KOUVOLAN KAUPUNKI

Päivitys vuodelle 2023

1	JOHDANTO.....	3
2	ALUEELLISET JA KUNTIEN SUUNNITELMAT	3
3	VOIMAVARAT	4
3.1	Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako.....	4
3.2	Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen	7
4	TIETOJÄRJESTELMÄT	8
5	VIRANOMAISTEN VÄLINEN YHTEISTYÖ JA VIESTINTÄ.....	8
6	MAKSUT	9
7	VALVONNAN TOIMEENPANO.....	9
8	ELÄINTEN TERVEYDEN VALVONTA.....	9
8.1	Eläintautivalmius.....	9
8.2	Eläintautiepäilyt ja -tapaukset.....	10
8.3	Eläintautien ilmoittaminen.....	10
8.4	Eläintauteja tutkivat laboratoriot.....	10
8.5	Pakollinen ja vapaaehtoinen terveysvalvonta	10
8.6	Vesiviljelylaitosten terveysvalvonta.....	11
8.7	Muu eläintautivalvonta	11
9	ELÄINTEN MERKITSEMINEN JA REKISTERÖINTI	11
10	ELÄINTEN LÄÄKITSEMISEN VALVONTA	11
11	SISÄMARKKINAKAUPPA, VIENTI JA TUONTI	11
11.1	Sisämarkkinakauppa	11
11.2	Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin.....	12
11.3	Tuonti EU:n ulkopuolelta ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus	12
12	ELÄINTEN HYVINVOINNIN VALVONTA.....	12
12.1	Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus	13
12.2	Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus.....	14
13	ELÄIMISTÄ SAATAVAT SIVUTUOTTEET.....	14
13.1	Sivutuotteita käyttävät toimijat	15
13.2	Sivutuotteiden hautaaminen	15
14	TÄYDENTÄVIEN EHTOJEN VALVONTA	15
15	ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUJEN JÄRJESTÄMINEN.....	15
15.1	Peruseläinlääkäripalvelu.....	15
15.2	Sisältö.....	16
15.3	Tuotantoeläinten terveydenhuolto	16
15.4	Yksityinen palvelutarjonta	17
15.5	Kiireellinen eläinlääkäriapu	17
15.6	Saatavuus- ja laatutavoitteet	18
15.7	Toimitilat	18
15.8	Välineresurssit.....	18
15.9	Ostopalvelut.....	19
15.10	Perustason ylittävät palvelut	19
15.11	Laboratoriopalvelut.....	19
16	SEURANTA, ARVIOINTI JA RAPORTOINTI	19

Liite 1

Eläinlääkintähuollon painopistealueet 2023

Liite 2

Resurssitarpeen kartoitus

1 JOHDANTO

Ruokavirasto laatii monivuotisen valtakunnallisen eläinlääkintähuollon ohjelman (EHO). Ohjelman tarkoitus on ohjata, tehostaa ja yhdenmukaistaa eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa ja tehdä tästä suunnitelmallisempaa ja tehokkaampaa. Yhtenä tarkoituksena on myös yhtenäistää valvontakäytäntöjä eri valvontayksiköiden välillä. Ruokaviraston laatima valtakunnallinen ohjelma ohjaa aluehallintovirastoja ja kuntia näiden omien suunnitelmien laadinnassa.

EHO on osa elintarvikeketjun monivuotista kansallista valvontasuunnitelmaa (VASU) ja ympäristöterveydenhuollon yhteistä valtakunnallista valvontaohjelmaa (Ympäri-ohjelma). EHO-ohjelmaan 2015-2022 on tehty päivitykset vuodelle 2023.

Eläinlääkintähuoltolain (765/2009) mukaan kunnalla on velvollisuus laatia oma alueellinen suunnitelma ja kunnan tulee tarkastaa oma suunnitelma tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein.

Eläinlääkintähuoltojärjestelmää ohjaa ja valvoo Suomessa ylimpänä maa- ja metsätalousministeriö. Keskushallinnon viranomaisena Ruokavirasto ohjaa ja valvoo lainsäädännön toimeenpanoa ja noudattamista. Aluehallintovirasto valvoo lain täytäntöönpanoa ja noudattamista alueellaan ja tekee myös käytännön valvontatehtäviä. Kunta huolehtii alueellaan eläintauti- ja eläinsuojeluvalvonnasta ja eläinlääkäripalvelujen järjestämisestä. Valtio maksaa kunnille eläinsuojelu- ja eläintautilain mukaisten valvontatehtävien hoitamisesta.

2 ALUEELLISET JA KUNTIEN SUUNNITELMAT

Etelä-Suomen aluehallintovirasto laatii oman alueellisen eläinlääkintähuollon suunnitelman.

Tässä eläinlääkintähuollon suunnitelmassa on kuvattu, miten Kouvolan kaupungin valvonta-alueella järjestetään eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta sekä eläinlääkäripalvelut.

Liitteessä 1 on eläinlääkintähuollon valtakunnallisen ohjelman painopistealueet vuosille 2022-2024. Alla on lueteltu vuoden 2023 painopistealueet ja se miten ne pyritään huomioimaan kunnassa käytännön työssä.

Valvonnan painopistealueet	Painopistealueiden huomiointi kunnassa
AVI-kohtainen painopiste	AVI valitsee aiempien vuosien suunnitelmien raportoinnin perusteella painopisteen, johon valvontaa suunnataan. Kaupungineläinlääkärit osallistuvat valvontaan AVI:n ohjeistuksen mukaan.
ELSU-tietojärjestelmä (epäilyyn perustuva ja ilmoituksen- ja luvanvaraisten kohteiden valvonta)	Käyttöönotto (epäilyvalvonnat) mahdollisesti vuoden 2023 aikana

ILMO-tietojärjestelmä (Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin toimijoiden luvan-, hyväksynnän- ja ilmoituksenvaraiset toiminnot ja rekisteröinnit)	Vaiheittainen käyttöönotto, kunta osallistuu omalta osaltaan
Pandemiavalmiuden kehittäminen - koronaepidemian opit ympäristöterveydenhuollossa	Sovittujen toimintatapojen käyttöönoton mukaisesti
EU:n eläinterveys sääntöjen 2019/429 (AHL) ja muun eläintautilainsäädännön sekä muun eläinten merkinnän ja rekisteröinnin lainsäädännön toimeenpano	Viranhaltijat osallistuvat Ruokaviraston ja AVI:n koulutuksiin, uusien vaatimusten käytännön toteutus ja vakiinnuttaminen
EU:n eläinlääkeasetuksen soveltaminen tammikuun lopusta 2022 alkaen	Osallistutaan AVI:n koulutuksiin
Eläinten hyvinvointilain toimeenpano	Uusien vaatimusten toteutus alkaa uuden lain tultua voimaan (vuoden 2023 aikana?)
Eläinlääkintähuoltolain toimeenpano	Osallistuminen koulutuksiin, käyttöönotto (aikataulu epävarma)
Salmonella- ja tilarehustamopainopisteiden jatkaminen	Toteutus kunnissa AVI:n ohjeistuksen mukaan
Kuolleiden tuotantoeläinten hautausvalvonta	Valvonnan toteuttaminen AVI:n ja Ruokaviraston ohjeistuksen mukaan

3 VOIMAVARAT

3.1 Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako

Vuoden 2021 alusta alkaen toiminta-alueeseen on kuulunut vain Kouvola kaupunki. Iitin kunta siirtyi Päijät-Hämeen maakuntaan ja sen Kouvola kanssa voimassa ollut sopimus päättyi. Eläinlääkäripäivystyksen alue pieneni, mutta myös eläinlääkäreiden määrä väheni kuudesta viiteen.

Henkilöresurssit

Tällä hetkellä praktiikkaa tekevien kaupungineläinlääkäreiden virkoja on valvonta-alueella kuusi (yksi virka on osa-aikainen), osa viroista on täyttämättä. Vuonna 2022 perustettiin toinen valvontaeläinlääkäri virka, joka saatiin täytettyä toukokuussa. Kaupungineläinlääkäreiden vastaanotolla työskentelee myös kaksi vakituista eläintenhoitajaa. Ympäristöterveyspäällikkö tekee myös jonkin verran eläinlääkintähuollon tehtäviä, lähinnä elintarvikevalvontaa ja hallinnollisia tehtäviä.

Eläinlääkäriresurssitilanne on ollut huono vuodesta 2021 alkaen: kaikkia virkoja ei ole saatu täytettyä ja sijaistenkin rekrytointi on ollut erittäin haastavaa. Vuoden 2022 syksyllä eläinlääkäripalveluissa työskentelee vain kolme vakinaista kaupungineläinlääkäriä sekä yksi osa-aikainen sijainen.

litin sopimuksen lakkauduttua vuoden 2020 lopussa kuudes eläinlääkäri virka jäi tyhjäksi. Virka säilytetään ja pyritään täyttämään ainakin osa-aikaisesti, jotta varmistetaan eläinlääkäripalveluiden resurssi erityisesti päivystysten osalta. Kunnaneläinlääkäreiden virkaehtosopimuksen uudet lepoaikamääräykset astuivat voimaan vuoden 2021 alussa ja niiden noudattamiseksi tulee varmistaa jatkuva riittävän suuri henkilöresurssi. Vuoden 2023 alussa voimaan astuvassa virkaehtosopimuksessa viikonloppupäivystykset suositellaan jakamaan kahteen osaan. Tällä hetkellä Kouvolassa kaikkia viikonloppupäivystyksiä ei pystytä jakamaan eläinlääkäripulan takia.

Avustavan henkilökunnan tarve on korostunut eläinlääkäripulan aikana. Myös työtapatuomari on pienempi, kun esim. eläinten kiinnipitäjänä on ammattitaitoinen henkilö.

Pidempien vuosilomien ajaksi kaupungineläinlääkäreille on palkattu ulkopuolisia sijaisia. Tarvittaessa sijainen on pyritty löytämään myös pidempien sairauslomien tai koulutusten ajaksi. Viimeisen parin vuoden aikana sijaisia on ollut erittäin vaikea saada.

Liitteen 2 yhteenlaskettu eläinlääkintähuollon resurssitarve terveydenhuollon, eläinlääkäripalvelujen, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin osalta on 7,75 htv ja käytettävissä olevat resurssit virkojen osalta 7,5 htv. Resurssitarpeeseen (7,75 htv) ei ole laskettu elintarvikevalvontaan, hallinnolliseen työhön, koulutukseen, lääkevaraston ylläpitoon, neuvontaan, avustavan henkilöstön ja muuhun työhön kuluvaa aikaa.

Eläinten hyvinvoinnin valvonta on laskettu arviona, koska tarkkaa tietoa valvonta-alueella olevista ilmoituksenvaraisista kohteista ei ole. Kohteiden kartoittaminen on erittäin hankalaa rekistereiden puutteellisten ja/tai vanhentuneiden tietojen takia. ja esim. hevostallien määrä on huomattavasti suurempi, kuin aluehallintovirastosta saatu tieto. Ilmoituksenvaraisten kohteiden tarkastamiseen on laskettu keskiarvona kuluvan 0,75 htp/tarkastus. Ilmoituksenvaraisia kohteita ovat esim. ammattimaiset ja isommat hevostallit, eläinlaitokset, eläinkaupat ja nämä tulisi tarkastaa joka vuosi. Ilmoituksenvaraisia kohteita on alueella yhteensä arviolta n. 100. Sekä epäilyn perusteella tehtävien että ilmoituksenvaraisten kohteiden tarkastamiseen arvioidaan kuluvan yhteensä n. 2 htv. Valvontaeläinlääkärit tekevät

pelkästään epäilyyn perustuvia eläinsuojelutarkastuksia n. 350 kpl vuodessa, kuulustelut ja käräjät mukaan lukien n. 400 suoritetta vuodessa.

Yhteenvetona voidaan todeta, että eläinlääkintähuollon resurssit ovat virkojen määrän osalta olleet riittävät eläinlääkäripalvelujen hoitamiseen. Resurssitilanne heikkeni vuoden 2021 aikana litin eläinlääkäriin siirtyessä Päijät-Hämeen alueelle ja kahden muunkin viran tyhjennyttyä. Käytännössä resurssivaje on ollut vuodesta 2020 alkaen jatkuva pahentuen erityisesti vuoden 2022 aikana, mikä on kuormittanut praktiikkaa tekeviä eläinlääkäreitä merkittävästi.

Vastuualueet ja työnjako

Kaikki kaupungineläinlääkärit ja kaksi vastaanottoavustajaa työskentelevät yhteisvastaanotolla Kuusankoskella. Samassa toimipisteessä työskentely mahdollistaa sujuvan yhteistyön ja joustavuuden kiiretilanteissa. Kaupungin puhtauspalvelut hoitaa yhteisvastaanottotilojen siivouksen.

Vuoden 2018 lopussa tehtiin eläinlääkäreiden kesken työnjako, joka koskee virkatehtävien hoitamista (eläinsuojelu-, eläintauti- ja sivutuotevalvonta). Jokaisella eläinlääkärillä on oma vastuualueensa, jonka valvonnasta hän vastaa. Työnjako on päivitetty loppuvuodesta 2022.

Kaikki kaupungineläinlääkärit hoitavat sekä pien- että suurelaimiä. Praktiikkatyön osalta työnkuva vaihtelee eläinlääkäreiden kesken ja esim. tuotantoeläinkäynteillä on ns. omaeläinlääkärijärjestelmä. Maidontuotantotilojen tarkastukset on tähän asti hoitanut yksi praktikkoeläinlääkäri, jolle tarkastukset on keskitetty. Vuoden 2023 aikana maidontuotantotilojen tarkastukset siirtyvät mahdollisesti hygieenikkoeläinlääkärille. Muuta alkutuotantovalvontaa tekee toinen praktikkoeläinlääkäri.

Valvontaeläinlääkärit vastaavat eläinsuojelu- ja sivutuotevalvonnasta. Heidän toimistotilansa on Kouvolan kaupungintalolla terveysvalvonnan yhteydessä. Molempien valvontaeläinlääkäreiden poissa ollessa kaupungineläinlääkärit hoitavat kiireelliset epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset. Yksi kaupungineläinlääkäri ja toinen valvontaeläinlääkäreistä on nimetty aluehallintoviraston valmiuseläinlääkäreiksi.

Eläinlääkintähuollon hallinnon tehtäviä hoitavat vastaava eläinlääkäri ja ympäristöterveyspäällikkö. Vastaava eläinlääkäri toimii kaupungineläinlääkäreiden esihenkilönä ja huolehtii eläinlääkintähuollon käytännön järjestelyistä mm. työvuoroista, loma-ajoista ja sijaisten hankinnasta. Valvontaeläinlääkäreiden esihenkilönä toimii ympäristöterveyspäällikkö.

Yhteisvastaanottotilat

Yhteisvastaanottotilat on varustettu niin, että siellä on mahdollista tehdä kunnaneläinlääkäriin työhön kuuluvia perushoitotoimenpiteitä, kuten päivystyspotilaiden tutkimus- ja hoitotoimenpiteet. Tiloissa on mm. pieneläinröntgen, ultraäänilaite ja muita kunnaneläinlääkäriin praktiikassa välttämättömiä varusteita.

Työturvallisuus ja työssäjaksaminen

Valvontaeläinlääkäreiden työ on henkisesti erityisen kuormittavaa ja siinä on työturvallisuusriskejä. Työturvallisuudesta on huolehdittu niin, että valvontaeläinlääkärit käyvät työpareina valvontakäynneillä. Tarkastuksia ei siis tehdä yksin.

Praktikkoeläinlääkäreiden ja avustajien työssä on paljon tapaturmariskejä johdettujen elävien eläinten kanssa työskentelystä. Eläinlääkäreiden päivystystyö on kuluuttavaa pitkien yhtäjaksoisten työjaksojen takia. Praktikkoeläinlääkäreiden työturvallisuus- ja työssäjaksamiseen liittyviä asioita on kartoitettu työsuojeluvaltuutetun ja työterveyshuollon kanssa. Vuoden 2021 lopussa eläinlääkintähuollossa tehtiin työterveyshuollon työpaikkaselvityskäynti. Työturvallisuuteen on panostettu mm. hankkimalla suojavälineitä ja ohjeistamalla henkilökuntaa. Työssäjaksamiseen vaikuttaa etenkin päivystystyö, jonka määrä eläinlääkäriä kohti on viime vuosina lisääntynyt eläinlääkäripulan takia merkittävästi.

Eläinlääkäreille on varattu mahdollisuus tarvittaessa käydä työnohjauksessa. Työnohjauksella pyritään vähentämään työstä aiheutuvaa henkistä kuormitusta.

Vuoden 2021 aikana eläinlääkintähuoltoon tehtiin Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelutarkastus.

3.2 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Kaupungineläinlääkäriin virkaan valittavan henkilön pätevyys tarkastetaan alkuperäisestä tutkintotodistuksesta. Eläinlääkärisijaisten pätevyys voidaan tarkastaa myös Ruokaviraston ylläpitämästä eläinlääkärirekisteristä. Myö praktiikkaoikeudet määrääjäksi saaneiden eläinlääkäriopiskelijoiden tiedot löytyvät ko. rekisteristä.

Kouvolan kaupungin eläinlääkintähuollon kaupungineläinlääkäreillä ja valvontaeläinlääkäreillä on eläinlääkäriin koulutus. Toinen vakituisista vastaanottoavustajista on suorittanut klinikkaeläintenhoitajakoulutuksen, toisen avustajan koulutus on loppuvaiheessa. Eläinlääkärit huolehtivat siitä, että avustajat eivät tee sellaisia työtehtäviä, esim. lääkkeenluovutus, jotka vaatisivat eläinlääkäriin koulutuksen.

Kaikille ympäristöterveydenhuollon työntekijöille tulisi valtakunnallisen suosituksen mukaan päästä osallistumaan kahdeksaan koulutuspäivään vuosittain. Eläinlääkäreille kuten muillekin ympäristöterveydenhuollossa työskenteleville laaditaan vuosittain koulutuskalenteri. Kalenteriin kirjataan vuoden aikana tiedossa olevat koulutukset ja sitä täydennetään tarpeen mukaan vuoden aikana. Koulutukseen osallistuminen kirjataan kalenteriin, jolloin on helpompaa seurata koulutukseen osallistumista ja kertyneiden koulutuspäivien määrää. Eläinlääkintähuollossa on varattu jokaiselle työntekijälle koulutusrahaa, joka voidaan käyttää vuoden aikana. Ensisijaisesti eläinlääkäreille varataan mahdollisuus osallistua vuosittaisille eläinlääkäripäiville. Mikäli eläinlääkäri ei osallistu eläinlääkäripäiville, hän voi käyttää koulutusrahan muuhun vastaavaan koulutukseen. Lisäksi eläinlääkärit maksavat itse joitain koulutuksia. Valmiuseläinlääkärit osallistuvat heille järjestettyihin eläintautiasioita koskeviin koulutuksiin. Aluehallintoviraston järjestämiin kunnaneläinlääkäripäivien koulutuksiin osallistuvat kaikki kaupungineläinlääkärit. Valvontaeläinlääkäri osallistuu eläinsuojelua ja eläintauteja koskeviin koulutuksiin ja lisäksi tarpeen mukaan muihin koulutuksiin. Eläintenhoitajat osallistuvat eläintenhoitajille suunnattuihin koulutuksiin.

4 TIETOJÄRJESTELMÄT

Eläinten terveyden- ja hyvinvoinnin valvontaa tukemaan on rakennettu useita tietojärjestelmiä, joista muutamia käytetään valvonta-alueella. TRACES on internet-pohjainen järjestelmä, jolla laaditaan esim. terveystodistuksia EU:n sisämarkkina-kaupassa. Järjestelmää käyttävät sekä viranomaiset että toimijat. TRACES-järjestelmä uudistui vuoden 2021 aikana ja eläinten sisämarkkinasiirtojen todistukset tehdään lokakuusta 2021 alkaen uudessa TRACES NT-järjestelmässä. Kaikilla kaupungineläinlääkäreillä sekä valvontaeläinlääkäreillä on tunnukset TRACES-järjestelmään ja kaikki praktikkoeläinlääkärit osallistuivat uuden järjestelmän alkukoulutukseen. Kaikki kaupungineläinlääkärit sekä valvontaeläinlääkärit käyttävät järjestelmää viranomaistyössä.

Naseva- ja Sikava-järjestelmät ovat valtakunnallisia tuotantoeläinten terveydenhuoltojärjestelmiä. Naseva on käytössä nautatiloilla ja Sikava sikatiloilla. Osa eläinlääkäreistä käyttää järjestelmää lähes päivittäin. Pikanttiin eli Ruokaviraston viranomaisille tarkoitettuun suljettuun palveluun on tunnukset kaikilla eläinlääkäreillä. ELTE (eläinten terveydenhallinnan tietojärjestelmä) on toteutusvaiheessa ja järjestelmä on suunniteltu otettavan käyttöön asteittain vuosina 2020-2023. ELKE on valtakunnallinen eläinten lääkitsemisen seurantakokonaisuus. ELKE:n kautta aloitettiin vuonna 2022 eläinten mikrobilääkkeiden käytön seuranta, seurantatiedot siirtyvät järjestelmään automaattisesti kaupungineläinlääkäreiden potilasohjelman kautta. Eläintenpitokielto rekisteriin on käyttäjätunnukset ympäristöterveyspäälliköllä, valvontaeläinlääkäreillä, vastaavalla eläinlääkärillä ja yhdellä praktikkoeläinlääkärillä. Valvontaeläinlääkärit sekä osa kaupungineläinlääkäreistä käyttävät työssään eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriä (EPR) sekä nauta-, lammas- ja vuohirekisteriä, joihin heillä on käyttöoikeudet.

Kaupungineläinlääkäreillä on potilasohjelmassa käytössä KliniQ-praktiikkaohjelma, joka pitää sisällään myös yhteisen ajanvarausjärjestelmän sekä loppuvuodesta 2019 käyttöön otetun nettiajanvarausjärjestelmän. Potilasohjelmasta on mahdollista siirtää tietoja suoraan Naseva-järjestelmään sekä ELKE-järjestelmään.

5 VIRANOMAISTEN VÄLINEN YHTEISTYÖ JA VIESTINTÄ

Eläinlääkintähuollon viestinnän ja tiedotuksen vastuuhenkilöitä ovat ympäristöterveyspäällikkö ja vastaava eläinlääkäri. Tarvittaessa muutkin eläinlääkärit osallistuvat tiedottamiseen, mikäli asia koskee esim. hänen valvomaansa kohdetta. Valvontaeläinlääkärit tekevät yhteistyötä monien muiden viranomaisten ja järjestöjen edustajien kanssa. Yhteistyökumppaneita ovat mm. poliisi-, sosiaali-, palo- ja pelastusviranomaiset, meijereiden tuotantoneuvojat, teurastamoiden terveydenhuoltoeläinlääkärit, ProAgrian tuotantoneuvojat, Suomen Kennelliiton ja eläinsuojeluyhdistysten edustajat, Ruokaviraston patologit ja MTK:n edustajat.

Aluehallintoviraston läänineläinlääkäreihin, poliisiin sekä syyttäjään ollaan yleisemmin yhteydessä puhelimitse tai sähköpostilla, lisäksi järjestetään tarvittaessa yhteistyöpalavereja. Yhteistyöpalavereja on järjestetty mm. sosiaaliviranomais-

ten kanssa. Virka-apupyynnöt eläinsuojelutapauksissa toimitetaan poliisille sähköpostilla. Erityistilanneviestintä on kuvattu ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelmassa.

6 MAKSUT

Vastaanotolla hoidettavien potilaiden osalta käytössä on kolmiportainen klinikkamaksu, joka on hyväksytty rakennus- ja ympäristölautakunnassa (3.6.2015). Klinikkamaksu on rokotuksista 5 €, muista peruskäynneistä 15 € ja aikaa vievästä toimenpiteistä (esim. leikkaus, hammashoito) 30 €, lisäksi röntgenin käytöstä peritään 30 € maksu. Klinikkamaksuihin tuli korotuksia marraskuussa 2020.

Eläinlääkärit perivät eläinten omistajilta valtakunnallisen kunnaneläinlääkäritaksan mukaiset maksut toimenpiteistä, korvauksen käytetyistä sekä luovutetuista lääkkeistä ja tarvikkeista sekä mahdolliset matkakulut.

Alueella ei ole käytössä subventioita eli kunta ei subventoi esim. matkoista tietyn omavastuuosuuden ylittävästä osuudesta hyötyeläimen hoidosta aiheutuvia kuluja eläimen omistajalle.

Keskitetyn yhteydenottopalvelun hinta on päivystysaikana 1,71 €/min.

7 VALVONNAN TOIMEENPANO

Eläinlääkintähuollon resurssitarpeenkartoitus on liitteessä 2. Valvontakohteiden määrät ja valvonnan suorittaminen on tarkemmin kuvattu tämän suunnitelman kohdissa 8-14. Lisäksi kaupunki osallistuu mahdollisuuksien mukaan tämän suunnitelman kohdassa 2 esitettyjen valtakunnallisten painopistealueiden toteuttamiseen.

8 ELÄINTEN TERVEYDEN VALVONTA

Eläintautilainsäädäntö on uudistunut ja uutta lainsäädäntöä on sovellettu huhtikuusta 2021 alkaen.

Syksyllä 2022 on päivitetty virkatehtävien hoidosta tehtyä praktikoiden ja valvontaeläinlääkäreiden keskinäistä työnjakoa, jossa jokaisella on vastuualueensa valvonnasta. Kouvolassa on tällä hetkellä kaksi valmiuseläinlääkärinä.

8.1 Eläintautivalmius

Poikkeustilanteessa valmiuseläinlääkärit sekä tarvittava määrä muita praktikkoeläinlääkäreitä siirtyy hoitamaan AVI:n määräämiä eläintautitehtäviä. Poikkeustilanteissakin tulee turvata välttämättömien eläinlääkintähuollon tehtävien hoito. Tämä tapahtuu nimeämällä vähintään kaksi eläinlääkärinä hoitamaan peruseläinlääkintähuoltoa.

Valmiuseläinlääkärit osallistuvat valmiuseläinlääkäreille järjestettäviin koulutuksiin ja kaikki kaupungineläinlääkärit aluehallintoviraston järjestämille mm. eläintautivalmiutta ylläpitäville neuvottelupäiville.

8.2 Eläintautiepäilyt ja -tapaukset

Eläintautiepäilytapauksissa kaupungineläinlääkäri ilmoittaa asiasta läänineläinlääkärille, myös päivystysaikaan. Läänineläinlääkäri antaa tarvittavat jatko-ohjeet.

8.3 Eläintautien ilmoittaminen

Kaupungineläinlääkärit ilmoittavat Ruokaviraston ohjeen mukaan kuukausittain AVI:in epäilyistä tai todetuista eläintaudeista. Helposti leviävästä, vaarallisesta tai uudesta vakavasta eläintaudista ilmoitetaan läänineläinlääkärille välittömästi, myös päivystysaikana.

Mikäli kaupungineläinlääkäri epäilee zoonosia, hän ilmoittaa asiasta tarvittaessa myös ympäristöterveyspäällikölle. Ilmoitus toimitetaan epidemiaselvitystyöryhmään nimetyille hygieniakoordinaattoreille tai tartuntatautitehtäviä hoitavalle lääkärille.

8.4 Eläintauteja tutkivat laboratoriot

Lähes kaikki eläintautien tutkimiseen liittyvät näytteet lähetetään Ruokavirastoon. Tautikohtaiset näytteenotto- ym. ohjeet löytyvät eläintautilainsäädännöstä ja/tai Ruokaviraston nettisivuilta.

Kuusankoskella on Kymen Ympäristölaboratorio Oy, jossa tutkitaan eläinten salmonellanäytteitä.

8.5 Pakollinen ja vapaaehtoinen terveystarkkailu

Pakollinen salmonellatarkkailu koskee siipikarjatiloja, uudistuseläimiä tuottavia sikaloita ja keinosiemennyssonneja tai raakamaitoa tuottavia nautatiloja. Siipikarjatiloja, joita pakollinen salmonellatarkkailu koskee, on tarkkailu-alueella 5. Yksi tila on suurempi yksikkö, muut tilat ovat pieniä ja myyvät kananmunia suoraan tilalta. Isossa siipikarjajaksikössä virallinen näytteenotto ja tarkastus tehdään salmonellatarkkailusuunnitelman mukaan kerran vuodessa ja muissa joka kolmas vuosi. Tiloja valvoo eläinlääkäreiden työnjaon mukaan se eläinlääkäri, jolle on vastuutettu siipikarjan salmonellatarkkailu.

Tarkkailu-alueella ei ole tiedossa uudistuseläimiä tuottavia sikaloita eikä sellaisia maatiloja, jotka myyvät raakamaitoa > 2500 kg vuodessa.

Vapaaehtoiseen terveystarkkailuun (lampaiden ja vuohien maedi-visna) kuuluvia tiloja on 6. Tarkastukset tiloille tekevät ja ko. tilojen valvonnasta vastaavat kyseisiä tilojen hoitavat eläinlääkärit.

8.6 Vesiviljelylaitosten terveysturvonta

Kouvolan alueella ei ole varsinaisia vesiviljelylaitoksia. Alueella on kaksi luonnonravintolammikkoa. Vapaaehtoiseen BKD-valvontaohjelmaan kuuluvia lammikoita ei ole.

8.7 Muu eläintautivalvonta

Ruokaviraston mahdollisesti pyytämiä seurantanäytteitä ottavat tarvittaessa kaikki kaupungineläinlääkärit.

Alueella aiemmin toiminut oriasema on lopettanut toiminnan, mutta samalla tilalla toimivalla uudella yrittäjällä on suunnitelmassa aloittaa oriasematoiminta uudelleen lähivuosina. Oriasemien valvontatehtäviä on hoitanut yksi nimetty praktikkoeläinlääkäri. Muita eläinten keinolliseen lisääntymiseen liittyviä valvontakohteita ei ole toimialueella.

9 ELÄINTEN MERKITSEMINEN JA REKISTERÖINTI

Aluehallintovirasto vastaa eläinten merkinnän valvonnasta. Kaupungineläinlääkärit tarkistavat myös eläinten merkintää muiden tilakäyntien yhteydessä ja kehottavat eläintenpitäjää tarvittaessa tekemään tarpeelliset ilmoitukset. Valvontaeläinlääkäri neuvoo myös eläinsuojelukäynneillään asianosaisia eläinten merkinnöistä.

10 ELÄINTEN LÄÄKITSEMISEN VALVONTA

Lääkitsemislain mukaisia valvontaviranomaisia ovat Ruokavirasto, aluehallintovirastot sekä kunnaneläinlääkärit aluehallintoviraston määräyksen mukaisesti eläinten pitopaikoissa. Nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa mm. lääkkeiden luovutuksen varalle terveydenhuoltotiloille. EU:n eläinlääkeasetusta alettiin soveltaa yhdessä kansallisen lainsäädännön kanssa 28.1.2022 lähtien. Suuri osa kansallisista asetuksista on vielä muuttamatta, joten lainsäädännön siirtymävaihe jatkuu toistaiseksi.

Viime vuosina kaupungineläinlääkärit ovat tehneet hevostallien eläinsuojelutar kastusten yhteydessä lääkkeiden käytön tarkastuksen.

11 SISÄMARKKINAUKAUPPA, VIENTI JA TUONTI

Tässä yhteydessä käsitellään vain elävien eläinten sekä eläimistä saatavien tuotteiden (pois lukien elintarvikkeet) sisämarkkinakauppaa, vientiä ja tuontia.

11.1 Sisämarkkinakauppa

Sisämarkkinakauppaan liittyviä tarkastuksia tehdään tarvittaessa AVI:n määräyksestä. Toimenpiteisiin tulee ryhtyä myös aina, mikäli epäillään alueella olevan laittomasti tuotuja eriä. Näitä tarkastuksia hoitavat työnjaon mukaan kaikki

praktikkoeläinlääkärit. Tiettyjä tuotteita tai eläimiä valtiosta toiseen siirtävien toimijoiden on haettava Ruokavirastosta suostumusta tai lupaa. Ruokavirasto ilmoittaa tapauskohtaisesti suostumuksista ja luvista AVI:iin, joka ilmoittaa asioista kaupungineläinlääkäreille.

Mikäli kaupungineläinlääkäri epäilee tai toteaa jonkin laittomasti tuodun erän, ottaa hän yhteyttä läänineläinlääkäriin. Jatkoitoimenpiteet suunnitellaan yhdessä läänineläinlääkäriin kanssa.

Sisämarkkinaviennissä viejä pyytää kunnaneläinlääkäriä suorittamaan tarkastuksen. Todistus tehdään TRACES-järjestelmään.

11.2 Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Viejä pyytää kunnaneläinlääkäriä tarkastamaan vietävän erän selvitettyään ensin vientimaan vaatimukset. Muiden eläinten kuin lemmikkien todistukset tulee tehdä Ruokaviraston laatimilla eläinterveystodistuksilla.

Venäjälle vietävien elävien eläinten ja eläinperäisten tuotteiden vientitarkastuksen voi suorittaa vain erillisen Ruokaviraston tentin läpäissyt virkaeläinlääkäri. Kouvolassa ko. tentin on suorittanut yksi praktikkoeläinlääkäri sekä ympäristöterveyspäällikkö.

11.3 Tuonti EU:n ulkopuolelta ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus

EU:n ulkopuolelta tuotavat eläimet ja niistä saatavat tuotteet saapuvat maahan eläinlääkinnällisen rajatarkastusaseman kautta. Ruokavirasto vastaa eläinlääkinnällisistä rajatarkastuksista ko. asemilla.

Mikäli kaupungineläinlääkäri epäilee, että paikkakunnalle on tuotu eläin tai tuote-erä laittomasti, on hänen suoritettava erän/eläimen sekä asiakirjojen tarkastus. Tilanteen mukaan otetaan yhteyttä AVI:in tai Ruokavirastoon, jotka tekevät mahdollisen hallintopäätöksen asiassa. AVI voi myös pyytää kunnaneläinlääkäriä suorittamaan tietyn eläimen tai erän tarkastuksen.

12 ELÄINTEN HYVINVOINNIN VALVONTA

Uusi laki eläinten hyvinvoinnista on valmisteluvaiheessa ja tulee voimaan mahdollisesti vuoden 2024 alusta. Toistaiseksi noudatetaan nykyistä eläinsuojelulainsäädäntöä. Koirien tunnistusmerkintä- ja rekisteröintipakko tulee voimaan vuoden 2023 alusta. Kaikki koirat on ilmoitettava Ruokaviraston hallinnoimaan koirarekisteriin vuoden 2023 aikana. Koirien rekisteröintiä valvovat tulevaisuudessa kunnan virkaeläinlääkärit.

Eläinsuojelulain noudattamisen valvonta kuuluu kunnan alueella kunnaneläinlääkärille, poliisille tai terveystarkastajalle. Valvonta-alueella eläinsuojelutarkastuksia tekee virka-aikana kaksi valvontaeläinlääkäriä, ja tarkastukset tehdään parityönä. Joskus valvontaeläinlääkäriin työparina voi olla myös terveystarkastaja, läänineläinlääkäri, harjoittelija tai muu, esim. kennelneuvoja tai meijerin tuontaneuvoja. Molempien valvontaeläinlääkäriin ollessa poissa akuutit eläinsuojelu-

tarkastukset hoitaa päivystävä kaupungineläinlääkäri. Sijaistuskäytännöistä sovi-
taan erikseen. Päivystysaikana kiireelliset eläinsuojelutapaukset hoitaa päivys-
tävä eläinlääkäri tai poliisi

Tarkastukset tehdään ennalta ilmoittamatta aina, kun se on mahdollista. Jos asia-
kas ei ole tarkastushetkellä kotona, siirretään tarkastus myöhäisemmälle ajan-
kohdalle tai jätetään asiakkaalle soittopyyntö, jolloin asiakkaan kanssa sovitaan
uusi tarkastusajankohta. Jokaisesta tarkastuksesta tehdään tarkastuspöytäkirja.
Mikäli tarkastuksella todetaan, että eläinsuojelulakia ja sen nojalla annettuja sää-
döksiä on rikottu, annetaan omistajalle eläinsuojelumääräys, josta omistajaa
kuullaan, jos siihen on mahdollisuus. Määräykseen tulee määräaika. Määräajan
jälkeen tehdään uusintatarkastus, jossa katsotaan, onko määräyksiä noudatettu.
Uusintatarkastuksella voidaan tarvittaessa antaa uusi määräaika. Mikäli omistaja
ei noudata määräyksiä tai laiminlyönnit ovat toistuvia tai erityisen vakavia, asiasta
voidaan tehdä tutkintapyyntö poliisille. Kaikista eläinsuojelupäätöksistä toimitetaan
kopio aluehallintovirastolle ja poliisille. Tarkastuspöytäkirjat ja päätökset ar-
kistoidaan valvontaeläinlääkäriin huoneessa. Eläinsuojelupäätökset tehdään ny-
kyään Dynasty-järjestelmässä, jossa ne myös arkistoidaan.

Jos tilanne on akuutti ja omistaja on esimerkiksi hylännyt eläimet, hylätyille eläi-
mille voidaan tarvittaessa eläinsuojelulain 44 §:n kiiretoimenpiteenä järjestää vä-
liaikainen hoitopaikka muualta, hankkia eläinlääkäriin hoitoa tai eläin voidaan lo-
pettaa tai myydä tapauksesta riippuen. Ko. tapauksissa tehdään aina hoitosopi-
mus eläinhuollon kanssa. Pieneläimet toimitetaan Kouvolan seudun eläinsuoje-
lyyhdistyksen hoitoon tai muulle eläinsuojeluyhdistykselle. Hevosten tai muiden
tuotantoeläinten pysyvää hoitopaikkaa kunnalla ei ole olemassa ja hevosille ja
muille eläimille on järjestetty erikseen tilat tarvittaessa yhteistyötahojen avulla.

12.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus

Epäilyyn perustuvia tarkastuskäyntejä on viime vuosina tehty noin 400 kpl vuo-
dessa. Koronaepidemian takia tarkastusmäärät ovat vuosina 2020-2021 jääneet
pienemmäksi. Toukokuussa 2022 on aloittanut toinen valvontaeläinlääkäri koko-
aikaisessa virassa, minkä myötä eläinsuojelukäynnit on alettu tehdä kahden val-
vontaeläinlääkäriin parityönä. Jos toinen valvontaeläinlääkäreistä on poissa, tar-
kastuksille pyydetään työpariksi terveystarkastaja. Mikäli on epäily uhkaavasti tai
väkivaltaisesti käyttäytyvästä eläimen omistajasta tai siitä, että eläimen omistaja
tai haltija estää muuten tarkastuksen suorittamista, pyydetään poliisilta virka-
apua. Hankalissa ja pitkittyneissä eläinsuojelutapauksissa voidaan pyytää myös
apua läänineläinlääkäriltä tai pyytää tapauksen siirtoa aluehallintoviraston hoidet-
tavaksi.

Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus suoritetaan eläinsuojeluilmoituksen pe-
rusteella, jos tarkastuskynnys ylittyy. Kuntalaiset voivat jättää eläinsuojeluilmoi-
tuksen valvontaeläinlääkärille joko puhelimitse, kaupungin internet-sivuilta löyty-
vän lomakkeen kautta tai suoraan suullisesti. Lisäksi Suomen Eläinsuojeluyhdis-
tys ry välittää saamiaan sähköisiä eläinsuojeluilmoituksia valvontaeläinlääkärille
sähköpostitse. Tarkastuskäynnit suoritetaan kiireellisyysjärjestyksessä. Valvon-
taeläinlääkäreillä on käytössä neliportainen kiireellisyysluokitusjärjestelmä uusille
ilmoituksille.

12.2 Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus

Eläinsuojelulain mukaan voidaan tarkastuksia tehdä ilman epäilyä sellaisiin paikkoihin, joiden tulee tehdä toiminnastaan ilmoitus tai hakea toiminnalleen lupa aluehallintovirastosta. Tällaisia kohteita ovat mm. suuret kennelit, hevostallit, eläinkaupat, eläintarhat ja -näyttelyt sekä pieneläinlaitokset. Tavoitteena on, että tällaiset paikat tarkastettaisiin kerran vuodessa, mutta tähän tarkistustiheyteen ei päästä, koska epäilyyn perustuvat tarkastukset ovat vieneet valvontaresurssit.

Eläinlääkärit ovat keränneet tietoa ilmoituksenvaraisista talleista, koska Etelä-Suomen aluehallintovirastosta saadut listat ovat olleet puutteelliset. Tällä hetkellä tiedossa olevien, toimintaa harjoittavien ilmoituksenvaraisten tallien määrä on n. 40. Valvontaeläinlääkärien ja praktikoiden kesken on sovittu, että praktikkoeläinlääkärit alkavat käydä ilmoituksenvaraisia kohteita läpi vuoden 2019 alusta. Ilmoitusten varaisten kohteiden tarkastaminen aloitettiin hevostalleista, eläinkaupoista ja eläinlaitoksista. Tähän mennessä on ehditty tarkastaa kaikki alueen eläinlaitokset ja valtaosa hevostalleista. Eläinlääkärien aikaa on kulunut runsaasti tallien tietojen päivittämiseen.

12.3. Eläinkuljetukset

Kaupungineläinlääkärit tarkistavat tarvittaessa pitkien eläinkuljetusten reittisuunnitelmia vientitarkastuksien yhteydessä.

13 ELÄIMISTÄ SAATAVAT SIVUTUOTTEET

Sivutuoteasetuksen (EY) N:o 1069/2009 ja sen täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 142/2011 mukaan sivutuotteita käytävillä, varastoivilla, käsittelevillä ja hävitävillä laitoksilla tulee olla toimivaltaisen viranomaisen hyväksyntä tai rekisteröinti. Suomen kansallinen sivutuotelainsäädäntö muuttui 2015, kun sivutuotelaki (517/2015) ja sivutuoteasetus (783/2015) tulivat voimaan. Valvontaviranomaiset määrittävät sivutuotelaitokset. Ruokavirasto laatii vuosittain kansallisen sivutuotevalvontasuunnitelman riskinarviointiin perustuen ja kunta valvoo suunnitelman mukaan hyväksymiään ja rekisteröimiään laitoksia ja toimijoita sekä osaa Ruokaviraston hyväksymistä laitoksista.

Tällä hetkellä valvonta-alueella on yksi väliasteen laitos, kaksi polttolaitosta, yksi biokaasulaitos ja kaksi kompostointilaitosta. Ruokavirastosta ei ole vielä suunnitelman päivittämisen aikoihin tullut vuosittaista valvontasuunnitelmaa, joten vielä ei tiedetä, mitä sivutuotevalvontakohteita tulee tarkastaa vuonna 2023. Sivutuotevalvontaa hoitavat valvontaeläinlääkärit.

Valvonta-alueella on kuusi elintarvikelain mukaista hyväksytyä elintarvikehuoneistoa, jossa voi syntyä sivutuotelainsäädännön mukaisia sivutuotteita. Näiden laitosten valvonnasta vastaa ympäristöterveyspäällikkö ja sivutuotevalvontaa tehdään laitoksissa suunnitelmallisen elintarvikevalvonnan tarkastusten yhteydessä.

13.1 Sivutuotteita käyttävät toimijat

Haaskaruokintapaikkoja valvonta-alueella on neljä ja nämä on viety haaskarekisteriin. Valvottavat kohteet valitaan Ruokaviraston valvontasuunnitelman perusteella.

13.2 Sivutuotteiden hautaaminen

Valvonta-alue kuuluu sivutuotteiden osalta ns. keräilyalueeseen eikä sivutuotteiden hautaaminen ole sallittua. Valvontaa tehdään muun tilalla tapahtuvan valvonnan yhteydessä tai jos epäillään väärinkäytöksiä. Ruokavirastosta saatavan haudattujen ja kotiteurastettujen nautojen listan perusteella kaupungineläinlääkäri voi kohdentaa valvontaa sellaisiin tiloihin, joiden epäillään hautaavan sivutuotteita. Lisäksi tarkastuksia tehdään epäilyilmoitusten perusteella.

14 TÄYDENTÄVIEN EHTOJEN VALVONTA

Täydentävien ehtojen valvonta kuuluu aluehallintovirastolle. Aluehallintovirasto voi kohdentaa valvontaa kunnan tekemän tarkastuksen perusteella, mikäli tarkastuksella havaitaan laiminlyöntejä täydentävien ehtojen indikaattoreissa. Valvontaeläinlääkäriin ja praktikkoeläinlääkäreiden tekemien tarkastusten pöytäkirjat lähetetään aluehallintovirastoon mahdollisimman pian, tavoitteena on lähettää pöytäkirjat kahden viikon kuluessa tarkastuksesta.

15 ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUJEN JÄRJESTÄMINEN

Eläinlääkintähuollon valtakunnallinen ohjelma (EHO) 2015-2023:

Kunnan järjestämän eläinlääkäripalvelujen on oltava eläinlääketieteellisesti asianmukaisia. Kunnan on seurattava palvelujen saatavuutta, laatua ja riittävyyttä.

Uusi eläinlääkintähuoltolaki on valmisteilla ja astuu voimaan mahdollisesti vuoden 2024 alusta. Lakiin on tämänhetkisen tiedon mukaan tulossa tarkennuksia lakisääteisen eläinlääkäripalvelun tasosta sekä kilpailulainsäädännön edellyttämiä muutoksia.

Vuodesta 2022 alkaen on pidetty yhteistyökokouksia Etelä-Kymenlaakson kanssa. Kokouksissa on pohdittu mahdollisia tulevia yhteistyömuotoja maakunnan eläinlääkäripalveluiden kehittämiseksi.

15.1 Peruseläinlääkäripalvelu

Eläinlääkintähuoltolain mukaan kunnan on arkipäivisin virka-aikana järjestettävä alueen kotieläinten peruseläinlääkäripalvelu. Muille kuin hyötyeläimille palvelu on järjestettävä, mikäli sitä ei muuten ole alueella saatavilla. Kunnan on kuitenkin varauduttava hoitamaan muita kuin hyötyeläimiä, jos yksityinen palveluntarjonta keskeytyy. Em. lisäksi kunnan on järjestettävä eläinlääkäriin käynnin eläintenpito-paikassa arkipäivisin virka-aikana mahdollistava peruseläinlääkäripalvelu alueellaan pidettäviä hyötyeläimiä varten.

Nykyisen eläinlääkintähuoltolain määritelmä peruseläinlääkäripalvelusta: *eläinlääkäripalvelua, jota annetaan eläinlääketieteellisen yleistutkimuksen tai kliinisen tutkimuksen perusteella eläintenpitopaikoissa tai tavanomaisissa eläinlääkärin vastaanottoiloissa, ei kuitenkaan eläimen pitämistä hoidettavana eläinlääkärinavun antamista tai siihen liittyvää tutkimusta varten.* Lain perustelujen mukaan peruseläinlääkäripalveluja ovat eläimistä ihmisiin tarttuvien tautien ennaltaehkäisemiseksi tarpeelliset sekä tuotantotaloudellisesti, epidemiologisesti tai eläinsuojelullisesti perusteltavissa olevat eläinlääkäripalvelut.

Kouvolan kaupungin palveluksessa on vuoden 2021 alusta alkaen viisi praktikkoeläinlääkärinä. Kaikki praktikot hoitavat sekä suur- että pieneläimiä. Valvontaluokalla tuotantoeläinten hoito on järjestetty valtaosin kaupungineläinlääkäreiden toimesta. Hevosten ja pieneläinten osalta suurin osa peruseläinlääkäripalveluista hoituu yksityisten eläinlääkäreiden toimesta.

15.2 Sisältö

EHO:n mukaan peruseläinlääkäripalvelua on puhelinneuvonta, sairaanhoito, terveydenhoito, eläinten lopetus sekä todistusten antaminen.

Puhelinneuvonta

Kaikki kaupungineläinlääkärit sekä eläintenhoitajat osallistuvat puhelinneuvontaan virka-aikana. Yhteisvastaanotolla on käytössä keskitetty ajanvarausnumero virka-aikaan. Yhteisvastaanotolla on puhelinaika arkisin klo 8-9.30, jonka jälkeen puhelimitse annetaan neuvontaa ja otetaan vastaan ajanvarauksia vain kiireellisissä tapauksissa. Päivystysaikaan puhelinneuvontaa antaa päivystävä eläinlääkäri. Päivystysaikaan neuvonta on maksullista.

Sairaan- ja terveydenhoito, eläinten lopetus ja todistukset

Kaikki praktikkoeläinlääkärit hoitavat alueen peruseläinlääkäripalveluun kuuluvia tehtäviä. Kaksi tämänhetkisistä viranhaltijoista on tuotantoeläinten terveyden- ja sairaanhoidon erikoiseläinlääkäreitä.

Hevosten ja pieneläinten osalta kaupungineläinlääkärit hoitavat perustason eläinlääkintää ja terveydenhuoltoa. Tähän sisältyy mm. rokotukset, kissojen kastraatiot ja sterilaatiot sekä koirien kastraatiot. Tällä hetkellä yksi kaupungineläinlääkäreistä tekee vähäisessä määrin perustason ylittäviä toimenpiteitä (mm. koirien sterilaatioita).

15.3 Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Eläinlääkintähuoltolain mukaan kunnan on järjestettävä hyötyeläimille valtakunnallisten terveydenhuolto-ohjelmien mukaiset palvelut. Tällä hetkellä tällaiset terveydenhuolto-ohjelmat on olemassa naudoille ja sioille (Naseva ja Sikava).

Terveydenhuoltokäynnit on pystytty hoitamaan kysyntää vastaavasti. Osalla tiloista on terveydenhuoltosopimus yksityisen eläinlääkärin kanssa.

15.4 Yksityinen palvelutarjonta

Kouvolassa on kolme useamman eläinlääkärin yksityistä pieneläinklinikkaa sekä neljä yhden eläinlääkärin pieneläinklinikkaa/pieneläinvastaanottoa. Nämä hoitavat suuren osan alueen pieneläinten eläinlääkäripalveluista arkisin. Alueen klinikoilla pystytään suorittamaan myös hyvin vaativia toimenpiteitä pieneläimille. Yksityiset pieneläinklinikat ovat avoinna pääasiassa arkisin klo 8- 17 välillä, yksi pieneläinklinikka päivystää ympärivuorokautisesti lähes joka päivä

Kouvolan alueella toimii myös ainakin kolme yksityistä eläinlääkäriä, jotka tarjoavat eläinlääkintäpalveluja hevosille. Kouvolassa toimii myös kaksi hevosklinikkaa. Muutama yksityinen eläinlääkäri tekee Kouvolan alueella hyvin pienimuotoisesti tuotantoeläinpraktiikkaa.

15.5 Kiireellinen eläinlääkäriapu

Eläinlääkintähuoltolain mukaan kunnan on järjestettävä kaikkien alueellaan olevien kotieläinten kiireellinen eläinlääkäriapu kaikkina vuorokaudenaikoina. Lain mukaan päivystys on järjestettävä vähintään maakunnan kokoisina päivystysalueina ja eriytettyä suur- ja pieneläinpäivystyksenä. Päivystysalueella on lain mukaan oltava keskitetty yhteydenottopalvelu.

Päivystysalue kattaa Kouvolan kaupungin alueen. Päivystäviä eläinlääkäreitä ovat kaikki 5 kaupungineläinlääkäriä, päivystyspalvelua on vuoden 2022 aikana ostettu myös yksityisiltä eläinlääkäriltä. Arkisin klo 8-16 välillä kaikki kaupungineläinlääkärit hoitavat kiireellisiä potilaita. Yhteisvastaanoton ajanvarausjärjestelmään varataan erikseen akuuttipotilaille aikaa. Arkisin klo 16-08 ja viikonloppuisin koko alueella päivystää yksi eläinlääkäri, joka hoitaa sekä suur- että pieneläimet. Päivystystä ei ole pystytty toteuttamaan eriytettyä nykyisellä päivystysalueella, koska tämä edellyttäisi lisäresursseja. Vuoden 2022 loppuun asti oli Etelä-Kymenlaakson kuntien kanssa voimassa sopimus päivystysyhteistyöstä, mikäli koronaepidemiasta johtuvista syistä eläinlääkäriresurssi olisi pienentynyt merkittävästi.

Päivystysten eriyttäminen on EHO:n mukaan mahdollista toteuttaa myös osaaikaisesti tai remissiotyyppisesti siten, että kunnalla on sopimus kiireellistä hoitoa vaativien potilaiden lähettämisestä jollekin pieneläinvastaanotolle. Kouvolan kaupungilla ei ole sopimusta potilaiden lähettämisestä jatkohoitoon, mutta käytännössä pieneläimet on tarvittaessa lähetetty jatkohoitoon Kouvolan eläinsairaalaan tai Yliopistolliseen eläinsairaalaan Helsinkiin, hevoset Helsingin yliopiston hevossairaalaan

Valvonta-alueella on keskitetty yhteydenottopalvelu. Päivystysaikaan eläinten omistajat ottavat yhteyttä yhteen maksulliseen puhelinnumeroon, jonka kautta puhelut yhdistyvät kulloinkin päivystysvuorossa olevalle eläinlääkärille. Puhelun hinta on 1,71 euroa/min.

15.6 Saatavuus- ja laatutavoitteet

Suurin osa potilaista hoidetaan ajanvarausperusteisesti. Kiireelliset potilaat pystytään yhteisvastaanotolla hoitamaan siirtämällä tarpeen mukaan ajanvarauspotilaita toiselle yhteisvastaanoton eläinlääkärille. Tämä parantaa eläinlääkäripalvelun laatua ja auttaa eläinlääkäreiden työssäjaksamisessa.

Eläinlääkäripalveluiden saatavuus täyttää tällä hetkellä Ruokaviraston määrittelemät tavoitteet. Yhteisvastaanoton aloittamisen jälkeen tilanne on pysynyt etäisyyksien osalta edelleen tavoitteissa (<50km) ja ajallisten tavoitteiden osalta tilanne on todennäköisesti parantunut.

Vuodesta 2017 on eläinlääkintähuollon nettisivuilla ollut palautekysely eläinlääkäripalveluista. Tarvittaessa palautetta käsitellään esimiesten ja/tai eläinlääkäreiden kesken ja palaute otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon palvelujen kehittämisessä.

Asiakasvalituksia eläinlääkäripalveluista on tullut suhteellisen vähän. Eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnalta on tarvittaessa pyydetty lausunto, mikäli eläimen omistaja on tehnyt eläimen hoidosta kirjallisen valituksen. Vuosien 2010–2022 aikana lautakunnasta on pyydetty kymmenen lausuntoa. Lisäksi aluehallintovirasto on käsitellyt muutamia kanteluita eläinlääkärin toiminnasta joko virka- tai praktiikkatehtävissä. Valvontaeläinlääkärin toiminnasta on myös tehty muutama kantelu aluehallintovirastoon. Avin käsittelemissä kanteluissa ei ole todettu huomautettavaa eläinlääkäreiden toiminnassa.

Kouvolan kaupungin eläinlääkärin toiminnan kattava vastuuvakuutus korvaa 5 000 000 euroa henkilö- ja esinevahingossa sekä 500 000 euroa taloudellisessa vahingossa.

15.7 Toimitilat

Eläinlääkintähuoltolaki edellyttää kuntaa järjestämään eläinlääkäripalveluja varten tarpeelliset toimitilat, mikäli kunta tuottaa nämä palvelut itse kokonaan tai osittain.

Yhteisvastaanottotiloissa on jokaiselle eläinlääkärille erilliset toimenpide/toimistohuoneet sekä yhteisiä tiloja (mm. leikkaushuone, hammashoito/pesuhuone). Yhteisvastaanottotiloissa on myös henkilökunnan sosiaalitilat ja peseytymismahdollisuus, työvaatteiden huoltotilat sekä sijaisen/päivystäjän yöpymistilat.

15.8 Välineresurssit

Eläinlääkintähuoltolaki edellyttää kuntaa järjestämään eläinlääkäripalveluja varten tarpeelliset työvälineet, mikäli kunta tuottaa nämä palvelut itse kokonaan tai osittain.

Jokaisella eläinlääkärillä on kaupungin tarjoamat tietotekniikka- ja puhelinlaitteet. Yhteisvastaanotolle on hankittu riittävä määrä perusvälineitä (säädetävät toimenpidepöydät ja leikkauspöydät, instrumentteja, autoklaavi, ultraäänilaitte), jotka ovat kaikkien kaupungineläinlääkäreiden käytettävissä. Yhteisvastaanoton varustukseen kuuluu myös röntgenlaitteisto.

15.9 Ostopalvelut

Tällä hetkellä eläinlääkintähuollossa ei ole käytössä ostopalveluja. Ostopalvelujen osalta on ollut aiemmin suunnitteilla lähinnä remissiotyyppinen pieneläinpäivystys.

15.10 Perustason ylittävät palvelut

Kaksi kaupungineläinlääkäreistä on suorittanut tuotantoeläinten terveyden- ja sairaanhoidon erikoiseläinlääkäritutkimuksen.

Vaativampaa hoitoa tarvitsevat pieneläinpotilaat on pystytty tarvittaessa helposti lähettämään Kouvolan tai naapurialueiden yksityisille klinikoille jatkohoitoon. Hevospotilaiden osalta vaativimmat potilaat voidaan lähettää Helsinkiin hevosklinikalle, myös päivystysaikaan. Sopimuksia potilaiden lähettämiseksi ei kunnalla ole.

15.11 Laboratoriopalvelut

Omistajat lähettävät itse lypsylehmien maitonäytteet tutkittavaksi. Maitonäytteiden vastaukset tulevat omistajalle. Verinäytteet lähetetään postitse eläinlääkärin toimesta yksityisiin laboratorioihin, pääasiassa Movet- ja Idexx-laboratorioihin. Yhteisvastaanotolla on myös 2018 keväästä alkaen ollut käytössä eläinlääkäreiden itse kustantama pieni analysaattori, jolla tutkitaan osa näytteistä.

Kaupungineläinlääkärit tutkivat itse iho- ja korvanäytteitä sekä virtsanäytteitä. Ulostenäytteet, esim. salmonellan osalta voidaan viedä suoraan Kuusankoskella sijaitsevaan Kymen Ympäristölaboratorio Oy:hyn. Muut ulostenäytteet lähetetään muihin eläinlaboratorioihin (Ruokavirasto, Movet, Idexx).

Raadonavausnäytteet lähetetään Ruokavirastoon postitse tai Matkahuollon kautta. Tartuntavaarallisten näytteiden lähettämiseksi noudatetaan Ruokaviraston ohjeita.

16 SEURANTA, ARVIOINTI JA RAPORTOINTI

Kouvolan kaupungin ympäristöterveydenhuollon suunnitelmat mukaan lukien eläinlääkintähuollon suunnitelma 2020–2024 on käsitelty Kouvolan kaupungin rakennus- ja ympäristölautakunnan kokouksessa joulukuussa 2019. Kesäkuussa 2021 toteutuneen organisaatiomuutoksen myötä valvontasuunnitelmat hyväksyy jatkossa teknisen lautakunnan lupajaosto.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on arvioinut Kouvolan eläinlääkintähuollon suunnitelman kerran valvontaohjelmakaudella 2012–2014. Suunnitelman arvioinnista saatu palaute on otettu huomioon valvontakauden ohjelmia päivitetessä.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on tehnyt Kouvolan ympäristöterveydenhuollon yksikköön AJO-käynnin (arviointi- ja ohjauskäynti) syksyllä 2015. AJO-käynti koski myös eläinlääkintähuoltoa. AJO-raportin mukaan eläinlääkintähuolto oli Kouvolan alueella järjestetty ja suunniteltu asiamukaisesti, vaikka kehittämistä ja

korjattavaa vaativia kohtiakin todettiin. Yhteisvastaanoton perustaminen ja keskitetty ajanvarauspalvelu ovat olleet raportin mukaan edistysaskelia samoin kuin valvontaeläinlääkärin viran täyttäminen, joka on omalta osaltaan parantanut valvontatehtävien hoitoa.

Eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelma arvioidaan ja päivitetään jatkossa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran kolmessa vuodessa. Suunnitelman toteuttaminen arvioidaan Ruokaviraston ohjeistuksen mukaan kerran vuodessa. Teknisen lautakunnan lupajaosto arvioi eläinlääkintähuollon toteuman yhdessä muiden ympäristöterveydenhuollon suunnitelmien kanssa.

Kouvolan alueella on tilastoitu eläinlääkäreiden sairaskäyntien määrät ja muut suoritteet jo vuodesta 2005. Sairaskäyntienmäärät, pieneläinvastaanottokäynnit ja terveydenhuoltokäynnit raportoidaan aluehallintovirastoon vuosittain muun totemaraportoinnin yhteydessä VYHA-järjestelmän kautta.

Kunnan tulee raportoida aluehallintovirastoon eläinsuojelutarkastuskertomukset ja päätökset, terveystarkastukseen liittyvät käynnit, tautiepäilyt sekä eläintauti- ja eläinsuojeluvalvonnan työt, joista laskutetaan valtiota. Lisäksi tulee raportoida muut viranomaisten pyytämät vuosiyhteenvedot ja vastustettavien eläintautien hallinnassa tehdyt toimenpiteet. Jokainen kaupungineläinlääkäri huolehtii itse kyseisten asiakirjojen lähettämisen aluehallintovirastoon. Asiakirjat pyritään lähettämään aluehallintovirastoon mahdollisimman nopeasti; tavoitteena on lähettää asiakirjat kahden viikon sisällä tarkastuksesta. Tautiepäilyissä ollaan aluehallintovirastoon yhteydessä välittömästi puhelimitse. Valtiolta laskutettavat eläintauti- ja eläinsuojelulain mukaiset kunnan tekemät työt laskutetaan aluehallintovirastosta kahden kuukauden välein.

Kouvolan ympäristöterveydenhuollossa on käytössä laadunhallintajärjestelmä LaatuNet. Eläinlääkintähuolto osallistuu LaatuNetin järjestämiin interkalibrointeihin. Laadunhallintajärjestelmän osana on myös eläinlääkintähuollon poikkeama-seuranta.

Eläinlääkintähuollon painopistealueet 2023

KEHITTÄMISTEEMA	PAINOPISTE	2022	2023	2024
Tiedolla johtaminen ja digitalisaatio	ELTE-tietojärjestelmän vaiheittainen käyttöönotto	<ul style="list-style-type: none"> • ELTE1-osion käytön vakiinnuttaminen • Lääkekäyttötiedon 1. keräysvuosi. Järjestelmän toiminnan ja tietojen oikeellisuuden varmistaminen 	<ul style="list-style-type: none"> • ELTE1-osion käytön vakiinnuttaminen • ELTE:n valvontaosion vaiheittainen käyttöönotto • lääkekäyttötiedon 1. EU:n edellyttämä keräysvuosi; raportointi 2024 	
	ELSU-tietojärjestelmä (epäilyyn perustuva ja ilmoituksen- ja luvanvaraisien kohteiden valvonta)	<ul style="list-style-type: none"> • Järjestelmän kehittämisen ja pilotointi 	<ul style="list-style-type: none"> • Käyttöönotto (epäilyvalvonnat) 	
	ILMO-tietojärjestelmä (Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin toimijoiden luvan-, hyväksynnän- ja ilmoituksenvaraiset toiminnot ja rekisteröinnit)		<ul style="list-style-type: none"> • Vaiheittainen käyttöönotto 	
				Vuoden 2024 toimenpiteet täsmentyvät myöhemmin.
Valmius ja kriisinhallinta	ASF-valmiusharjoituksissa havaitut kehittämiskohteet	<ul style="list-style-type: none"> • Valmiusharjoituksessa havaitun kehittämiskohteen työstäminen (avit, Ruokavirasto) 	<ul style="list-style-type: none"> • Eläintautivalmiuskoulutuksen kehittäminen 	
	Pandemiavalmiuden kehittäminen – koronapandemian opit ympäristöterveydenhuollossa	<ul style="list-style-type: none"> • Koordinoi, kokoaa tiedon ja ohjaa: Ruokavirasto, Valvira • Osallistuu työryhmiin, 	<ul style="list-style-type: none"> • Koordinoi ja ohjaa: Ruokavirasto, Valvira • Ottaa käyttöön sovitut toimintatavat: MMM, Ruokavirasto, tullit, avit, 	<ul style="list-style-type: none"> • Arvioi painopistetyön onnistumista: kaikki

KEHITTÄMISTEEMA	PAINOPISTE	2022	2023	2024
		onnistumisen arviointiin ja valmiuden kehittämiseen: MMM, Ruokavirasto, tullit, puolustusvoimat, avit, kunnat	puolustusvoimat, kunnat	
				Vuoden 2024 toimenpiteet täsmentyvät myöhemmin.
Uuden lainsäädännön toimeenpano	EU:n eläinterveys-säännösten 2019/429 (AHL) ja muun eläintautilainsäädännön toimeenpano	<ul style="list-style-type: none"> Ruokavirasto kouluttaa ja ohjeistaa Avit kouluttavat alueillaan Ruokavirasto, avit ja kunnan-eläinlääkärit; uusien vaatimusten käytännön toteutus 	<ul style="list-style-type: none"> Ruokavirasto kouluttaa ja ohjeistaa Avit kouluttavat alueillaan Ruokavirasto, avit ja kunnan-eläinlääkärit; uusien vaatimusten käytännön toteutus 	
	EU:n eläinterveys-säännösten 2019/429 (AHL) ja muun eläinten merkinnän ja rekisteröinnin lainsäädännön toimeenpano	<ul style="list-style-type: none"> Ruokavirasto laatii ohjeita ja kouluttaa: avi, ELY-keskus Viestintä Avit kouluttavat alueillaan Ruokavirasto, ELY-keskukset, avit ja kunnan-eläinlääkärit; uusien vaatimusten käytännön toteutus 	<ul style="list-style-type: none"> Uusien vaatimusten vakiinnuttaminen 	
	EU:n eläinlääkeasetuksen tammikuussa 2022 alkaen soveltamiseen valmistautuminen	<ul style="list-style-type: none"> Ruokaviraston ohjeet valmiina vuoden alussa Uuden lainsäädännön mukaisen valvonnan käynnistäminen 	<ul style="list-style-type: none"> Avit kouluttavat eläinlääkäreitä alueillaan Viestintä Uuden lainsäädännön mukaisen valvonnan vakiinnuttaminen 	

KEHITTÄMISTEEMA	PAINOPISTE	2022	2023	2024
		<ul style="list-style-type: none"> • Avit kouluttavat eläinlääkäreitä alueillaan • Viestintä 		
	Eläinten hyvinvointilain toimeenpano	<ul style="list-style-type: none"> • Ruokavirasto ja avi: ohjeistus ja koulutus 	<ul style="list-style-type: none"> • Uusien vaatimusten toteutus alkaa 	<ul style="list-style-type: none"> • Uusien vaatimusten vakiinnuttaminen
	Eläinlääkintähuoltolain toimeenpano		<ul style="list-style-type: none"> • Ohjeistus, koulutus, käyttöönotto (aikataulu epävarma) 	
				Vuoden 2024 toimenpiteet täsmentyvät myöhemmin.
Erityiset painopisteet/ tehostamistarvetta aiempien tulosten perusteella	Eläinlääkäreiden lääkitsemisvalvonta	<ul style="list-style-type: none"> • Avi valvoo tehostetusti ja käyttää siinä hyväksi ELKE-järjestelmää 	<ul style="list-style-type: none"> • Avi valvoo tehostetusti ja käyttää siinä hyväksi ELKE-järjestelmää 	<ul style="list-style-type: none"> • Avi jatkaa eläinlääkäreiden tehostettua valvontaa
	Vuoden 2020 salmonellapainopisteen jatkaminen: tuotantoeläinten salmonellatapauksia lähellä sijaitsevien turkistarhojen tutkiminen salmonellan varalta	<ul style="list-style-type: none"> • Ruokavirasto ja avi ohjaa • Kunta toteuttaa 	<ul style="list-style-type: none"> • Ruokavirasto ja avi ohjaa • Kunta toteuttaa 	
	Kuolleiden tuotantoeläinten hautaamisen valvonta		<ul style="list-style-type: none"> • Ruokavirasto ja avi ohjaa • kunta toteuttaa 	
	Avi-kohtainen painopiste – aihe, joka tarvitsee alueella erityistä panostusta (esim. maidon antibioottijäämät)			
				Vuoden 2024 toimenpiteet täsmentyvät myöhemmin.

Kunta / Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue
Kouvolan kaupunki

1. ELÄINMÄÄRÄT KUNNAN ALUEELLA, luvut ovat arvioita

a. Tuotantoeläintilat	Lkm
Nautatilat	96
Sikatilat	11
Lammas- ja vuohitilat	13
Hevostilat	500
Siipikarjatilat	1
Vesiviljelylaitokset	2
Turkistarhat	0
Tarhatun riistan tilat	2
Mehiläistarhat	26
Muut tuotantoeläinyksiköt	0
b. Lemmikit	Lkm
Arvio lemmikkien määrästä	10 000

2. ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUT

a. Terveystuotosopimukset	Lkm
Nauta	Lkm
Pitopaikat, joilla terveystuotosopimus	73
Pitopaikat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	40
Terveystuotospitopaikkojen osuus (% kaikista nautojen pitopaikoista)	76 %
Sika	Lkm
Pitopaikat, joilla terveystuotosopimus	6
Pitopaikat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	4
Terveystuotospitopaikkojen osuus (% kaikista sikojen pitopaikoista)	60 %
Siipikarja	Lkm
Pitopaikat, joilla terveystuotosopimus	0
Pitopaikat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	0
Terveystuotospitopaikkojen osuus (% kaikista siipikarjan pitopaikoista)	0 %
Muut terveystuotosopimukset	Lkm
Pitopaikat, joilla terveystuotosopimus	0
Pitopaikat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	0
Terveystuototyön resurssitarve (htv)	0,5 htv
b. Muut kunnan eläinlääkäripalvelut, arvio palvelutarpeesta	Lkm
Sairaskäynnit tiloilla (muu kuin terveystuoto)	Lkm
Sairaskäynnit virka-aikana	600
Sairaskäynnit päivystysaikana	320
Sairaskäynnit tiloilla pieneläinvastaanotolla	Lkm
Sairaskäynnit virka-aikana	6100
Sairaskäynnit päivystysaikana	970
Kunnan eläinlääkäripalveluiden resurssitarve (htv)	5,5 htv

3. ELÄINTEN TERVEYDEN VALVONTA

a. Terveystuoto	Lkm
Pakolliseen terveystuotoon kuuluvat pitopaikat	Lkm
Siipikarjan salmonellavalvontaohjelmaan kuuluvat pitopaikat	5
Uudistuseläimiä tuottavat sikojen pitopaikat, salmonellavalvonta	0
Pitopaikat, jotka toimittavat nautoja keinosiemennysasemille, salmonellavalvonta	0

RESURSSITARPEEN KARTOITUS

EHO 2023 Liite 2

Raakamaitoa luovuttavat nautojen pitopaikat, salmonellavalvonta	0
Vapaaehtoiseen terveysvalvontaan kuuluvat pitopaikat	Lkm
Maedi-visna / CAE	6
Tarhattujen hirvieläinten terveysvalvontaohjelma	0
Lohikalajien bakteeriperäinen munuaistauti (BKD)	0
b. Muu eläinten terveyden valvonta	0,1
Eläinten terveyden valvonnan resurssitarve (htv)	- htv

4. SIVUTUOTEVALVONTA

	Lkm
Sivutuotealan laitokset ja toimijat; hyväksyntä, rekisteröinti ja valvonta	2
Raatojen ja kotiteurastuksen sivutuotteiden hävityksen valvonta, mukaan lukien kalankasvatuslaitosten sivutuotevalvonta	0
Haaskatoiminnan valvonta	4
Turkiseläinten lajinsisäisen käytön valvonta	0
Sisämarkkinakaupan, tuonnin ja viennin valvonta	15
Sivutuotevalvonnan resurssitarve (htv)	Kohdat 3+4 yht. 0,25 htv

5. ELÄINTEN HYVINVOINNIN VALVONTA

a. Ilmoituksenvaraiset kohteet	Lkm
Kennelit	6
Hevostallit	n. 60
Riistanhoidolliset tarhat	9
Lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat	0
Eläinkaupat	1
Eläinhoitolat	6
b. Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset	Lkm
Arvio epäilyyn perustuvista tarkastuksista	400
c. Muu eläinten hyvinvoinnin valvonta	0,1
Eläinten hyvinvoinnin valvonnan resurssitarve (htv)	2 htv